

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TAŞKALE YERLEŞİM ALANI'NIN YÖNETİM
PLANI VE UNESCO DÜNYA MİRAS GEÇİCİ
LİSTESİ ADAYLIK DENEMESİ**

Rukiye Merve KİLİT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Temmuz-2021
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAŞKALE YERLEŞİM ALANI'NIN YÖNETİM PLANI VE UNESCO DÜNYA MİRAS GEÇİCİ LİSTESİ ADAYLIK DENEMESİ

Rukiye Merve KİLİT

**Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Gülşen DİŞLİ

2021, 157 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Gülşen DİŞLİ

Doç. Dr. Esra YALDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Müge BAHÇECİ

Giriş: Toplumların belleğini oluşturan ve izlerini bırakan tarihi kentler/alanlar geçmişin izlerini, toplumların sosyal yapısını, geleneklerini gelecek kuşaklara aktarır. Kültürel mirasın korunması ve muhafazası için devletler koruma politikaları geliştirmektedir. Fakat bu mirasın tümünün geleceğe aktarılması mümkün değildir. Ekonomik nedenler başta olmak üzere küreselleşen dünyamızda çeşitli tehditlerle karşı karşıya kalan, tüm insanlığın ortak mirası olan kültürel ve doğal miras alanlarının korunması gerekliliği uluslararası bir boyuta taşınmış ve 1972 yılında “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme” Taraf Devletlerce kabul edilmiştir. Bu amaçla, UNESCO Dünya Miras Komitesi tarafından belirlenen kriterleri yerine getiren doğal ve kültürel alanlar “Dünya Miras Alanı” olarak kabul edilmiştir. Bir alanın Dünya Miras Alanı olarak ilan edilmesi küresel seviyede tanınır hale gelmesini, bununla birlikte alanın sürdürülebilir koruma ve kalkınmasını sağlamaktadır. Bu süreçte öncelikle Taraf Devletler “Dünya Miras Listesi”ne aday göstermek istedikleri varlıkları kendi “Geçici Listelerine” dâhil etmek ve ardından Dünya Miras Komitesi’ne iletmekle yükümlüdürler. Varlıklar, Komite tarafından onaylandığı takdirde “Dünya Miras Geçici Listesi”ne alınırlar. Taraf Devlet tarafından Dünya Miras Listesi adaylığındaki alan için daha kapsamlı bir çalışma başlatılır ve “Üstün Evrensel Değer”, “Özgünlük” ve “Bütünlük” beyanları ile belirlenen alan yönetim sınırı içinde alanın yönetim, kullanım ve koruma stratejilerini içeren bir “Alan Yönetim Planı” hazırlanır. Dünya Miras Komitesi’nce incelenen rapor sonucu uygun görülen alanlar “Dünya Miras Listesi”ne alınır. UNESCO tarafından ilk olarak 1978 yılında listeye alınmaya başlayan varlıklardan 2 adet “kaya oyma mekân”ın bulunması, bu varlıkların dünya ortak mirası olarak önemini göstermektedir. **Amaç:** Türkiye’nin 2020 yılı itibarıyla Dünya Miras Listesi’nde 18 adet, Dünya Miras Geçici Listesi’nde ise 85 adet varlığı bulunmaktadır. Bu varlıklardan Dünya Miras Listesi’nde yer alan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (1985) ile Geçici Liste’de yer alan Kaunos Antik Kenti (2014), Harşena Dağı ve Pontus Kralları Kaya Mezarları (2015), Dağlık Frigya (2015) ile Koramaz Vadisi (2020) son yıllarda kaya oyma mekânlarının dünya miras adaylığında önem kazandığını göstermektedir. Bu çalışmanın amacı da kaya oyma ve yığma yapılaşmanın bir arada yer aldığı Taşkale Yerleşim Alanı’nın sürdürülebilir korunmasını sağlamak ve UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi’ne alınması için Yönetim Planı çalışmalarını gerçekleştirmektir. Böylece, alana dair koruma, işletme, ziyaretçi, ulaşım-dolaşım, risk-kriz yönetimi, eğitim ve bilinçlendirme, itibar yönetimi ve tanıtım eylem planları hazırlanarak alanın hem sürdürülebilir kalkınması hem de gelecek nesillere karakter belirleyici özelliklerini kaybetmeden aktarılması hedeflenmiştir. **Kapsam:** Çalışma kapsamında, tarihte Kapadokia Antik Kenti sınırları içinde yer alan ve günümüzde Kapadokya Bölgesi’nin sınırdışı konumunda bulunan Karaman-Taşkale Tarihi Yerleşimi, sahip olduğu kültürel ve arkeolojik katmanlar göz önünde bulundurularak I. Derece Kentsel Sit Alanı olan Taşkale yerleşimi, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olan

Tarihi Tahıl Ambarları ve I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olan Manazan Mağaraları'nı içine alan bölge Öneri Yönetim Alanı olarak belirlenmiştir. Alan, sahip olduğu üstün evrensel değerler, özgünlük ve bütünlük kriterleriyle değerlendirilmiş olup alanın karma kategoride Geçici Liste'ye alınması için çalışmalar yapılmıştır. Taşkale Yerleşim Alanı, alanın yönetimi, kullanımı, korunması ve kalkınması ile Çekirdek Alan ve Tampon Bölgeyi içeren bir plan olan Yönetim Planı'na sahip değildir. **Yöntem:** Bu kapsamda arazi çalışmaları, mevcut durum analizi, GZFT (SWOT) Analizi, AB Analizi (UNI EN 16096 Standardına Göre Korunmuşluk Durumu ve Önceliklendirme Değerlendirmesi ve Öneriler) literatür ve arşiv taramaları yöntemleri ve olası paydaşlarla yapılan sözlü görüşme yöntemleriyle alan yönetim planı hazırlığının ilk aşaması tamamlanmıştır. Yönetim Planı vizyon, hedef, amaç ve ilkeleri belirlenmiş, "Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması, Koruma Eylem Planlaması, İşletme Planlaması, Ziyaretçi Planlaması, Ulaşım ve Dolaşım Planlaması, Risk-Kriz Planlaması, İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planlaması, Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması" alt planları belirlenmiş, politika ve stratejiler doğrultusunda eylem planları hazırlanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler ve yerinde tespit çalışmaları ışığında ve Türkiye'den ve dünyadan Dünya Miras Listesi ve Dünya Miras Geçici Listesi'nde yer alan, Taşkale Yerleşim Alanı'yla benzerlik gösteren alanların Üstün Evrensel Değer kriterleri incelendiğinde, alanın Tarihi Tahıl Ambarları, geleneksel konut dokusu, Manazan Mağaraları, volkanik oluşumların şekillendirdiği aşınım yüzeyleri, Kızıllar Halısı, Seyirlik Oyunları, Yöresel Kıyafetleri, M. Kemal ATATÜRK'ün ata yurdu olması gibi sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel miras değerleriyle, karma kategoride değerlendirilmek üzere (i), (iii), (v), (vi) ve (vii) kriterlerini taşıdığı ve Dünya Miras Geçici Listesi'ne girme potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. **Sonuç:** Mevcut durum analizleri, vizyon, hedef ve ilkeler doğrultusunda belirlenen eylem planlarıyla, alanın korunması, yönetimi ve paydaşların alanı kullanımını içeren Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın alan yönetim planı hazırlanarak, alanın sadece Geçici Miras Listesi'nde değerlendirilmesi değil, aynı zamanda etkili, verimli, katılımcı bir yönetim, sürdürülebilir koruma, kalkınma, gelişim ve tanıtımı için de önemli ve gerekli bir çalışma yapılmıştır. Elde edilen Taşkale Yönetim Planı'nın ülkemizde ve dünyada Taşkale benzeri alanların Yönetim Planlarının hazırlanmasında rehber ve örnek bir çalışma olması değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alan Yönetim Planı, Dünya Miras Alanı, Dünya Miras Listesi, Kaya Oyma Yerleşmeler, Taşkale, UNESCO.

ABSTRACT

MS THESIS

MANAGEMENT PLAN AND UNESCO WORLD HERITAGE TENTATIVE LIST NOMINATION DRAFT FOR TAŞKALE HISTORIC SETTLEMENT

Rukiye Merve KİLİT

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN ARCHITECTURE

Advisor: Assoc.Prof.Dr. Gülşen DİŞLİ

2021, 157 Pages

Jury

Assoc.Prof.Dr. Gülşen DİŞLİ
Assoc.Prof.Dr. Esra YALDIZ
Asst.Prof.Dr. Müge BAHÇECİ

Introduction: Historical areas/sites that create the memory of societies and contain their traces transfer the traces of the past, the social structure and traditions of societies to the next generations. States develop conservation policies to protect and preserve cultural heritage. However it is not possible to transfer this entire heritage into the future. The necessity of protecting cultural and natural heritage areas, which are the common heritage of humanity, faced various threats in globalizing world, especially due to economic reasons, was moved to international dimension in 1972 and the "Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage" was accepted by the States Parties. For this purpose, natural and cultural sites that fulfill the criteria determined by the UNESCO World Heritage Committee have been accepted as "World Heritage Sites". Declaring an area as a World Heritage Site makes it globally recognizable, as well as provides sustainable conservation and development of the area. In this process, firstly, States Parties are obliged to include the properties they want to nominate for the World Heritage List in their Tentative List and then notify them to the World Heritage Committee. The properties are included in the "World Heritage Tentative List" when approved by the Committee. A more extensive study is initiated by the State Party for the World Heritage List nomination site. Then a "Site Management Plan" is prepared, including the management, use, and conservation strategies of the site within the area management boundary determined by the "Outstanding Universal Value", "Authenticity" and "Integrity" statements. As a result of the report reviewed by the World Heritage Committee, the appropriate areas are included in the "World Heritage List". The fact that two of the properties that were first included in the list by UNESCO in 1978 are "rock-cut sites" shows the importance of these properties as the world's common heritage. **Aim:** As of 2020, Turkey has 18 properties in the World Heritage List and 85 properties in the Tentative List. Among these properties, Göreme National Park and the Rock Sites of Cappadocia (1985), in the World Heritage List, and the Ancient City of Kaunos (2014), Mount Harşena and the Rock-tombs of the Pontic Kings (2015), Mountainous Phrygia (2015) and Koramaz Valley (2020), in the Tentative List, show that rock-cut sites have gained importance in the world heritage nomination in recent years. This study aims to ensure the sustainable conservation of the Taşkale historic settlement, where rock-cut and masonry buildings are intertwined, and to carry out the management plan studies for the inclusion of the site in the UNESCO World Heritage Tentative List. In this way, by preparing action plans for Conservation, Administration, Visitors Management, Transportation and Circulation, Risk-Crisis, Recognition Management and Presentation, Education and Awareness Raising, it is aimed at both sustainable development of the site and transferring the site to the next generations without losing its character-determining features. **Scope:** Within the scope of the study, the Karaman-Taşkale Historic Settlement,

located at the border of the Ancient City of Cappadocia in history and is now bordering the Cappadocia Region, has been evaluated with its " Outstanding Universal Value ", Authenticity" and "Integrity" criteria and the studies were carried out for the inclusion of the site in the Temporary List in the mixed category. Taşkale Settlement Site does not have a Management Plan, which is a plan that includes the management, use, conservation and development of the site and the Core Zone and the Buffer Zone. **Method:** In this context, the first stage of the site management plan preparation was completed with field studies, condition survey, SWOT Analysis, literature and archival survey, and oral interview methods with potential stakeholders. The vision, goals, objectives, and principles of the Management Plan have been determined. Organization of Area Management Directorate and Resource Planning, Conservation Action Planning, Administration Planning, Visitors Planning, Transportation and Circulation Planning, Risk-Crisis Management Planning, Recognition Management, and Presentation Planning, Education and Awareness Raising Planning sub-plans were determined and action plans were prepared in accordance with policies and strategies. **Findings:** As a result of the analyzes and on-site investigation, and by examining the Outstanding Universal Value criteria of the sites that are in the World Heritage List and World Heritage Tentative List from Turkey and the world, similar to the Taşkale Historic Settlement, it is observed that the site meets the criteria (i), (iii), (v), (vi) and (vii) to be evaluated in a mixed category with its tangible and intangible cultural heritage values such as the Historical Granaries, traditional houses, Manazan Caves, erosional surfaces shaped by volcanic formations, Kızıllar carpet, public theater and theatrical plays (Seyirlik Oyunları), traditional dress, home of M. Kemal Atatürk's ancestors, and has the potential to be included in the World Heritage Tentative List. **Results:** By preparig the site management plan of Taşkale Proposal Management site with the condition survey, action plans determined by vision, goals, and principles, including the conservation, management of the site and the use of the site by the stakeholders, an important and necessary study has been carried out not only for the evaluation of the site in the Tentative List but also for an effective, efficient, participant management, sustainable conservation, progress, development, and presentation. The Taşkale Management Plan proposal is considered to be a guide and an exemplary study in the preparation of the Management Plans of similar areas in our country and the world.

Keywords: Site Management Plan, World Heritage Site, World Heritage List, Rock-cut Settlements, Taşkale, UNESCO.

ÖNSÖZ

Ülkemizde Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmeyi bekleyen alanlar bulunmakla birlikte keşfedilmeyi bekleyen birçok kültürel ve doğal miras bulunmaktadır. Bu alanlardan biri olarak hak ettiği değeri görmesi, sürdürülebilir koruma, kalkınma ve gelişme ile sahip olduğu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak amacıyla Taşkale Köyü için bu çalışmayı yapmış bulunmaktayım.

Bu amaçla başladığım çalışmamda, alanın belirlenmesi ile birlikte, süreç boyunca fikir ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, çalışmamın her aşamasıyla yakından ilgilenen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Gülşen Dişli'ye,

Çalışmamın her safhasında yanımda olan aileme minnetlerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Rukiye Merve KİLİT
KONYA-2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Amacı.....	5
1.2. Tezin Önemi.....	6
1.3. Tezin Problemi ve Hipotez.....	10
1.4. Tezin Kapsamı ve Öneri Yönetim Alanı'nın Sınırları.....	11
1.5. Tezin Yöntemi.....	14
1.6. Kaynak Araştırması.....	16
2. UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTESİ VE ALAN YÖNETİMİ	20
2.1. Dünya Miras Listesi.....	20
2.2. Alan Yönetimi.....	23
3. TAŞKALE (KIZILLAR) YERLEŞİM ALANI	30
3.1. Taşkale (Kızıllar) Yerleşim Alanı'nın Genel Özellikleri	30
3.1.1. Taşkale (Kızıllar) İsminin Kökeni	30
3.1.2. Fiziksel Yapı	30
3.1.3. Alanın Tarihi.....	34
3.1.4. Alanın Yönetimsel Yapısı.....	36
3.1.5. Alanın Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapısı	37
3.1.6. Mevcut Ulaşım-Dolaşım-Ziyaretçi-İşletme Durumu.....	38
3.2. Alanın Değerleri	39
3.2.1. Alanın Kültürel Önemi	40
3.2.2. Alandaki Değerler.....	56
3.2.3. Alanın Arkeoloji, Mimarlık ve Şehircilik Tarihi Açısından Değerlendirilmesi	61
3.2.4. Alanın UNESCO Dünya Miras Sözleşmesi Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi, Özgünlük ve Bütünlük Beyanı.....	65
4. TAŞKALE YERLEŞİM ALANININ MEVCUT DURUM ANALİZİ, YÖNETİM EYLEM PLANLARI, HEDEFLERİ VE İLKELERİ.....	71

4.1. Mevcut Durum Analizi	71
4.1.1. Çevre Analizi	71
4.1.2. GZFT (SWOT) Analizi.....	87
4.1.3. AB Analizi (UNI EN 16096 Standardına Göre Korunmuşluk Durumu ve Önceliklendirme Değerlendirmesi ve Öneriler)	91
4.2. Eylem Planları.....	102
4.2.1. Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması	105
4.2.2. Koruma Eylem Planlaması	109
4.2.3. Alanın İşletme Planlaması	116
4.2.4. Ziyaretçi Planlaması	121
4.2.5. Ulaşım ve Dolaşım Planlaması	125
4.2.6. Risk-Kriz Yönetimi Planlaması	129
4.2.7. İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planlaması.....	134
4.2.8. Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması	139
4.3. Yönetim Planının Vizyonu, Hedefleri, Amaçları ve İlkeleri	143
4.3.1. Vizyon.....	143
4.3.2. Yönetim Planının Amacı	143
4.3.3. Hedefler	145
4.3.4. İlkeler	147
5. SONUÇ	148
6. KAYNAKLAR	151

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

km	:kilometre
m	:metre
%	:yüzde

Kısaltmalar

AB	:Avrupa Birliği
AFAD	:Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ATV	:All Terrain Vehicle
DMA	:Dünya Miras Alanı
DMGL	:Dünya Miras Geçici Listesi
DML	:Dünya Miras Listesi
DMS	:Dünya Miras Sözleşmesi
DMK	:Dünya Miras Komitesi
DMM	:Dünya Miras Merkezi
GL	:Geçici Liste
ICAHM	:ICOMOS Uluslararası Arkeolojik Miras Yönetimi Komitesi
ICCROM	:International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Kültür Varlıklarını Koruma ve Restorasyon Uluslararası Araştırma Merkezi)
ICOMOS	:International Council on Monuments and Sites (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi)
IUCN	:International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği)
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
KGM	:Karayolları Genel Müdürlüğü
KMÜ	:Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
KOP	:Konya Ovası Projesi
KTO	:Konya Ticaret Odası
KÜVAM	:Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
KTÜN	:Konya Teknik Üniversitesi
LED	:Light Emitting Diode
MGM	:Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MÖ	:Milattan Önce
MS	:Milattan Sonra
MYO	:Meslek Yüksek Okulu
NEÜ	:Necmettin Erbakan Üniversitesi
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
SÜ	:Selçuk Üniversitesi
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	:United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
ÜED	:Üstün Evrensel Değer
VGM	:Vakıflar Genel Müdürlüğü
YHT	:Yüksek Hızlı Tren

WHC :Dünya Mirası Merkezi
YP :Yönetim Planı
vb. :ve benzeri
yy. :yüzyıl

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya, Türkiye.....	7
Şekil 1.2. Mesa Verde Milli Pakı, ABD.....	7
Şekil 1.3. Ivanovo Kaya Oyma Kilisesi, Bulgaristan.....	8
Şekil 1.4. Petra, Ürdün.....	8
Şekil 1.5. Elephanta Mağaraları, Hindistan.....	8
Şekil 1.6. Mogao Mağaraları, Çin.....	8
Şekil 1.7. Bandiagara Kayalıkları, Mali.....	8
Şekil 1.8. Bamiyan Vadisi Kültürel Peyzaj ve Arkeolojik Kalıntıları, Afganistan.....	8
Şekil 1.9. Karaman Yıllara Göre Göç Verileri.....	9
Şekil 1.10. Çekirdek Alan/Öneri Yönetim Alanı Sınırı.....	12
Şekil 1.11. Yönetim Alanı Sınırı.....	13
Şekil 2.1. Yönetim Planı Örneği.....	25
Şekil 2.2. Taşkale Yönetim Planı Örnek Şablonu.....	29
Şekil 3.1. Taşkale yerleşiminin konumu.....	31
Şekil 3.2. Karaman, Manazan Mağaraları ve Taşkale Yerleşimi'nin konumu.....	31
Şekil 3.3. Vadinin Yamaçlarında Şekillenmiş Yerleşim.....	32
Şekil 3.4. Karaman Sıcaklık ve Yağış Verileri.....	32
Şekil 3.5. Taşkale Çevresinde Volkanik Oluşumlar.....	33
Şekil 3.6. Karaman Deprem Haritası.....	33
Şekil 3.7. Taşkale Yerleşimi Tarihi.....	36
Şekil 3.8. Karaman Nüfus Verileri.....	37
Şekil 3.9. Taşkale Nüfus Verileri.....	37
Şekil 3.10. Karaman-Taşkale Karayolu Güzergâhı.....	38
Şekil 3.11. TCDD Hızlı Tren Hattı.....	38
Şekil 3.12. Karaman Doğrudan Sefer Güzergâhı.....	39
Şekil 3.13. Tahıl Ambarları Genel Görünümü.....	40
Şekil 3.14. Tahıl Ambarları Genel Görünümü.....	41
Şekil 3.15. Tahıl Ambarları Plan ve Kesit.....	42
Şekil 3.16. Tahıl Ambarları Tutamak, Sekemek ve Makara Sistemi Detayları.....	42
Şekil 3.17. Makarayla Ambarlara Taşınan Ürünler.....	42
Şekil 3.18. Taş Mescid Girişi.....	43
Şekil 3.19. Taş Mescid Harim Bölümü.....	43
Şekil 3.20. Taş Mescid Kadınlar Bölümü (Üstte) ve Taş Mescid Planı (Altta).....	44
Şekil 3.21. Manazan Mağaraları Genel Görünüm.....	45
Şekil 3.22. Manazan Mağarası Katları.....	45
Şekil 3.23. Katların Detay Görünümleri.....	45
Şekil 3.24. Batıda Yer Alan Bağımsız Şapeller.....	45
Şekil 3.25. Doğu-Batı Yönünde Sıralanan Şapeller.....	46
Şekil 3.26. Doğu Şapeli.....	46
Şekil 3.27. Yunanca Yazıtın Mevcut Durumu ve Okunan Bölümü.....	47
Şekil 3.28. Katlar Arası Geçişi Sağlayan Çıkışlar ve Pencere Açıklıkları.....	47
Şekil 3.29. Kum Kale Katı Hücrelerin Yer Aldığı Koridor.....	48
Şekil 3.30. At Meydanı Hücrelerin Yer Aldığı Galeri.....	48
Şekil 3.31. Ölüler Meydanı'nda Yer Alan 9 ve 23 Numaraları Hücre ile At Meydanı ile Arasında Yer Alan Mezar.....	49

Şekil 3.32. Zeminde Bulunan Hücre ve Zemindeki Depoların Giriş Kısımları, Gözetleme Penceresi.....	49
Şekil 3.33. Karaman Müzesinde Sergilenmekte Olan Kadın Cesedi	50
Şekil 3.34. Teraslanmış Şekilde İnşa Edilen Konutlar	50
Şekil 3.35. Birbirinin Damlarını Avlu Olarak Kullanan Konutlar	51
Şekil 3.36. Toprak Dam Detayları	52
Şekil 3.37. Düz Toprak Dam Konut ve Yuvak Taşı	52
Şekil 3.38. İki Katlı Konut Örnekleri	52
Şekil 3.39. Teraslama Konut Plan ve Kesit Örneği	53
Şekil 3.40. Oda ve Aralık/Mabeyn	53
Şekil 3.41. Bitişik Nizam Konutlar ve Organik Sokak Dokusu	53
Şekil 3.42. Taş, Toprak ve Ahşap Malzeme ile İnşa Edilmiş Konutlar	54
Şekil 3.43. Kaya Dibi Mevkiinde Kaya Oluşumuyla Bütünleşmiş Yapılar	54
Şekil 3.44. Ahşap Kapı ve Yüklük Örnekleri.....	55
Şekil 3.45. Sümbüllü'nün Odası (Solda) ve Pancarlı'nın Odası Planı	55
Şekil 3.46. Yününden Faydalanılan Karaman Koyunu ve Halı Tezgâhı.....	59
Şekil 3.47. Kızıllar Halısı Örnekleri.....	60
Şekil 3.48. Taşkale Yöresel Kıyafetleri.....	60
Şekil 3.49. Seyirlik “Düzmece Deve” Oyunu	61
Şekil 3.50. Orta Camii Planı	63
Şekil 3.51. Orta Camii Genel Görünümü	63
Şekil 3.52. Orta Camii Harim, Mihrap ve Minber Detayları.....	64
Şekil 3.53. Orta Köprü.....	64
Şekil 4.1. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Doluluk-Boşluk Analizi	73
Şekil 4.2. Yol-Yapı-Yeşil Alan Grafiği.....	75
Şekil 4.3. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Yol-Yapı-Yeşil Alan Analizi	76
Şekil 4.4. Tarihi Değerlilik ve Dönem Grafiği.....	77
Şekil 4.5. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Tarihi Değerlilik ve Dönem Analizi	78
Şekil 4.6. Mevcut Kullanım/İşlev Grafiği	79
Şekil 4.7. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Mevcut Kullanım/İşlev ve Mimarinin Analizi..	80
Şekil 4.8. Kat Adedi Grafiği.....	81
Şekil 4.9. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Kat Adedi Analizi	82
Şekil 4.10. Yapım Tekniği/Yapı Malzemesi Grafiği.....	83
Şekil 4.11. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Yapım Tekniği/Yapı Malzemesi Analizi	84
Şekil 4.12. Yapı Sağlamlık/Fiziksel Durum Grafiği	85
Şekil 4.13. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Yapı Sağlamlık/Fiziksel Durum Analizi.....	86
Şekil 4.14. Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC) Grafiği.....	94
Şekil 4.15. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC).....	95
Şekil 4.16. Risk Durumu Sınıflandırması (UC) Grafiği.....	97
Şekil 4.17. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Risk Durumu Sınıflandırması (UC).....	98
Şekil 4.18. Öneri Sınıflandırması (RC) Grafiği.....	100
Şekil 4.19. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Öneri Sınıflandırması (RC).....	101
Şekil 4.20. Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın Kısa ve Uzun Tur Rotaları	126

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Mevcut Durum Sınıflandırması	15
Tablo 1.2. Risk Durumu Sınıflandırması	15
Tablo 1.3. Öneri Sınıflandırması.....	16
Tablo 3.1. Karaman Müze ve Örenyerleri Ziyaretçi Sayıları.....	39
Tablo 4.1. Taşkale Yerleşim Alanı GZFT (SWOT) Analizi.....	87
Tablo 4.2. Fiziksel Durum Sınıflandırması	93
Tablo 4.3. Risk Durumu Sınıflandırması	97
Tablo 4.4. Öneri Sınıflandırması.....	99
Tablo 4.5. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması	107
Tablo 4.6. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Koruma Eylem Planlaması.....	110
Tablo 4.7. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı İşletme Eylem Planlaması	117
Tablo 4.8. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Ziyaretçi Eylem Planlaması	122
Tablo 4.9. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Ulaşım ve Dolaşım Planlaması	127
Tablo 4.10. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Risk-Kriz Yönetimi Eylem Planlaması ..	131
Tablo 4.11. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı İtibar Yönetimi ve Tanıtım Eylem Planlaması	135
Tablo 4.12. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Eğitim ve Bilinçlendirme Eylem Planlaması	140

1. GİRİŞ

Kültürel ve doğal miras, yalnızca içinde yer aldığı ulusun değil insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen ve üstün evrensel değerlere sahip varlıklardır. Ortak kültürel ve doğal mirasın, ulusal düzeyde tespit edilmesinde, korunmasında, tanıtılmasında, gerekli kaynakların yetersizliği, ülkelerin ekonomik durumu, bilimsel ve teknolojik kaynak yetersizliği, toplum bilincinin olmaması vb. durumlar göz önünde bulundurulduğunda kültürel ve doğal mirasın bu ve buna benzer sebeplerle bozulması ve yok olması tüm insanlığın ortak mirasına zarar vermektedir. Dünya Mirası'nın belirlenmesinde, korunmasında ve tanıtılmasında gerekli iş birliğinin sağlanması amacıyla UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), konunun uluslararası bir sözleşme kapsamında ele alınması gerektiğini Paris'te toplanan 16. oturumunda karar vermiş ve 16 Kasım 1972 tarihinde "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" (kısaca "DMS" olarak anılacaktır) kabul edilmiştir. DMS'nin amacı "Üstün Evrensel Değere" ("ÜED") sahip olan kültürel ve doğal mirasın belirlenmesi, korunması, muhafazası, tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır. Bu bölümde çalışmanın kuramsal altyapısına dair, "Dünya Mirası, Dünya Miras Alanı (DMA), Geçici Liste, Dünya Miras Geçici Listesi (DMGL), Dünya Miras Listesi (DML), Alan Yönetimi, Alan Yönetim Planı" konuları alt başlıklar halinde tanımlanacaktır.

- Dünya Mirası

Dünya Miras Sözleşmesi'nin 1. ve 2. maddesinde Dünya Mirası kültürel ve doğal miras olarak ikiye ayrılmakta ve tanımı şu şekilde yapılmaktadır:

Madde 1: Bu sözleşmenin amaçları bakımından aşağıdakiler "kültürel miras" sayılacaktır;

- *anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri;*
- *yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları*
- *sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar.*

Madde 2: Bu sözleşmeye göre aşağıdaki eserler “doğal miras” sayılacaktır:

- *estetik veya bilimsel açıdan istisnai evrensel değeri olan, fiziksel ve biyolojik oluşumlardan veya bu tür oluşum topluluklarından müteşekkil doğal anıtlar;*
- *bilim veya muhafaza açısından istisnai evrensel değeri olan jeolojik ve fizyografik oluşumlar ve tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türlerinin yetiştiği kesinlikle belirlenmiş alanlar;*
- *bilim, muhafaza veya doğal güzellik açısından istisnai evrensel değeri olan doğal sitler veya kesinlikle belirlenmiş doğal alanlar.*

Bu maddelere ek olarak “Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi”nde (bundan böyle “Uygulama Rehberi” olarak anılacaktır) “Karma Kültürel ve Doğal Miras”, “Kültürel Peyzajlar” ve “Taşınabilir Miras” tanımları yapılmıştır.

- **Dünya Miras Alanı (DMA)**

Yılda en az bir kere bir araya gelen (Haziran/Temmuz) UNESCO Dünya Miras Komitesi (DMK) tarafından belirlenmiş ölçütleri yerine getiren ve komite tarafından tescillenen doğal ve kültürel alanlar “Dünya Miras Alanı” olarak adlandırılmaktadır. Bir alanın DMA olabilmesi için üç başlıkta değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu üç başlık: Üstün Evrensel Değer (Outstanding Universal Value), Özgünlük (Authenticity) ve Bütünlük (Integrity)’tür. Bu başlıkların açıklamaları şöyledir:

a. Üstün Evrensel Değer (Outstanding Universal Value): Tüm insanlığın bugünkü ve gelecek nesilleri için ortak öneme sahip istisnai bir kültürel ve/veya doğal önemi ifade etmektedir. Bir varlık uygulama rehberinde belirlenen 10 kriterden bir veya daha fazlasını karşılıyorsa varlığın ÜED’e sahip olduğu kabul edilir.

b. Özgünlük (Authenticity): DMS’nde belirtilen kültürel kategoride altı, doğal kategoride dört olmak üzere toplam on adet¹ ÜED kriterlerinden (i) ila (vi) arasındaki kriterler kapsamında aday gösterilen varlıklar özgünlük koşulunu karşılamak zorundadır. Bir kültürel değer, form ve tasarım; malzeme ve madde; kullanım ve fonksiyon; gelenekler, teknikler ve yönetim sistemleri; konum ve mekan; dil ve diğer somut olmayan miras biçimleri; ruh ve duygu; ve diğer iç ve dış faktörler öznelikleri ile güvenilir bir şekilde ifade edilirse özgünlük koşulunu karşılamış olur.

¹ Bu kriterlerin detaylı açıklaması “2.1 Dünya Miras Listesi” başlığı altında detaylı açıklanmıştır.

c. Bütünlük (Integrity): Doğal ve/veya kültürel mirasın ve özneliklerinin bütünlük ve eksiksizliğinin bir ölçütüdür. DML’ne kaydedilmek üzere aday gösterilen tüm varlıklar bütünlük koşullarını karşılamalıdır.

- **Geçici Liste**

Sözleşmeye taraf olan devletlerin DML’ne kaydedilmesini uygun gördüğü, ÜED potansiyeline sahip olduğunu düşündükleri ve aday göstermeyi planladıkları varlıklarının bir envanteridir. Varlıklar Dünya Miras Geçici Listesi’ne (DMGL) kabul edilmeden önce devletlerin kendi geçici listelerine dâhil edilmelidir. Varlıkla ilgili hazırlanmış olan ve varlığın adı, coğrafi konumu, kısa bir tanımı ve Üstün Evrensel Değerine ilişkin gerekçeyi içeren dosya, Dünya Mirası Merkezi’ne (DMM) gönderilir.

- **Dünya Miras Geçici Listesi (DMGL)**

Dünya Miras Merkezi’ne (DMM) ulaştırılan ve Geçici Liste’de yer alan varlıklar ulaştırıldığı yılın Haziran ya da Temmuz ayında toplanan Dünya Miras Komitesi’nce onaylandıktan sonra Dünya Miras Geçici Listesi’ne kabul edilir.

- **Dünya Miras Listesi (DML)**

DMGL içinde yer almak Dünya Miras Listesi’ne girmek için ilk adım olarak öngörülebilirlikle birlikte DMGL içinde yer almak, DML adaylığına eklenmeyi garanti etmez. DMGL’ne kabul edilen alan için Geçici Liste başvuru sürecinden daha karmaşık, uzun, kapsamlı, bilimsel, teknik çalışmaları içeren ve Uygulama Rehberi’nde belirtilen koşullara uygun bir adaylık dosyası hazırlanır. DML adaylık sürecinde varlıkla ilgili ÜED’in ispat edilmesi için teknik ve bilimsel bir çalışma yapılmaktadır. Süreç aşağıda belirtilen şekilde ilerlemektedir:

1. ÜED’in Tanımlanması ve Kriterlerin Saptanması: Geçici Liste (GL) başvurusunda esas alınan kriterlere ek olarak alanın tarihi önemi ve biricikliğinin beyanının DMS kriterlerine göre tespitini içermelidir.

2. Adaylık Kategorisinin Belirlenmesi: Adaylık kategorisinin tespiti ve alan sınırını içermektedir.

3. Koruma Planı Hazırlanması ve Uygulanması: Alanın mevcut durumunun korunması ve güçlendirilmesi için projelerin hazırlanması ve uygulanmasını içerir.

4. Yönetim Planı Hazırlanması ve Alan Yönetim Sisteminin Kurulması: Yönetim planı hazırlanması adaylık başvuru koşulları arasında yer almaktadır. Ulusal ve uluslararası rehberler aracılığıyla yönetim planı hazırlanmalıdır. Alan yönetim sistemi ulusal mevzuatımıza göre hazırlanmaktadır.

5. Tanıtım ve Bilinçlendirme: Alanla ilgili, alanın temasına uygun görsel ve yazılı tanıtıcı malzeme üretilmeli ve kamuoyu bilgilendirmesi yapılmalıdır (Ulusan ve Yıldırım, 2016, s.464-466).

Hazırlanan dosya, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca Dünya Miras Merkezi'ne gönderilir. Kültürel miras adaylıkları için değerlendirme International Council on Monuments and Sites-Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) tarafından, doğal miras adaylıkları için değerlendirme International Union for Conservation of Nature and Natural Resources-Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) tarafından, karma varlıklar için değerlendirme ise ICOMOS ve IUCN tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmektedir. Dosyada bir eksik olması halinde DMM tarafından 1 Şubat-1 Mart arasında Taraf Ülkeden eksikliklerin tamamlanması istenir. Danışma organları, alanı ÜED, Özgünlük ve Bütünlük kriterlerine göre inceler ve bir inceleme raporu hazırlayarak DMK'ne sunar. Dünya Miras Komitesi yıllık toplantısında rapor incelenerek alanla ilgili karar verilir ve taraf devlete bildirilir. Böylece aday miras alanları 21 üyeden oluşan DMK'nin kararıyla Dünya Miras Listesi'ne alınır.

- **Alan Yönetimi**

Alan yönetimi ile alan sınırının ve etkileşim sahalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla doğru tespiti, yönetim planı yardımıyla koruma, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ile yerel toplumun ilgisi arasındaki dengeyi sağlamak, alanın değerini artırarak uluslararası bir seviyeye çıkarmak için strateji, yöntem ve kaynak belirlenmesi amaçlanmaktadır. Yönetim alanları yetkili idarelerce belirlenir (T.C. Resmî Gazete, 27 Kasım 2005, Sayı: 26006).

- **Alan Yönetim Planı**

DML adaylığında olan alanlar için Yönetim Planı, "Dünya Miras Alanı Sınırı" ve varsa bir "Tampon Bölge Sınırı"nı, alanın yönetimini, paydaşların alanı kullanımını ve alanın fiziksel olarak korunmasını içeren plandır.

Bir alanın DML'ne alınmasının bazı avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. DML'ne girmenin en büyük avantajı alanın tüm dünya tarafından tanınarak ortak miras kabul edilmesidir. Alanın tanınırlığıyla birlikte bölgenin ve kentin kültür turizmi kapsamında gelişmesi, alanın ekonomisine katkı sağlamakla birlikte bölgede istihdam olanaklarının ve yatırımların arttırmasını sağlayacaktır. İnşaat ve hizmet sektörleri dolaylı olarak yararlanacaklardır. Alanın korunması ve sürdürülebilirliği, hazırlanmış olan yönetim planlarıyla UNESCO kontrolünde denetimli bir şekilde sağlanmış olur. Listede

yer alan alanlar UNESCO'nun teknik desteğinden ve Dünya Mirası Fonu'ndan yararlanma imkânına sahip olurlar (Dostoğlu, 2014).

Öte yandan, DMA konusu günümüzde farklı bağlamlarda tartışılmaya devam etmekte ve güncelliğini her dönem korumaktadır. DMA “etiketi” ulusal ve uluslararası turizm için önemli olması sebebiyle yerel ve merkezi yönetimler tarafından çokça kullanılan bir araç olmaya devam etmekte ve karar vericiler daha fazla alanı listeye sokmak istemektedirler. Varlıkların DMA olma kriterleri aynı zamanda alana milyonlarca turist gelme nedeni de olmaktadır. Bununla birlikte günümüzde, DML’nde bulunan yerlerde, UNESCO statüsünün getirdiği sorunlar ön plana çıkmaktadır. İtalyan yazar Marco d'Eramo tarafından ortaya atılan UNESCO-cide tanımı, DMA’ndaki olumsuz etkileri tanımlayan bir terim olarak son yıllarda ortaya çıkmıştır (Barron, 2017). Örneğin, 2011 yılında DML’ne alınan Malezya (Maleka and George Town), Malacca Boğazının Tarihi Kentinde yer alan yedi Çin klan iskelesi, UNESCO korumasıyla ayakta kalabilmiş, fakat kapasitesinden çok daha fazla turist ağırlaması ve halkın mahremiyetinin giderek azalması tartışılan konular arasında yer almıştır. Benzer sorunlar Barcelona ve Venedik şehirleri için de tartışılmaktadır (Barron, 2017). Dünya Miras Alanları ekonomik getiriyle mevcut dokunun korunması arasında bir mücadele vermekte ve koruma ile kültürel mirasın yönetimi arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Dünya Miras Alanları nitelikli yönetim planları hazırlanmadığı takdirde benzeri sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda Taşkale Yerleşim Alanı için öngörülen çalışma, alanın sürdürülebilir korunmasının sağlanması, kalkınması, gelişmesi, tanınması ve bu amaçla nitelikli bir yönetim planının hazırlanması ile sahip olduğu değerler ve potansiyeller sayesinde Geçici Liste’ye alınmasını hedeflemektedir.

1.1. Tezin Amacı

Türkiye’de 15 Nisan 2021 tarihi itibarıyla Dünya Miras Listesi’nde 18 adet, Geçici Liste’de ise 85 adet kültür varlığı bulunmaktadır (Türkiye Dünya Miras Listesi, URL-1; UNESCO Türkiye Geçici Listesi, URL-2). Türkiye Dünya Miras Listesi içerisinde Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) (1985) ile Pamukkale-Hierapolis (Denizli) (1988) karma kategoride listede yer almaktadır. Bu tezin amacı da karma kategoride değerlendirilmek üzere Karaman Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı’nın sürdürülebilir korunması, kalkınması, gelişmesi için Alan Yönetim Planı’nın hazırlanması ve sahip olduğu potansiyelleri sayesinde Dünya Miras Geçici Listesi’ne

alınmasıdır. Bu kapsamda; alana dair eylem planlarının hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, kaynak planlaması, koruma, işletme, ziyaretçi, ulaşım-dolaşım, risk-kriz, itibar yönetimi, tanıtım, eğitim ve bilinçlendirme eylem planları ile yönetim planının vizyon, amaç, hedef ve ilkelerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Öyle ki, Taşkale'nin, insanlığın ortak malı olarak tescillenmesi, dünyaca korunurluğunun artırılması açısından önemlidir. Bu nedenle, yönetim planının hazırlanması ve karma kategoride dünya miras geçici listesine girmesi değerlendirilmelidir.

Bu araştırma ile Taşkale yerleşimi, sahip olduğu, tarihsel değeri (tarihsel değer, belge değeri); sosyo-kültürel değerleri (anı değeri, sosyal değer, dini değer, politik değer, mitolojik değer, eğitim değeri, geleneksel değer); kullanım açısından değerleri (kullanım değeri, ekonomik değer, süreklilik değeri); yapı ölçeğindeki değerleri (mimari ve teknik değer, estetik ve artistik değer, özgünlük, bütünsellik, enderlik, teklik) ve çevre ölçeğindeki değerleri (çevresel, sembol, grup, çokluk) açısından incelenmiştir. Aynı zamanda alanın arkeoloji, mimarlık ve şehircilik tarihi açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Ardından, alanın GZFT (SWOT) Analizi'nin yapılması amaçlanmıştır. Böylece, alanın kapsamlı mevcut durum araştırması yapılmıştır. Ayrıca, elde edilen bulgulara bağlı olarak, eylem analiz tablolarının hazırlanması, değerler tablosunun oluşturulması amaçlanmıştır.

1.2. Tezin Önemi

Taşkale Köyü sahip olduğu hem tarihi, arkeolojik, mimari, belgesel vb. hem de doğal güzellikleri bakımından büyük bir titizlikle korunması gereken bir alandır. Fakat bu değerlerine rağmen tanınırlık, kalkınma, gelişme, nitelikli/sürdürülebilir koruma problemleri yaşayan bir yerleşim yeridir. Sahip olduğu kaya oluşumları, kaya+yığma ve yığma oluşumlar incelendiğinde bu oluşumların tarihleri, işlevleri ve yapım teknikleri bakımından Kapadokya bölgesiyle benzer özellikler gösterdiği görülmektedir.

Günümüzde Kapadokya; Nevşehir, Niğde, Kırşehir, Aksaray, Kayseri illeri sınırları içerisinde yer alsa da Antik çağda Kappadokia Antik Kentinin sınırları çeşitli dönemlerde değişikliklere uğramıştır. Nitekim M.Ö. III. bin yılda Lykonía adıyla anılan bölgede yer alan Karaman (Larende), doğudan Kappadokia ile komşudur. Zaman zaman Karaman kenti (Larende) antik yazarlar tarafından Galatia ve Isauria bölgelerinin içinde gösterilmiştir (Kurt, 2011, s.13-15). M.Ö. 401 yılında Karaman'ın Kappadokia Satraplığı (eyalet) içinde yer aldığı ve sikke bastırıldığı bilinmektedir. Vespasianus Döneminde

(M.S. 69-79) ise Kappadokia ve Galatia birleştirilmiş, Lykonian bu eyalete ilhak edilmiştir. İlerleyen zamanlarda Lykonian bazen Kappadokia sınırları içinde kalmış, bazen farklı devletlere bağlanmış bazen de bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdürmüştür (Kurt, 2011, s.36-37). Bu veriler dikkate alındığında Kapadokya UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alırken, tarihte Kapadokya bölgesinin bir parçası olan, mimari ve coğrafi açıdan da oldukça benzer olan Taşkale'nin ciddi anlamda tanınırlık problemi bulunmaktadır.

Taşkale yerleşimine benzer örnekler özellikle 2000'li yıllardan sonra UNESCO DML'nde gözlenmektedir. Kaya sanatı ve kaya oyma yapılarında büyük bir artış görülmektedir. 2010 yılında ise UNESCO, "Rock Art (kaya sanatı)" temasıyla çalışmalar gerçekleştirmiştir (URL-3). Türkiye'den Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) (1985) (Şekil 1.1), Dünyadan ise UNESCO Dünya Miras Listesi'nde bulunan; Mesa Verde Milli Parkı (ABD) (1978) (Şekil 1.2), Lalibela Kaya Oyma Kiliseleri (Etiyopya) (1978), Ivanovo Kaya Oyma Kilisesi (Bulgaristan) (1979) (Şekil 1.3), Petra (Ürdün) (1985) (Şekil 1.4), Elephanta Mağaraları (Hindistan) (1987) (Şekil 1.5), Mogao Mağaraları (Çin) (1987) (Şekil 1.6), Meteora (Yunanistan) (1988), Bandiagara Kayalıkları (Mali) (1989) (Şekil 1.7), Matera Rupestrian Kiliseleri (İtalya) (1993), Dazu Kaya Oymaları (Çin) (1999), Bamiyan Vadisi Kültürel Peyzaj ve Arkeolojik Kalıntıları (tehlike altında) (Afganistan) (2003) (Şekil 1.8), Ennedi Massif (Çad) (2016), Chiribiquete Ulusal Parkı (Kolombiya) (2018) yapıları ile karşılaştırıldığında (URL-4) Taşkale'nin de Geçici Liste'ye ve daha sonra Aday Liste'ye alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Şekil 1.1. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya, Türkiye (URL-5).

Şekil 1.2. Mesa Verde Milli Parkı, ABD (URL-6).

Şekil 1.3. Ivanovo Kaya Oyma Kilisesi, Bulgaristan (URL-7).

Şekil 1.4. Petra, Ürdün (URL-8).

Şekil 1.5. Elephanta Mağaraları, Hindistan (URL-9).

Şekil 1.6. Mogao Mağaraları, Çin (URL-10).

Şekil 1.7. Bandiagara Kayalıkları, Mali (URL-11).

Şekil 1.8. Bamiyan Vadisi Kültürel Peyzaj ve Arkeolojik Kalıntıları, Afganistan (URL-12).

Bu çalışma Taşkale'nin Alan Yönetim Planı hazırlanarak Dünya Miras Geçici Listesi'ne alınması ile tüm insanlığın ortak malı haline gelmesi ve dünyaca korunacak değere sahip bir alan olacak olması açısından önemlidir.

Taşkale Yerleşim Alanı'ndaki tarihi yapılar günümüzde potansiyelleri doğrultusunda yeteri kadar kullanılmamaktadır. Çalışma, önerilen eylem planları doğrultusunda Taşkale'nin uygun koruma standartları çerçevesinde günümüz konfor koşullarına adapte edilmesi ve kullanım potansiyelinin artırılması açısından da önem taşımaktadır. Öyle ki, yapılar/alanlar ancak kullanıldığı sürece yaşamaktadır. Araştırma

kapsamında ele alınan örneklem alanla ilgili bahsedilen çalışmaların yapılmasıyla mevcut mekânların kullanılabilirliğinin sürdürülmesine katkıda bulunulacaktır.

Karaman ili her yıl artarak göç veren illerimizdendir (Şekil 1.9). Taşkale Köyü nüfusu da 2018 yılı hariç düzenli olarak azalmaktadır (TÜİK, 2019, URL-13). Halıcılık Taşkale'nin önemli geçim kaynaklarından. Özkan, 1990'lı yıllarda Taşkale'de 650 dolaylarında halı tezgâhı bulunduğu bahsetmektedir (Özkan, 1992b). Sonraki dönemlerde 100'ün üzerinde halı tezgâhı bulunurken bugün 50 halı tezgâhı faal durumdadır (Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Raporu). Çalışmada Taşkale halıları Somut Olmayan Kültürel Miras kapsamında değerlendirilmiş, böylece bu değerinde korunması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmayla birlikte geliştirilen işletme ve ziyaretçi eylem planları sayesinde ise mevcut halkın istihdamı ve yörenin tanıtılmasıyla, göç veren bölgenin turizm cazibe merkezi haline gelmesi ve kalkınması için yol haritası oluşturulmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışmalar ve hazırlanan Alan Yönetim Planı sayesinde Taşkale, bir UNESCO-cide alanı olmaktan korunarak ve bölgenin somut ve somut olmayan mirasının nitelikli analizleri sonucu, tanıtımın yalnızca bir araç olarak kullanıldığı, sürdürülebilir koruma sağlanabilecektir.

Yıl		Bölgelerin Verdiği Göç Bilgileri
		Ölçüm bazında
2013	Karaman-70	9.445
2014	Karaman-70	9.788
2015	Karaman-70	9.865
2016	Karaman-70	9.813
2017	Karaman-70	10.340
2018	Karaman-70	10.448
2019	Karaman-70	11.075

Şekil 1.9. Karaman Yıllara Göre Göç Verileri (TÜİK, 2019, URL-14).

Yapılan bu çalışma; bahse konu sorunlara çözüm bulmak amacıyla gerekli olan işletme, tanıtım, ziyaretçi yönetim vb. eylem planları hazırlanması böylece alanın yaşatılması, hem ekonomik (mevcut yapıların işlevlendirilmesi) hem toplumsal (mevcut halkın istihdam edilmesi) sürdürülebilirliğinin sağlanması için öneriler geliştirmesi açısından önemlidir.

1.3. Tezin Problemi ve Hipotez

Çalışma, aşağıda belirtilen temel problemler tespit edilerek şekillendirilmiştir:

- Alanın sürdürülebilir koruma, kalkınma, tanıtma ve geliştirilmesi için hazırlanan bir eylem planına ve çalışmaya sahip olmaması,
- Alanın tanınırlık probleminin olması,
- Alanda yeterli ziyaretçi, işletme çalışmalarının olmamasından kaynaklı alanın sahipsizlik, kullanım ve korunurluk probleminin olması.

Bu araştırmanın hipotezi; Taşkale yerleşimine dair yukarıda belirlenen problemlerin çözümü için alanın bir Alan Yönetim Planı'na ihtiyaç duyduğu ve Taşkale yerleşim Alanı'nın sahip olduğu, aşağıda sıralanan değerleri, potansiyelleri ve özellikleri ile UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne girme potansiyelinin olduğudur:

- Alanda I. Derece Arkeolojik Sit olarak kabul edilen: Manazan Mağarası ve Tarihi Tahıl Ambarlarının yer alması,
- Alanda I. Derece Kentsel Sit olarak kabul edilen: Taşkale yerleşiminin bulunması,
- Alanın Geç Roma ve Erken Hristiyanlık dönemlerinde Hristiyanlık için önemli bir merkez olması,
- Alanın Frigler, Geç Roma, Erken Hristiyanlık, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi devletlere ve medeniyetlere ev sahipliği yapmış çok katmanlı bir yapıya sahip olması,
- Alanın Hristiyanlığın yasak olduğu dönemlerde gizlenme, gizli tapınma ve güvenlik için elverişli birçok alanı barındırması bu sebeple önemli bir inanç turizmi potansiyeline sahip olması,
- Cumhuriyetimizin kurucu M. Kemal Atatürk'ün ata soyunun Taşkale'ye dayanması (Özkan, 2002),
- Öneri Yönetim Alanı çevresinde ve Taşkale sınırları içinde yer alan I. Derece Doğal Sit olarak kabul edilen İncesu Mağarası, Asarini Mağarası, Gürlük Şelalesi'nin yer alması, Roma ve Bizans Dönemlerine ait kalıntılara rastlanan Miske Örenyeri, Zanzana Örenyeri, Ekizce Örenyerlerinin bulunması.

Çalışma kapsamında hazırlanan Taşkale Yerleşim Alanı Yönetim Planı ile mevcut durum analizleri yapılmış ve eylem planları geliştirilmiştir. Yapılan bu detaylı çalışmalar ve Taşkale'nin sahip olduğu yukarıda sıralanan potansiyelleri sayesinde öncelikle

UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne, ardından aday listeye alınarak tüm insanlığın ortak değeri olarak dünya ölçeğinde korunacak bir alan olmasına katkı sağlanabilecektir. Böylece, Taşkale'nin tanınırlığının ve kullanılabilirliğinin artması sayesinde Karaman ilinde bulunan kültür varlıklarının da Geçici Liste'ye alınma potansiyelinin artması olasıdır.

1.4. Tezin Kapsamı ve Öneri Yönetim Alanı'nın Sınırları

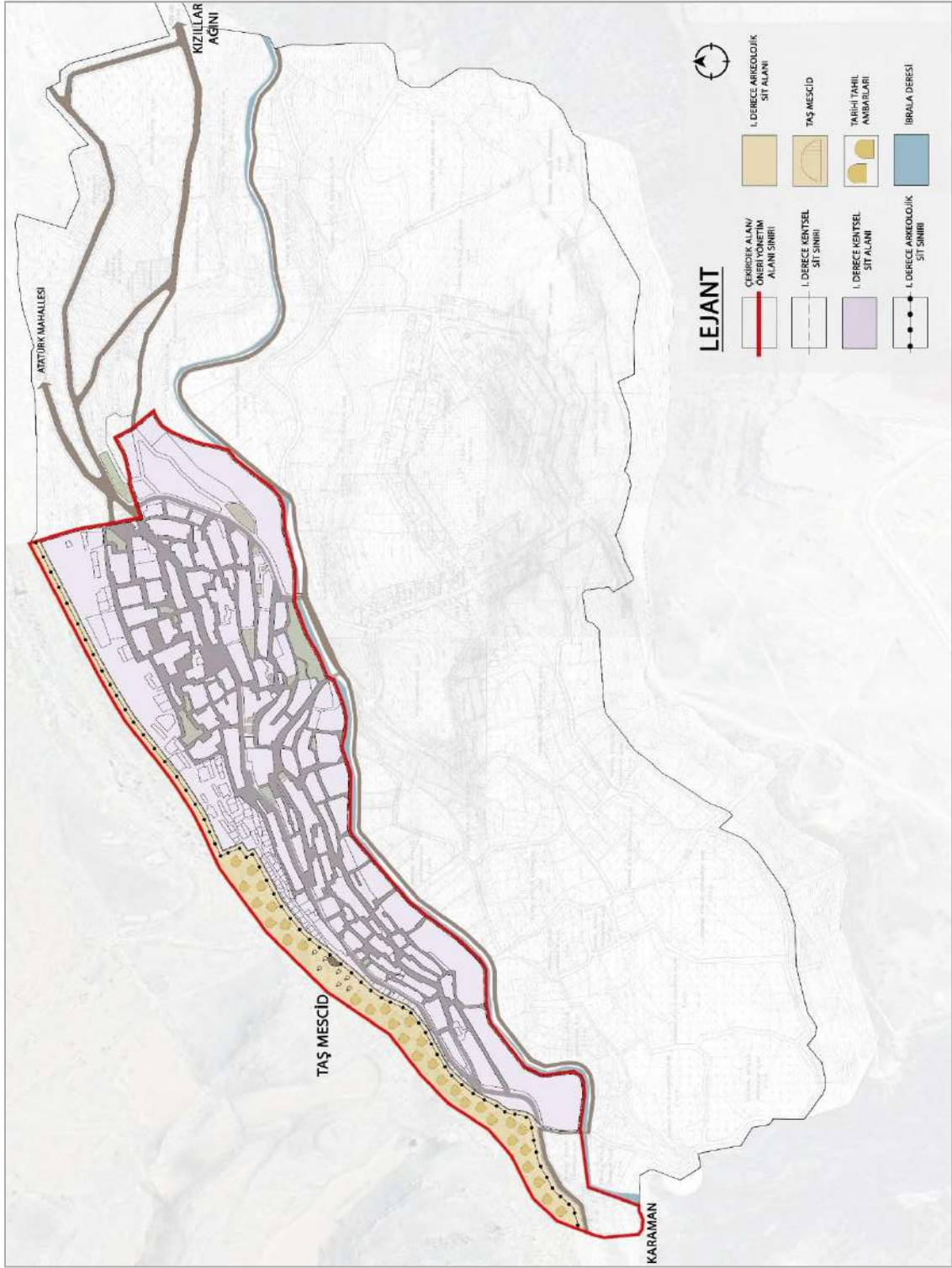
Taşkale Öneri Yönetim Alanı şehrin sahip olduğu kültürel ve arkeolojik katmanlar ve değerler göz önünde bulundurularak, Karaman ili Taşkale köyü merkezinde yer alan ve Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun (648 sayılı KHK (T.C. Resmî Gazete, 17 Ağustos 2011, Sayı: 28028) ile Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu şeklinde değiştirilmiştir) 22.06.1992 tarih ve 1360 sayılı kararı ile;

- I. Derece Kentsel Sit olarak kabul edilen Taşkale yerleşimi,
- I. Derece Arkeolojik Sit olarak kabul edilen Tarihi Tahıl Ambarları,
- Anıtsal Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillenen ve kaya kütlesi içerisinde yer alan Taş Mescid (Topal, 2007, s.108-109) ile örtüşecek şekilde belirlenmiştir. Ayrıca yerleşim sınırlarının oluşmasında önemli bir yere sahip olan kuzeyde kaya oyma ambarların yer aldığı kaya kütlesi güneyde İbrala Deresi'ne paralel olacak şekilde öneri yönetim alanı sınırı oluşturulmuştur. Bahse konu bölge, UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi adaylığı için Çekirdek Alan/Öneri Yönetim Alanı Sınırı olarak belirlenmiştir (Şekil 1.10).

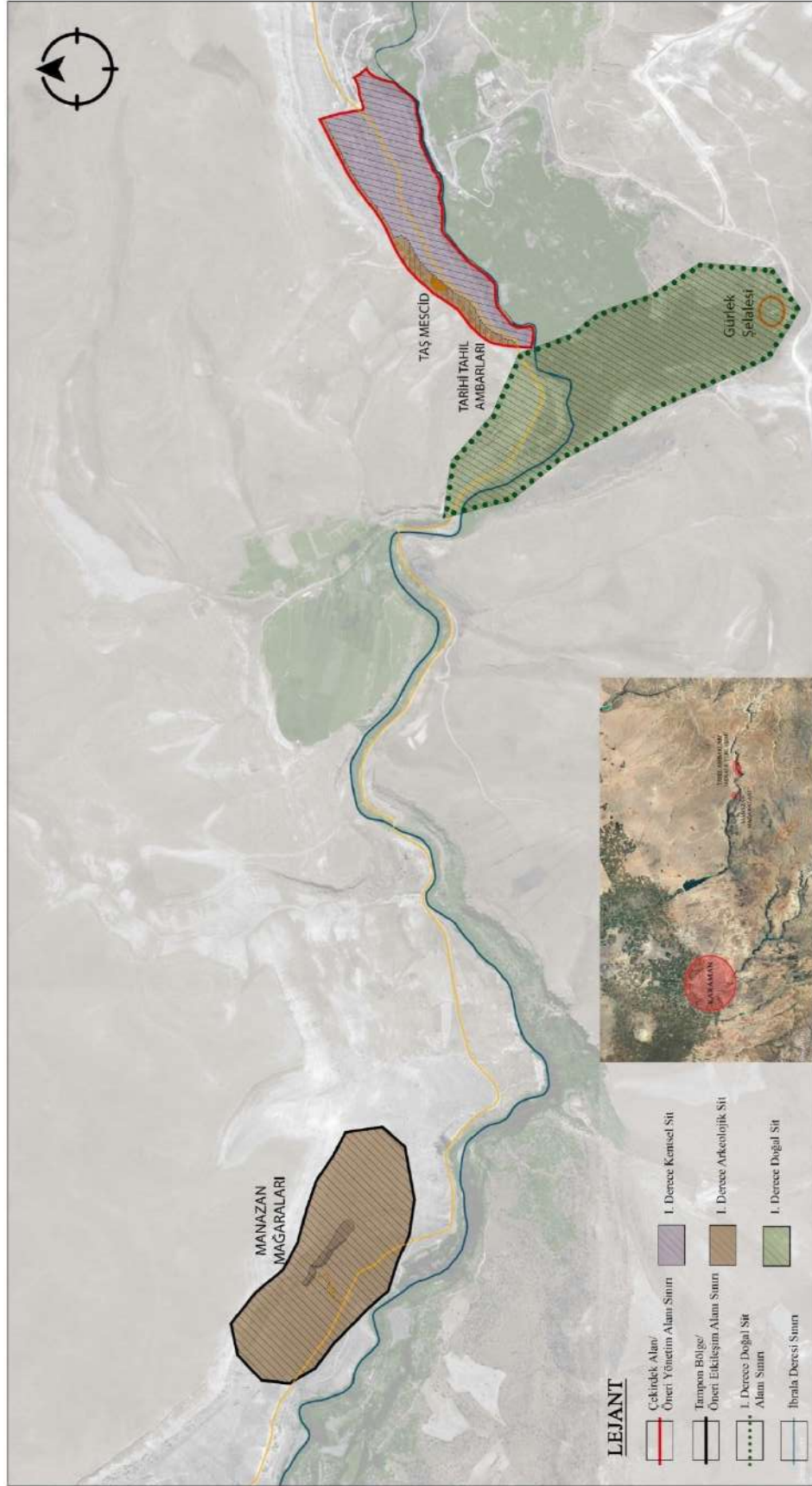
Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.02.1986 tarih ve 1879 sayılı kararı ile;

- I. Derece Arkeolojik Sit olarak kabul edilen ve Taşkale yerleşimine 4,5 km uzaklıkta bulunan Manazan Mağaraları simge yapı olmasından ve sahip olduğu arkeolojik, tarihi önemden dolayı Tampon Bölge/Öneri Etkileşim Alanı Sınırı olarak belirlenmiştir.

Çekirdek Alan ve Tampon Bölge'yi içine alan sınır ise Yönetim Alanının toplam sınırını oluşturmaktadır (Şekil 1.11).

Şekil 1.10. Çekirdek Alan/Öneri Yönetim Alanı Sınırı (Taşkale Koruma İmar Planı altlık olarak kullanılarak yazar tarafından yeniden düzenlenmiştir).

Şekil 1.11. Yönetim Alanı Sınırı (Karaman İl Özel İdaresi Arşivi'nden alınan harita altlık olarak kullanılarak yazar tarafından yeniden düzenlemiştir).

1.5. Tezin Yöntemi

Çalışma kapsamında, Taşkale yerleşim alanı için geliştirilen yönetim planı için ülkemizde yönetim planları için yapılmış olan düzenlemeler paralelinde, 14.07.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile 27.11.2005 tarih ve 26006 sayılı “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” incelenmiştir. Ayrıca, alanın DML’ne aday gösterilebilmesine dair kriterlerin belirlenmesinde, UNESCO “Dünya Miras Sözleşmesi Uygulama Rehberi (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention)” kullanılmıştır.

Taşkale Yerleşim Alanı’nın yönetim planı denemesi kapsamında, yönetim alanı sınırları, konumu ve coğrafi yapısının tanımı, alanın ve alandaki kazıların tarihi, arkeoloji, mimarlık ve şehircilik tarihi açısından değerlendirilmesi, yönetsel, ulaşım-dolaşım, ziyaret ve işletme yapısı, alanın önem ve değeri, UNESCO Dünya Miras Sözleşmesi ölçütlerine göre değerlendirmesi, GZFT (SWOT) Analizi, koruma, işletme, ziyaretçi, ulaşım ve dolaşım, risk-kriz, itibar yönetimi, tanıtım, eğitim ve bilinçlendirme planlamaları ile yönetim planının vizyonu, amacı ve hedefleri açıklanmıştır.

Çalışma kapsamında faydalanılan ulusal ve uluslararası tüzük, sözleşme ve yönetmeliklere ek olarak, aşağıda sıralanan yöntemler araştırmada kullanılan diğer başlıca metotlar olmuştur:

- İlgili kurumlardan (Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karaman İl Özel İdaresi, Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Karaman Belediyesi, Karaman Müze Müdürlüğü) alanla ilgili arşiv taraması yapılması,
- Literatür taraması yapılması,
- GZFT (SWOT) Analizi yapılması,
- Tüm bu verilerin kullanılması ile Taşkale için bir alan yönetim planı taslağı oluşturulması,
- Alanın değer analizinin yapılması,²
- Yerinde tespit çalışmaları/mevcut durum analizi yapılması, mevcut durum analizi:
  - o Doluluk-Boşluk Analizi
  - o Yol-Yapı-Yeşil Alan Analizi

² E. Madran ve N. Özgönül’ün “Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması”, Z. Ahunbay’ın “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon” eserlerinden yararlanılarak alanın değerleri belirlenmiş ve değer analizi yapılmıştır.

- Tarihi Değerlilik ve Dönem Analizi
  - Mevcut Kullanım/İşlev ve Mimarinin Analizi
  - Kat Adedi Analizi
  - Kullanıcı (Sosyo-Kültürel) Analiz
  - Yapım Tekniği Analizi/Yapı Malzemesi
  - Yapı Sağlamlık Analizleri'ni içermektedir.
- Ayrıca Avrupa Birliği tarafından geliştirilen ve Türkiye'nin de taraf olduğu "Kültürel Varlığın Korunmasında Avrupa Standardı-İnşa Edilmiş Kültürel Mirasın Durum Analizi ve Raporu (European Standard on Conservation of cultural property-Condition survey and report of built cultural heritage), UNI EN 16096 (2012) (English)" başlıklı standart da mevcut durum analizinde kullanılan bir diğer yöntem olmuştur. Alandaki mevcut durum, riskler ve risk önceliklemesi bu standarda göre belirlenmiştir. Her bir bileşen için mevcut durum sınıfı belirtilmelidir. Mevcut durum sınıflandırması, tüm semptomların genel bir değerlendirilmesine dayanmaktadır (Tablo 1.1). Her bir bileşen için teknik donanımın değerlendirilmesini içeren bir risk değerlendirmesi ve sınıflandırması (Tablo 1.2) ile mevcut durum ve risklerin değerlendirildiği genel bir analiz yapılmalıdır (Tablo 1.3).

Tablo 1.1. Mevcut Durum Sınıflandırması (UNI EN 16096, 2012, s.10).

Durum Sınıfı (Condition Class) (CC)	Bulgular (Symptoms)
CC 0	İyi Durumda (No symptoms)
CC 1	Kabul Edilebilir Durumda (Minor symptoms)
CC 2	Kötü Durumda (Moderately strong symptoms)
CC 3	Çok Kötü Durumda (Major symptoms)

Tablo 1.2. Risk Durumu Sınıflandırması (UNI EN 16096, 2012, s.11).

Aciliyet Sınıfı (Urgency Class) (UC)	Aciliyet (Urgency)
UC 0	Uzun Vadeli (Long term)
UC 1	Orta Vadeli (Intermediate term)
UC 2	Kısa Vadeli (Short term)
UC 3	Acil (Urgent and immediate)

Tablo 1.3. Öneri Sınıflandırması (UNI EN 16096, 2012, s.12).

Öneri Sınıfı (Recommendation Class) (RC)	Olası Önlemler (Possible Measures)
RC 0	Herhangi bir onarıma ihtiyaç yok (No measures)
RC 1	Basit onarım/önleyici koruma (Maintenance/Preventive conservation)
RC 2	Esaslı onarım ve/veya detaylı inceleme (Moderate repair and/or further investigation)
RC 3	Strüktürel müdahale gerektiren esaslı onarım (Major intervention based on diagnosis)

1.6. Kaynak Araştırması

Kaynak araştırması kapsamında aşağıda özetleri verilen kaynaklar incelenmiştir:

Kitaplar:

Ali Gülcan'ın (1989): “*Karaman, Mahalle, Kasaba ve Köyleri Tarihçesi*” adlı kitabında Karaman ilinde yer alan mahalle, köy tarihçeleri aktarılmıştır. Çalışma kapsamında kitabın Taşkale köyü tarihçesi, isminin kökeni, köy yaşantısı ve Manazan Mağarası ile ilgili bölümlerinden istifade edilmiştir.

Cengiz Topal'ın (2007): “*Karaman: Kültür Envanteri*” çalışmasında Karaman İli'nde yer alan kültür varlıklarının envanterinden Taşkale Köyü'nde yer alan arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanları ile ilgili bölümlerden yararlanılmıştır.

İbrahim Hakkı Konyalı (1967): “*Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi: Ermenek ve Mut Abideleri*” adlı kitabında Taşkale'nin tarihinden bahsetmiş, yerleşimde yer alan Erken Hristiyanlık, Roma, Osmanlı eserlerinde incelemelerde bulunmuştur. Kaya Oyma Mekânları, Manazan Mağarası, Tarihi Tahıl Ambarları, Orta Cami, Zanzana Örenyeri, Miske Örenyerlerinden, Kızıllar Halısından bahsetmiş, ilaveten halkın gelenekleri ve yaşam tarzına da değinmiştir.

Mehmet Kurt'un (2011): “*Antik Çağda Karaman (Laranda) ve Yakın Çevresi: Tarihi Coğrafya-Yerleşimler-Kalıntılar-Buluntular*” adlı kitabında Antik Çağda Karaman çevresinde yer alan tarihi alanlar incelenmiş ve bu alanlardan elde edilen kalıntılar belgelenmiştir.

Mehmet Kurt'un (2012): *“Karaman (Laranda) Çevresindeki Kaya Yerleşimleri”* adlı kitabında Antik Çağda Larende'nin (Karaman'ın) sınırları, ilhak edildiği devletler, Kappadokia Devleti sınırları içinde yer aldığı dönemlerden bahsedilmiştir. Karaman'ın güneyi ve doğusunda yer alan kaya oluşumları ve bu oluşumların tarihi, mimarisi, kalıntı ve buluntular üzerine incelemelere yer verilmiştir.

Nurettin Özkan (1992): *“Otantik Kent Taşkale”* adlı çalışmasında Taşkale tarihi, coğrafi konumu, kültürü, gelenekleri, doğal doku, Manazan Mağarası ve geleneksel mimarisi aktarılmaktadır.

Nurettin Özkan (2002): *“Atatürk'ün Ata Yurdu Otantik Kent Taşkale (Kızıllar)”* adlı kitabında Atatürk'ün baba soyunun Kızıllar'a dayanması ile ilgili detaylı bir çalışmaya yer vermiştir. Aynı zamanda çalışmada Taşkale ile ilgili somut olmayan kültürel değerler ile doğal ve kültürel miras değerleri de aktarılmıştır.

Osman Nuri Dülgerler (2006): *“Karamanoğulları Dönemi Mimarisi”* başlıklı çalışmada bölgenin tarihi ve coğrafyasını açıklamış, Karamanoğulları yapılarını işlevlerine göre listelemiş ve açıklamıştır.

Semavi Eyice'nin (1971): *“Karadağ (Binbirkilise) ve Karaman Çevresinde Arkeolojik İncelemeler”* adlı kitabı Karaman çevresinde yer alan arkeolojik alanların incelemelerini içermektedir. Eserde Manazan Mağarası hakkında bilgiler yer almaktadır.

Tahsin Tapur (2009): *“Karaman Şehir Coğrafyası”* adlı kitabında Karaman İli'nin doğal çevre nüfus ve yerleşme özellikleri, Karaman İli kentsel fonksiyonları yer almaktadır. Çalışma kapsamında kitabın Taşkale ile ilgili bölümlerinden yararlanılmıştır.

Zeynep Ahunbay (2017): *“Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon”* adlı çalışmasında koruma ve restorasyon kuramlarının tarihçesi, kültür varlıklarının korunması ile ilgili örgütlenme, yasalar, ilgili kurumların almış oldukları kararlar ve sözleşmelere yer verilmiştir. İlgili kitapta yer alan, korunacak değerler ve değerlendirme ölçütleri ve koruma ölçütleri, çalışma kapsamında yararlanılan bölümler olmuştur.

Tezler:

Ahmet Ekmekçioğlu'nun (1992): *“Taşkale-Kızıllar Halıları”* adlı Yüksek Lisans Tezinde kızılıllar halısı ile ilgili tarihçe, renk, motif, dokuma detayları aktarılmaktadır.

Emine Çiğdem Asrav (2015): *“Place and Community Driven Conservation and Empowerment In Historic Rural Landscapes: Principles and Strategies For Taşkale”*

Village, Turkey” adlı yüksek lisans tezinde tarihi kırsal peyzaj alanlarının değişen dünyada geri döndürülemeyen tehditlere karşı değerlerini, kültürünü ve deneyimlerini sürdürmesi ve gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması için ve gerekli ilke ve stratejilerin geliştirilmesi için toplum odaklı koruma ve güçlendirme önerilerini Taşkale yerleşimi özelinde geliştirmiştir.

Nurettin Özkan’ın (1992): “*Karaman Taşkale’de Geleneksel Mimari*” adlı Yüksek Lisans Tezinde Taşkale yerleşiminde yer alan geleneksel yapılar plan, malzeme, yapım tekniği özelinde incelenmiştir.

Mehmet Uysal’ın (2019): “*Taşınmaz Kültür Mirasının Sürdürülebilirliğinde Alan Tanımı ve Farkındalığın Önemi, Taşkale Kaya Oyma Ambarları Örneği*” adlı Yüksek Lisans Tezinde miras yönetiminde alan tanımı, tanıtımı ve farkındalık bağlamında yöntem önerileri geliştirilerek Taşkale özelinde ele alınmıştır. Alan somut ve somut olmayan miras değerleriyle incelenmiştir. Köy halkının, koruma ile ilgili kurumlarda çalışan kurum çalışanlarının, öğretmenlerin ve Kültür ve Turizm Bakanlığı’nda hizmet veren çalışanların farkındalığı ve katılım eğilimleri anketleri ile çalışma desteklenmiştir.

Mustafa Konuk (2009): “*Karaman ve Çevresindeki Dokumalar*” adlı yüksek lisans tezinde Karaman ve çevresinde küçükbaş hayvancılıkla birlikte gelişen dokuma kültürünü aktarmıştır. Bu dokumaların yapım teknikleri, kompozisyon özellikleri tespit edilmiştir. Karaman ve çevresinde farklı gelişen motiflerden Taşkale halıları ile ilgili bölümlerden çalışma kapsamında yararlanılmıştır.

Makaleler:

H. Örcün Barışta (1999): “*Karaman Taşkale Halılarından Örnekler*” adlı makalesinde somut olmayan kültürel miras değeri olan Kızıllar halısının malzemesi, kullanılan renkler, renklerin elde edilmesi, Kızıllar halısına has motifleri tanıtmıştır.

Mehmet Kurt (2012): “*Karaman Çevresindeki Kaya Yerleşim Sahalarına Turizm Açısından Genel Bir Bakış*” adlı çalışmasında Karaman İli’nin güney ve güneydoğusunda yer alan dini ve sosyal işleve sahip kaya yerleşimlerinden bahsetmektedir. Kaya yerleşimlerinde yer alan kalıntılar ve bu yerleşimlerin turizm açısından bir değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmada özellikle Manazan Mağarası ile ilgili bölümlerden yararlanılmıştır.

Mualla Sezgin (1991): “*Karaman-Taşkale Kasabası Eski Kadın Kıyafetleri*” adlı makalesinde Taşkale Köyü kadın kıyafetleri incelenmiş ve Türk kadın kıyafetleri ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Nevin Turgut Gültekin ve Mehmet Uysal (2018): “*Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliğinde Alan Tanımı: Taşkale Kaya Oyma Tahıl Ambarları Örneği*” adlı makalesinde taşınmaz kültür mirası yaşatma etkinliği bağlamında UNESCO’nun tematik çalışmalarından kaya sanatı ve kaya oyma mekânları, Taşkale özelinde incelenmiştir.

Tahsin Tapur (2009): “*Atatürk’ün Ecdat Yurdu Taşkale Yerleşmesinin Coğrafyası*” adlı makalesinde Taşkale yerleşiminin tarihi, kuruluşunda etkili topoğrafya yapısı, doğal ve kültürel mirası, demografik yapısı, geleneksel yaşama değinmiştir. Ayrıca Taşkale’nin tanıtılmasında etkili olan bir başka değer M. Kemal ATATÜRK’ün atalarının yaşamış olduğu bir yerleşim olmasıdır.

Z. Hale Tokay ve Aysel Duran (2018): “*Karaman “Taşkale” Yerleşimi ve Yöresel Mimari Özellikleri*” adlı çalışmasında Taşkale Köyü’nde yer alan doğal ve kültürel değerler, Manazan Mağaraları, Tarihi Tahıl Ambarları, geleneksel konut dokusu incelenmiştir. Kentsel Sit Alanı olarak ilan edilen, eğimli araziye teraslmalı olarak inşa edilmiş geleneksel konut dokusunun mimari özellikleri, yapı malzemesi, mekân kullanımları detaylandırılmıştır.

Taşkale ile ilgili yapılmış olan yukarıdaki çalışmalar incelendiğinde, alanla ilgili sürdürülebilir koruma, tanıtım ve geleceğe dair eylem planları hazırlamaya yönelik kapsamlı bir çalışmanın henüz yapılmadığı görülmektedir.

2. UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTESİ VE ALAN YÖNETİMİ

Kültürel miras; anıtlar, tarihi alanlar ve doğal mirasın yanı sıra insan yapımı tüm çevreyi kapsamaktadır. İnşa edildiği dönemden günümüze kadar hizmet ettiği toplumun kültürünü, yaşam tarzını, dönemin sanat anlayışını ve mimarisini belgeleyen bu tarihi kültür ve tabiat varlıkları; zamanla o toplumun yaşam biçiminin değişmesi, nüfusunun artması, savaşlar, fetihler vb. nedenlerle terk edilebilmekte veya yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Oysaki geçmiş uygarlıklardan günümüze ulaşmış yapı ve yapı kalıntıları, tarihi çevremizi oluşturmakta, farklı katmanlarda yaşamış uygarlıkların yaşam şekilleri, sosyo-ekonomik durumları, estetik duyarlılığı hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır. Tarihi çevreler sahip oldukları arkeolojik, estetik ve tarihi değerlerin yanında halkın kültürüne ait değerleri, somut olmayan kültür mirasını barındırması nedeniyle de korunmalıdırlar (Ahunbay, 2017, s.116). Geçmiş dönemlerdeki mekân tasarımları ve çözümleri, malzeme kullanımı, çevreyle ilişkili değerlerinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması günümüz yaşam şartlarında çok daha önemli hale gelmiştir.

2.1. Dünya Miras Listesi

Geçmişte belli sanat yapılarına, sanat eserlerine veya büyük anıtlara önem verilmiştir. Fakat Dünya savaşlarının neden olduğu büyük yıkımlar ve 1950’li yıllardan günümüze kadar yaşanan önemli endüstriyel gelişmeler insanların, yaşadıkları çevreyle ne kadar iç içe olduklarını fark etmelerini sağlamıştır. Mısır’da yapılan Asuan Barajı sebebiyle alanda sular altında kalacak anıtların taşınması ve Venedik’in kurtarılması çabaları, gereken teknik ve maddi desteğin UNESCO tarafından sağlanması, kültürel mirasın korunmasında uluslararası farkındalık ve dayanışmanın temellerini atmıştır (Feilden ve Jokilehto, 1998, s.11; Ahunbay, 2017, s.134). UNESCO tarafından 1959 yılında Roma’da kurulan ICCROM (Kültürel Varlıkların Onarımı ve Korunmasıyla İlgili Uluslararası Araştırma Merkezi-The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) koruma ile ilgili bilimsel veri toplama, bu verileri yayma, yapılan araştırmalara destek verme, danışmanlık gibi görevler üstlenmiştir (Ahunbay, 2017, s.134). Kültürel mirasın koruma ve onarımında rehberlik edecek uluslararası belgeler ve yasal sınırlamalar için uluslararası sözleşmeler ise UNESCO, ICOMOS, ICCROM vb. kurumlar tarafından hazırlanmış ve taraf devletlerce

onaylanmıştır. Bu belgeler içinde en önemli olanı 1964 tarihli “Venedik Tüzüğü” olarak bilinen “Anıt ve Sitlerin Korunması ve Onarılması İçin Uluslararası Tüzük (International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites)”tür. 1965 yılında kurulan ICOMOS da Venedik Tüzüğü’nü temel doktrin olarak kabul etmiştir (Feilden ve Jokilehto, 1998, s.12).

Ortak mirasımız olan kültür varlıklarının korunması için 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan on yedinci oturumda, UNESCO “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme”, üye 131 ülke tarafından imzalanmıştır. Sözleşme tarihinden itibaren, tarih öncesinden 20. yüzyıla kadar evrensel değer taşıyan kültür varlıkları ile Dünya Miras Listesi (World Heritage List) oluşturulmaya başlanmıştır (Ahunbay, 2017, s.134). Sözleşmeye göre üstün evrensel değere sahip kültürel ve doğal varlıklar 1. ve 2. Maddede detaylı olarak açıklanmış, Uygulama Rehberinde de varlıklar, “kültürel”, “doğal” ve “karma” kategori olarak üç kategoride toplanmıştır. Bunlardan kültürel miras ve doğal mirasın tanımları yapılarak, kültürel miras: “anıtlar”, “yapı toplulukları” ve “sitler” olarak gruplandırılmış ve tanımlanmıştır (UNESCO, 1972, Madde 1).

Bir yerin DML’ne aday gösterilebilmesi için on kriterden en az birini sağlaması böylece ÜED taşıması gerekmektedir. Bu kriterler şunlardır:

- “(i) insan yaratıcı dehasının bir şaheserini temsil eder;*
- (ii) mimari veya teknoloji, abidevi sanatlar, şehir planlama veya peyzaj tasarımı konusundaki gelişmeler üzerine bir zaman zarfı içinde dünyanın belli bir kültürel alanında insan değerleri arasındaki önemli alış verişi sergiler;*
- (iii) yaşayan veya ortadan yok olmuş bir kültürel geleneğe veya bir medeniyete yönelik eşsiz veya en azından istisnai bir tanıklık üstlenir;*
- (iv) insanlık tarihinde önemli bir aşamayı veya aşamaları gösteren bir yapı türü, mimari veya teknolojik grup veya peyzaj için istisnai bir örnek olur;*
- (v) özellikle geri döndürülemez değişikliklerin etkisi altında hassas hale gelen insanın çevre ile etkileşiminin veya kültürünün (veya kültürlerin) bir temsilcisi olan geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olur;*
- (vi) istisnai evrensel öneme sahip olaylar veya yaşayan gelenekler ile, fikirler ile veya inançlar ile, sanatsal ve edebi eserler ile doğrudan veya somut bir*

biçimde ilişkili olur. (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir.);

- (vii) *üstün doğal bir fenomeni veya istisnai bir doğal güzelliğe veya estetik öneme sahip alanları ihtiva eder;*
- (viii) *yaşamın kaydı, yer şekillerinin oluşumunda devam eden coğrafik süreçler veya önemli jeomorfik veya fizyografik özellikler dahil dünya tarihinin önemli aşamalarını temsil eden istisnai örnekler olurlar;*
- (ix) *kara, tatlı su, kıyı ve deniz ekosistemlerinin ve bitki ve hayvan topluluklarının evrim ve gelişimindeki devam eden önemli ekolojik ve biyolojik süreçleri temsil eden istisnai örnekler olurlar;*
- (x) *bilim veya muhafaza açısından Üstün Evrensel Değere sahip tehdit altındaki türleri ihtiva edenler dâhil biyolojik çeşitliliğin yerinde korunması için en önemli ve dikkat çeken doğal habitatları kapsar (UNESCO ve World Heritage Centre, 2017, Paragraf 77).”*

Bu kriterlerden (i)-(vi) arası “kültürel miras”, (vii)-(x) arası “doğal miras”, kültürel ve doğal miras kriterlerinden en az birer tanesini kapsıyorsa “karma miras” olarak kabul edilir. Bir varlığın/alanın Dünya Miras Listesi’ne seçilebilmesi içinse ÜED’e sahip olması, Özgünlük, Bütünlük koşullarını sağlaması gerekmektedir.

1972’de imzalanan sözleşmenin ardından 1978 yılında ilk eserler listeye alınmaya başlanmıştır. DML incelendiğinde 1978’de listeye alınan 8’i kültürel 4’ü doğal kategoride bulunan 12 eserden, ABD’de bulunan Mesa Verde Millî Parkı ve Etiyopya’da bulunan Lalibela Kaya Oyma Kiliseleri, Dünya Miras Listesi’nin hazırlanmaya başlandığı günden bugüne, kaya oyma yapılarının ve kaya sanatının ortak kültürel miras alanında UNESCO’nun üzerinde durduğu alanlardan biri olduğunu göstermektedir (URL-15). Günümüzde Dünya Miras Listesi’nde, 1972 yılı sözleşmesine göre oluşturulan ve Dünya Miras Komitesi tarafından belirlenmiş, DMA olarak ilan edilen 1121 miras yer almaktadır. Bu miraslardan 869’u kültürel, 213’ü doğal, 39’u karma (doğal ve kültürel) miraslardır. 53 miras ise tehlike altındadır (UNESCO Dünya Miras Listesi, URL-4).

14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla Türkiye sözleşmeye taraf olma kararı almış ve kanun 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 16.03.1983 tarihinde ise gerekli belgelerin UNESCO’ya sunulmasıyla resmen taraf olunmuştur (T.C. Resmî Gazete, 14 Şubat 1983, Sayı: 17959).

2.2. Alan Yönetimi

Alan Yönetimi, uluslararası kabuller doğrultusunda Yönetim Alanı'nın belirlenmesi ile yönetim planlarının hazırlanma, uygulanma, denetlenme ve güncellenme süreçlerini kapsayan yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Uluslan, 2016, s. 375). Alan Yönetim Planı ise DML adaylığında olan alanlar için Yönetim Planı, "Dünya Miras Alanı Sınırı" ve varsa bir "Tampon Bölge Sınırı"nı, alanın yönetimini, paydaşların alanı kullanımını ve alanın fiziksel olarak korunmasını içeren plandır. Yönetim planı içeriği ve süreçlerini açıklayan ulusal yönetmeliklerle birlikte çeşitli ulusal ve uluslararası rehberler bulunmaktadır. İlk olarak 1977 yılında uygulanan rehber DML alanları için yol gösterici niteliktedir (Feilden ve Jokilehto, 1998, s.5). Ülkemizde ise 14/07/2004 tarihli 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda yapılan 5226 sayılı Kanun değişikliği ile "yönetim alanı", "yönetim planı" gibi kavramlar tanımlanarak mevzuata girmiştir (T.C. Resmî Gazete, 14 Temmuz 2004, Sayı: 25535). 27/11/2005 tarihli "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ise 2863 sayılı Kanunun Ek 2'nci Maddesi'ne dayanılarak hazırlanmıştır ve yönetmelikte yönetim planı süreç ve içerikleri detaylandırılmış ve çalışmalar fiili olarak başlatılmıştır. Yönetmeliğin 1. maddesinde yönetmeliğin amacı:

"Yönetim alanlarının sürdürülebilir bir yönetim planı çerçevesinde korunması ve değerlendirilmesini sağlamak, yönetim alanlarının belirlenmesi, geliştirilmesi, yönetim planlarının hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" olarak belirtilmiştir.

Aynı yönetmeliğin 4. Maddesi'nde:

"Öneri Yönetim Alanı; Alan yönetimlerinin yetki alanlarını belirlemek üzere önerilen alanı, Yönetim Alanı; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir." şeklinde tanımlanmıştır (T.C. Resmî Gazete, 27 Kasım 2005, Sayı: 26006).

2002 yılında tamamlanan “Pamukkale Sit Alanı Yönetim ve Sunum Planı” ülkemizde ilk yönetim planı çalışmasıdır. Mevzuat öncesi tamamlanan bir diğer yönetim planı ise 2004 yılında AB desteği ile tamamlanan “Çatalhöyük Yönetim Planı”dır (Ulusun, 2016, s.379). Bir kültür varlığı için yönetim planı hazırlanması için alanın DML adaylığı şart değildir. Amaç, sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının bakım, onarımı, uluslararası koruma prensipleri ve sözleşmeler çerçevesinde sürdürülebilir korumanın yanı sıra kullanım ve gelişim ilkelerinin de belirlenmesidir. Yönetim planları uzman bir danışman sorumluluğunda farklı disiplinlerden oluşan uzman ekiplerce hazırlanır. Yönetim planı içeriği, mevcut durum tespiti, alan analizi, alanın vizyonunun belirlenmesi ve esas politikaların oluşumu, çalışma programı, zamanlama ve projelerin belirlenmesi, izleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması bölümlerinden oluşmaktadır (T.C. Resmî Gazete, 27 Kasım 2005, Sayı: 26006).

Alan için gerekli yönetim planının hazırlanması için süreç ve içeriğine ilişkin rehberlik edecek yukarıda bahsedilen temel ulusal düzenlemelere ek olarak, diğer ulusal düzenlemeler ile uluslararası kabul görmüş rehber, tüzük ve ilkelerden de yararlanılmıştır. Yararlanılan kaynaklar aşağıda belirtilmiştir:

- “*Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü (Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage),*” 1990, ICAHM (ICOMOS Uluslararası Arkeolojik Miras Yönetimi Komitesi): Arkeolojik mirasın korunma gerekçeleri, korunması için gerekli politikaların içerikleri, arkeolojik mirasın korunması için gerekli yasanın içerikleri, belgeleme, araştırma, bakım ve koruma, halka tanıtım, yeniden yapım, miras yönetiminde mesleki nitelik vb. konuları içermektedir. Miras yönetiminde uluslararası standartların geliştirilmesi ve uyulması, ICOMOS gözetiminde teknik yardım programları geliştirilmesi, konferans, seminer, kurs vb. çalışmalar yapılmaktadır.
- “*Dünya Kültürel Miras Alanlarının Yönetimi Rehberi (Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites),*” 1998, ICCROM (Feilden ve Jokilehto, 1998): çalışmada, öncelikle kültür mirası kriterleri ve değerlerinin tanımı yapılmıştır. Kültürel mirasın koruma ve onarımında uygulanan yöntemler, kavramlar, koruma plan ve raporu açıklanmıştır. Yönetim planı içeriği ve süreci, miras yönetiminde uyulması gereken kurallar, tüzükler ve rehberler açıklanmıştır. Çalışma kapsamında rehberin, bir yönetim planının hazırlanma aşamalarının aktarıldığı bölümlerinden yararlanılmıştır. Yönetim planı için gerekli “Prosedürler (alanda bir ön çalışma, alanın tanımlanması ve sınırların

belirlenmesi, kaynak tanımı, kaynak değerlendirmesi, hedeflerin belirlenmesi ve tehditlerin belirlenmesi, projelerin değerlendirilmesi, çalışma programı ve yıllık plan, çalışmaların uygulanması, sonuçların kaydedilmesi, raporlanması ve gözden geçirilmesi, bilgi ve verilerin depolanması, alan tanımının revizyonu ve yeniden değerlendirilmesi, revize edilmiş hedeflerin oluşturulması ve sınırlamaların yeniden değerlendirilmesi, bir sonraki projelerin belirlenmesi, revize edilmiş çalışma programı ve bir sonraki yıllık plan)”, “İhtiyaçlar”, “Hazırlık ve Danışma Prosedürleri” açıklanmıştır. Rehberde göre bir “Yıllık Yönetim Planı” içeriği şöyledir: “Önsöz”, “Alanın Tanımlanması (genel bilgiler, kültürel veriler, çevresel veriler)”, “Değerlendirme ve Hedefler”, “Alan Yönetimi İçin Eylemler (projeler, çalışma planı, maliyet ve işlerin aşamalandırılması)” ve “Bibliyografya” (Şekil 2.1).

YILLIK YÖNETİM PLANI	
<p>Önsöz</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alanın Statüsü ve Bağlamı <p>Bölüm 1: Alanın Tanımlanması</p> <p>1.1. Genel Bilgiler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konum, kısa tanım, mülkiyet - Haritalar, planlar, fotoğraflar <p>1.2. Kültürel Veriler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antropolojik, etnografik, arkeolojik, tarihi, sanat tarihi, mimari, teknolojik, bilimsel <p>1.3. Çevresel Veriler</p> <ul style="list-style-type: none"> - İklim, hidroloji, jeoloji, jeomorfoloji, sismoloji, toprak, insan kaynaklı riskler <p>1.4. Çıkarlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arazi kullanımı ve kaynak kullanım geçmişi - Kamu ve özel çıkarlar, mülkiyet düzeni - Turizm dahil olmak üzere ekonomik çıkarlar <p>1.5. Bölüm 1 Ekleri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bölüm 1 Kaynakları - Bölüm 1 Değişiklikleri <p>Bölüm 2: Değerlendirme ve Hedefler</p> <p>2.1. Alanın Koruma Statüsü</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dünya Miras Alanı statüsü, tarihi statü - Potansiyel olarak zarar verici uygulamaların veya tehditlerin gösterimi - Kaynak tanımı ve sınır <p>2.2. Alanın özelliklerinin ve potansiyelinin değerlendirilmesi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Özgün tarihi malzeme ve alanın arkeolojik potansiyeli ile ilgili kültürel değerler (malzemelerin özgünlüğü, işçilik, tasarım ve düzenleme) - Alanla ilişkili kültürel değerler (evrensel önem, anıtsal, efsanevi ve duygusal değerler, göreceli sanat değeri, benzersizlik) - Çağdaş ekonomik değerler ve kullanım değerleri 	<p>2.3. Önemli özelliklerin tanımlanması ve doğrulanması</p> <ul style="list-style-type: none"> - İdeal yönetim hedefleri - Yönetimi etkileyen faktörler - İşleyiş hedefleri ve yönetim seçenekleri - Koruma yönetimi seçenekleri - Kullanım yönetimi seçenekleri - Çalışma ve araştırma seçenekleri - Eğitim ve yorumlama seçenekleri <p>2.4. Bölüm 2 Ekleri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bölüm 2 Kaynakları - Bölüm 2 Değişiklikleri <p>Bölüm 3: Genel Alan Yönetimi İçin Yönerge</p> <p>3.1. Projeler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proje tanımı, başlık, sınıflandırma - Proje kaydı - Proje Tanımı <p>3.2. Çalışma Takvimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yıllık Çalışma planı - Yıllık planın orta ve uzun vadeli planlarla ilişkisi <p>3.3. Maliyetler ve çalışmaların aşamalandırılması</p> <p>3.4. Bölüm 3 Ekleri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bölüm 3 Kaynakları - Bölüm 3 Değişiklikleri <p>Kaynakça</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaynakça seçimi ve yayınlanmamış materyallerin kaydı - Genel kaynakça - Kaynakça değişiklikleri

Şekil 2.1. Yönetim Planı Örneği (Feilden ve Jokilehto, 1998, s.39-40).

- “Korunan Alan Yönetimi Rehberi (Conservation Area Management: A Practical Guide),” 1998, İngiliz Tarih Kentler Forumu (English Heritage, 1998): Çalışma,

korunan alanların kalkındırılması ve yönetim çalışmasının nasıl yapılacağına dair bir rehber niteliğindedir.

- *“Korunan Alanların Yönetim Planlamasına İlişkin Rehber (Guidelines for Management Planning of Protected Areas), ”2003, IUCN (Thomas ve Middleton, 2003):* Korunan alanlar için başarılı bir yönetim planı hazırlanması, uygulanması için gereklilikler, yönetim planı adımları, süreç, yönetim planında uluslararası boyutta Dünya Miras Alanları, Ramsar Alanları, UNESCO Biyosfer Rezervleri, bölgesel anlaşmalar ve sınır ötesi düzenlemeler için gereklilikleri içermektedir. Bu rehber göre yönetim planı aşamaları şu şekildedir: “Ön Planlama”, “Veri Toplama”, “Verilerin ve Kaynak Bilgilerinin Değerlendirilmesi”, “Kısıtlamaların, Fırsatların ve Tehditlerin Belirlenmesi”, “Yönetim Vizyon ve Hedeflerinin Geliştirilmesi”, “Vizyon ve Hedeflere Ulaşmak İçin Seçenekler Geliştirmek”, “Taslak Yönetim Planı Hazırlanması”, “Taslak Yönetim Planına Halkın Katılımı”, “Başvuruların Değerlendirilmesi, Taslak Yönetim Planının Gözden Geçirilmesi, Nihai Yönetim Planının Üretilmesi, Başvuru Analizi ve Danışma Sürecinin Sonuçları Hakkında Raporların Hazırlanması”, “Yönetim Planının Kabulü veya Onaylanması”, “Uygulama”, “Gözlem ve Değerlendirme”, “Yönetim Planını Gözden Geçirme ve Güncelleme Kararı”.
- *“Türkiye Korunan Alan Yönetiminde IUCN Kategori Sistemi”, 2006, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Türkiye:* Rehber IUCN (Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynaklar Koruma Birliği) tarafından yayınlanan Korunan Alan Yönetim Kategorileri Kılavuzu'nun Türkiye için bir uyarlaması ve IUCN kılavuzu için tamamlayıcı niteliktedir. Rehber, Türkiye için korunan alanların oluşturulması ve yönetimini içermektedir.
- *“Dünya Kültür Mirasının Yönetimi (Managing Cultural World Heritage),” 2013, UNESCO, ICCROM, IUCN ve ICOMOS (Wijesuriya, Thompson ve Young):* Dünya mirasının korunmasında tüm taraf devletlerin dünya mirası konvansiyonunun gerekliliklerine uymasında rehberlik sağlamayı ve mirasın etkin yönetimini amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında rehberin yönetim planı hazırlama süreci ve içeriği bölümlerinden yararlanılmıştır. Rehber göre yönetim planı evreleri şu şekildedir: “Hazırlık”, “Veri/Bilgi Toplama”, “Değer/Durum Değerlendirmesi”, “Yanıt/Öneri Geliştirme”, “Uygulama ve İzleme”.

- “*Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention),*” 2017, WHC.17/01, *Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması İçin Hükümetler Arası Komite, Dünya Miras Merkezi, Paris:* Üstün evrensel değeri olan kültürel ve doğal mirasın belirlenmesi, korunması, tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla bir uygulama rehberi hazırlanmasını içermektedir. Kültürel mirasın DML’ye alınması için gerekli kriterler, aşamalar ve prosedürler açıklanmıştır. Uygulama rehberine göre aday gösterilen varlıklar, varlığın etkin korunması, muhafazası ve tanıtılması için varlıkların ÜED’in ve nasıl korunacağını yer aldığı kısa, orta ve uzun vadeli eylemleri kapsayan, planlama, uygulama, izleme, değerlendirme ve geri bildirim döngüsünü içerir. Varlıkların gelişimine rehberlik etmek ve ÜED’in sürdürülebilmesi amacıyla yönetim alanı sınırı, tampon bölgeleri ve daha geniş bir çevreyi içine almalıdır. DM varlığına yönelik yönetim faaliyetlerini uygulamaktan Taraf Devletler sorumludur ve yönetim planları adaylık sırasında temin edilir. Ayrıca komite, Taraf Devletlere alan yönetim planları ve eğitim stratejilerine risk hazırlığını da dâhil etmelerini önermektedir.
- “*Dünya Mirası Konvansiyonunun Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler,*” 2008, WHC. 01/08, *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması İçin Hükümetler Arası Komite, UNESCO Dünya Mirası Merkezi, Paris:* Dünya kültürel ve doğal mirasının korunması için uygulamaları kolaylaştırma amacıyla yayımlanmıştır. Komitenin fonksiyonları, dünya miras listesi kriterleri, mirasın koruma ve yönetimi, varlıkların dünya miras listesine kaydedilme süreci ve kaydedildikten sonra muhafaza durumunu izleme süreci, tehlikedeki miras varlıklarının kaydedilme kriterlerini içermektedir.
- *Nara Özgünlük Belgesi (The Nara Document On Authenticity), 1994, ICOMOS:* Kültür varlıklarının değerlendirilmesi aşamalarında farklı kültürlere ve toplumlara ait değerlere saygılı bir özgünlük kavramının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Özgünlük değerlendirmelerinin tek bir ölçüte göre değil, yapıtın ait olduğu kültürü de içermesi gerektiğinden bahsedilmiş, malzeme, form, işçilik, teknik ve konum bakımından özgünlüğün önemine değinilmiştir.
- “*Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, Madran, E. ve Özgönül, N., (2016):* Çalışmada korunması gereken alanların tanımları yapılmış, koruma için mevcut yasal düzenlemeler, korumanın finansmanı, korumayla ilgili kurumlar, koruma

politikaları, koruma süreçleri açıklanmıştır. Çalışma kapsamında korunması gereken varlıkların süreklilik değeri, tarihsel değeri, anı değeri, mitolojik değer, artistik ve teknik değer, özgünlük değeri, enderlik değeri, teklik değeri, grup değeri, çokluk değeri, homojenlik değeri, ekonomik değeri, işlevsel değeri, geleneksel değeri, eğitim değeri, belge değeri kriterlerinin açıklandığı bölümlerden yararlanılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili diğer kurum ve birimler tarafından hazırlanan ve onaylanan Ulusal Yönetim Planları da Taşkale yerleşim alanı yönetim planı denemesi kapsamında incelenen ve uyarlanan çalışmalar arasındadır.

Onaylı toplam on sekiz adet Ulusal Yönetim Planları olup bunlar:

- Ani Kültürel Peyzajı Yönetim Planı,
- Aphrodisias Alan Yönetim Planı,
- Arslantepe Yönetim Planı,
- Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzajı Alan Yönetim Planı,
- Bursa Yönetim Planı,
- Çatalhöyük Neolitik Kenti Yönetim Planı,
- Diyarbakır Yönetim Planı,
- Edirne Selimiye Camii Külliyesi Yönetim Planı,
- Efes Yönetim Planı,
- Gordion (Yassıhöyük) ve Yakın Çevresi Alan Yönetim Planı,
- Göbekli Tepe Alan Yönetimi Planı,
- Harran Yönetim Planı,
- İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı,
- Küçükyalı Arkeopark Alan Yönetimi Planı,
- Mudurnu Kültürel Miras Yönetim Planı,
- Nemrut Yönetim Planı,
- Savur Yönetim Planı,
- Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi Yönetim Planıdır (URL-16).

Çalışma kapsamında Uygulama rehberi, uluslararası rehberler, tüzükler, ulusal yönetmelikler ve mevcut onaylı Alan Yönetim Planları incelenerek Taşkale Yönetim Planı şablonu oluşturulmuştur (Şekil 2.2).

YÖNETİM PLANI	
1. Alanın Tanımlanması	
1.1. Konum ve Sınırlar	
1.2. Tarihsel Gelişim	
1.3. Alanın Mevcut Koruma Statüsü	
	<ul style="list-style-type: none"> • Dünya Miras Alanı Durumu • Kaynak Tanımlanması
1.4. Alanla İlgili Fiziksel, Doğal ve Sosyo-Ekonomik Yapı Analizleri	
	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel Yapı Analizleri • Doğal Yapı Analizleri • Sosyo-Ekonomik Yapı Analizleri
2. Değerlendirme ve Koruma Politikalarının Belirlenmesi	
2.1. Alanın Özelliklerinin ve Potansiyellerinin Değerlendirilmesi	
2.2. Koruma Politikalarının Belirlenmesi	
2.3. Yönetim Hedeflerinin Belirlenmesi	
3. Uygulama	
3.1. Projeler	
	<ul style="list-style-type: none"> • Projelerin Tanımlanması, Başlık ve Sınıflandırma • Proje Kaydı • Proje Açıklamaları
3.2. Eylem Programı	
	<ul style="list-style-type: none"> • Yıllık Çalışma Planı • Yıllık Plan İle Orta ve Uzun Dönem Planların İlişkisi
3.3. İşlerin Maliyetleri ve Evrenmesi	
Bibliyografya	

Şekil 2.2. Taşkale Yönetim Planı Örnek Şablonu.

3. TAŞKALE (KIZILLAR) YERLEŞİM ALANI

Çalışmanın bu bölümünde Taşkale (Kızıllar) Yerleşim Alanı'nın genel özellikleri ve alanın değerleri incelenmiştir.

3.1. Taşkale (Kızıllar) Yerleşim Alanı'nın Genel Özellikleri

3.1.1. Taşkale (Kızıllar) İsminin Kökeni

Taşkale Köyü'nün eski ismi Kızıllar'dır. Köyün tarihi M.S. 2-3. yüzyıllara dayanmaktadır. Kızıllar, konar-göçer Türkmen yörükleridir. Kızıl aşireti, Hazar Denizi'nin doğusunda yaşayan Yamutlardan bir kabile iken Moğol istilalarından sonra bölgeden göç etmiş ve Osmanlı sınırlarına katılmışlardır. Kızıl Oğuzlar'ı ya da Kızıl Oğuz Türkmenleri ise oğuzların Kızıl Oğuz boyundandır. Hazar Denizi'nin güneyinde yer alan kızıl ören ırmağı çevresinde yaşayan ve Arslan Şah'ın oğlu "Kızıl Bey" in oymakları olmaları münasebetiyle bu Türkmenlere "Kızıl Oğuz Türkleri" adı verilmiştir. Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin aşiret iskân politikaları ile Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli illerine yerleştirilmişlerdir ve halen geleneklerine bağlı bir şekilde varlıklarını sürdürmektedir. Günümüzde Anadolu'da adı "kızıl" ile başlayan yerlerde Kızıl Oğuz Türkmenleri'nin tarihi bir hatıra olarak oymaklarının adını yeni yurtlarına verdiklerini görmekteyiz. Bu yerlerden bazı örnekler şunlardır: Kızılca-hamam, Kızılca-kent (Bayburt, Kelkit), Kızılköy (Afyon, Bursa), Kızıl-ziyaret (Ağrı), Kızıl-yaka (Karaman), Kızıl-ören (Karaman), Kızıl-kuyu (Karaman), Kızıl-lar (Karaman, Taşkale) (Özkan, 2002, s.9-16). Kızıllar ismi siyasi çağrışım yaptığı gerekçesiyle 1952 yılında değiştirilmiş ve yörede bulunan oluşumlardan dolayı "Taşkale" adını almıştır (Gülcan, 1989, s.309).

3.1.2. Fiziksel Yapı

3.1.2.1. Coğrafi Konumu ve Özellikleri

Taşkale köyü Karaman İli'ne 48 km uzaklıkta, ilin güneydoğusunda bulunmaktadır. 37°08'24.00" Kuzey ve 33°36'38.42" Doğu koordinatları arasında İç Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Taşkale, kuzeybatısından Karaman il merkezi,

güneydoğudan Mersin ili, kuzeyden Karaman Ayrancı ilçesi, doğudan Bolkar Dağları ve güneyden Orta Toroslar'la sınırlanmıştır (Şekil 3.1) (Özkan, 2002, s.30).

Şekil 3.1. Taşkale yerleşiminin konumu (Google Earth, 2019, URL-17).

Karaman il merkezinin büyük bir kısmını kapsayan, Karaman Ovası'nın güney ve güneybatısında yer alan plato sahaları 1100-1500 m arasında yükseltiye sahiptir. Taşkale Köyü merkezi 1365 m, ören yerleri ise 1690 m rakımda bulunmaktadır. Taşkale'nin bulunduğu plato sahası ise güneyinde yer alan Toroslara doğru 1400-1500 metreye ulaşmaktadır. Yerleşimin yüzölçümü 450 km²'dir. Taşkale çevresi akarsu bakımından zengin değildir. Doğusunda yer alan Meyir Dağı'ndan kaynaklarını aldığı İbrala Deresi, Taşkale çevresinde yer alan vadilerden geçerek Karaman Ovası'na dökülmektedir (Şekil 3.2). İbrala Deresi'nin (Yeşildere) oluşturduğu vadinin yamaçlarında yerleşim şekillenmiştir (Şekil 3.3) (Tapur, 2009b, s.25-34).

Şekil 3.2. Karaman, Manazan Mağaraları ve Taşkale Yerleşimi'nin konumu (Google Earth, 2020, URL-18).

Şekil 3.3. Vadinin Yamaçlarında Şekillenmiş Yerleşim (Yazarın Arşivinden, 2021).

3.1.2.2. İklim ve Bitki Örtüsü

Yörede yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı olan karasal iklim görülmektedir. Yıllık sıcaklık ortalaması 12 C°, yıllık yağış ortalaması 340,7 mm'dir (Şekil 3.4) (MGM, 2019, URL-19).

KARAMAN	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1951 - 2019)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	0,5	1,9	6,3	11,5	16,0	20,2	23,3	22,9	18,7	12,9	6,9	2,5	12,0
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	5,4	7,3	12,5	18,1	23,2	27,7	31,0	31,0	27,1	20,6	13,6	7,5	18,7
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-3,7	-2,6	0,5	4,9	8,8	12,4	15,1	14,6	10,3	5,7	1,1	-1,7	5,4
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3,5	4,5	6,3	7,8	9,7	11,6	12,6	12,0	10,2	7,5	5,4	3,3	94,4
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	10,2	9,4	9,1	8,1	8,6	5,3	1,5	1,1	1,9	5,9	6,6	10,2	77,9
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	42,2	35,0	36,4	36,9	35,1	24,4	5,3	6,7	9,0	29,1	33,8	46,8	340,7
Ölçüm Periyodu (1951 - 2019)													
En Yüksek Sıcaklık (°C)	21,2	22,3	28,7	32,3	34,4	37,5	40,4	40,4	37,9	33,2	25,8	22,3	40,4
En Düşük Sıcaklık (°C)	-26,8	-28,0	-20,2	-8,3	-3,1	3,1	6,4	3,6	-1,0	-8,5	-21,2	-26,1	-28,0

Şekil 3.4. Karaman Sıcaklık ve Yağış Verileri (MGM, 2019, URL-19).

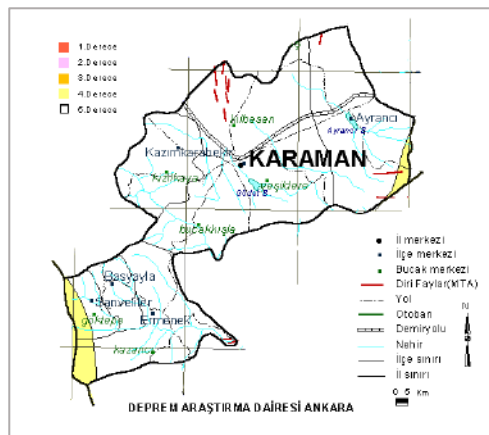
Bitki örtüsü dağılışında farklılık olmakla birlikte İç Anadolu'nun doğal bitki örtüsü olan step, dağ yamaçlarında çalı ve ormanlık alanlar görülmektedir. İbrala Deresi kıyılarında tatlı su bitkileri, tarla ürünleri (buğday, yulaf, arpa, şekerpancarı), meyve ağaçları (kayısı, üzüm, elma, kiraz), sebze bahçeleri bulunmaktadır (Özkan, 2002, s.30; Tapur, 2009b, s.39).

3.1.2.3. Jeolojik Yapısı

Taşkale jeolojik olarak karstlaşmaya, mağara oluşumuna uygun denizel miosen kireç taşından meydana gelmiştir. Karadağ ve Taşkale çevresinde andezit, bazalt ve tüf içerikli volkanik oluşumlar bulunmaktadır. Bölgedeki araziler sert, kırılğan, ince tabakalı kalkerlerden oluşmaktadır (Şekil 3.5). Dere yatağında ise tarım alanlarını oluşturan alüvyal topraklar bulunmaktadır. İbrala deresinin sel rejimli akarsuyunun parçalayarak oluşturduğu vadi yamaçları görülmektedir. Plato üzerinde yer alan volkanik formasyonlar yatay düzlemde tabakalar halinde şekillenme göstermektedir (Özkan, 2002, s.30; Tapur, 2009a, s.267). Karadağ çevresinde bulunan kısa fay hatları haricinde Karaman çevresinde büyük bir fay hattı bulunmamaktadır. Mevcut fay hatlarının hareketliliğinin ise oldukça sınırlı olmasından kaynaklı Karaman beşinci dereceden deprem bölgesindedir ve deprem riski oldukça azdır (Şekil 3.6) (Tapur, 2009b, s.22).

Şekil 3.5. Taşkale Çevresinde Volkanik Oluşumlar (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.6. Karaman Deprem Haritası (URL-20).

3.1.3. Alanın Tarihi

Taşkale'nin tarihî geçmişi M.S. II. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Taşkale çevresinde yapılan arkeolojik çalışmalar ve yapılan tespitler sonucunda bölgede Frigler, Geç Roma, Erken Hristiyanlık ve Bizans dönemlerine ait izler tespit edilmiştir (Tapur, 2009a, s. 267).

Karaman (Larende), M.Ö. III. bin yıldan itibaren bölgede Lykonía Bölgesi sınırlarında varlığını sürdürmüştür. Lykonía bölgesi kuzeyden Galatia; güneyden Isauria ve Kilikia; doğudan Kappadokia ile komşudur (Kurt, 2011, s. 13-15).

M.Ö. 129 yılında Asya Eyaleti kurulmuş ve Derbe ve Lykonía da Roma müttefiki olan Kappadokia Krallığı'na bırakılmıştır. M.Ö. 64-63 yıllarında Roma Anadolu'da düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemeyle birlikte Roma kralı, Kappadokia'ya bağlı Lykonía'yı, Derbe ve Laranda'yı içine alacak şekilde Derbe tiranına bağımsız olacak şekilde vermiştir. M.Ö. 37-36 yıllarında ise Lykonía, Pisidia ve Isauria'yı da içine alan ortak bir krallık olan Galatia Krallığı'nda yer almıştır (Kurt, 2012, s. 38).

Roma İmparatorluğu ve Erken Bizans Dönemi:

Roma'nın Anadolu'daki ilk eyalet imparatorluğu olan Galatia Eyaleti'nin sınırları sıklıkla değişmekle birlikte, Lykonía bu eyalet sınırları içindeki yerini daima korumuştur. Fakat Derbe, Laranda ve Kilikia Trakheia muaf tutulmuş ve Kappadokia Krallığı'na bırakılmıştır.

M.S. 17 yılında Kappadokia Eyaletine'ne bağlanmışsa da ilerleyen dönemlerde Derbe ve Laranda Lykonía Birliği'nin (Koinon Lykonion) birer şehri olmuşlardır. M.S. 37 yılında Laranda'nın (Karaman) da içinde yer aldığı Lykonía'nın bir bölümü Antiokheia'ya bağlanmıştır. M.S. 79-81 yılında Kappadokia ve Galatia birleştirilmiş, Lykonía da bu sınırlara dâhil edilmiştir. M.S. 138-161 yılları arasında Isauria ile Lykonía, Galatia'dan ayrılarak Kilikia Trakheia ile birlikte büyük bir eyalet haline gelmiştir. M.S. II. yüzyıl sonlarında yeni bir Isauria eyaleti kurulmuştur. Bu eyaletin sınırları içinde çalışma alanımızın yer aldığı Lykonía'nın güneyi de yer almaktadır (Kurt, 2012, s. 41-42).

Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti Dönemi:

Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinden sonra bölgede, Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti eserler bırakmıştır. 1073 H. (1662/1663 M.) tarihli bir ilama göre o dönemlerde Manazan bir köydür ve kayıtlarda *Manizan* şeklinde yer almaktadır (Konyalı, 1967, s.660). Taş Mescid'e yaklaşık 200 m uzaklıkta yer alan Orta Camii Karamanoğulları devri eseridir. Mihrabında Kayadibinden çıkarılan tuf taşlar malzeme olarak kullanılmıştır (Konyalı, 1967, s.346).

Orta Camii Mahallesi'nde yer alan Orta Köprü (Taş Köprü) İbrala Deresi üzerinde yer almakta olup, Geç Dönem Osmanlı eseridir. Yapımına I. Dünya Savaşı yıllarında başlanmış olan köprü savaştan sonra tamamlanmıştır (Özkan, 2002, s.71).

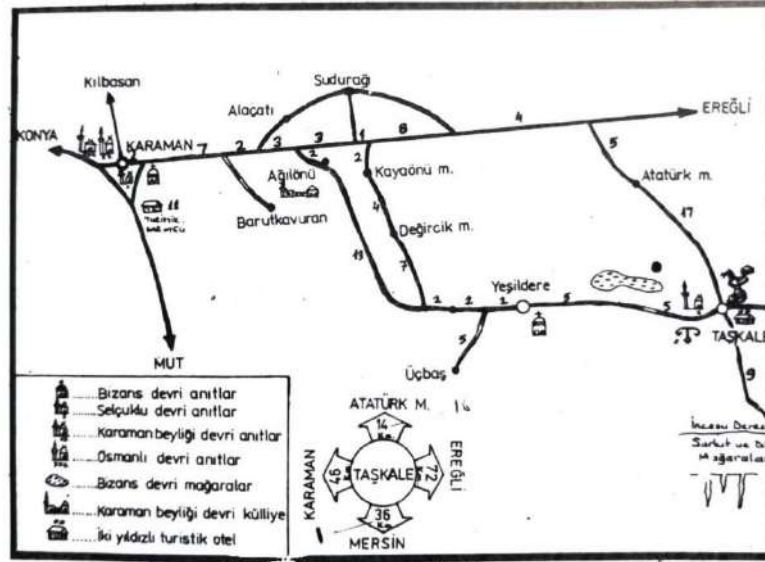
Taşkale Köyü sınırları içinde yer alan ve yönetim planı hazırlanan alanın tarihçesi incelenecek olursa;

Taşkale Köyü'nün kuzeyinde bulunan kaya kütesine oyulmuş Tarihi Tahıl Ambarları'nın ne zaman oyulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte Antik Dönemde de kullanıldığı düşünülmektedir. Tahıl ambarlarının oyulduğu kaya kütesinde yer alan Taş Mescid'in ise tarihi, Erken Hristiyanlık dönemine dayanmaktadır. Günümüzde mescid olarak işlevlendirilen yapı, Erken Hristiyanlık döneminde şapel olarak kullanılmaktaydı (Kurt, 2012, s.71).

Tampon Bölge'yi oluşturan ve Tahıl ambarlarına yaklaşık 4,5 km uzaklıkta yer alan Manazan Mağaraları, Erken Hristiyanlık, Roma ve Bizans Dönemlerine tarihlenmektedir. (Konyalı, 1967, s.660). Ön cephede yer alan şapellerde, Bizans Dönemi izlerini taşıyan freskoların izlerine rastlanmıştır (Kurt, 2012, s.69). Mağaralar uzun yıllar boyunca kabilelerin dinlendiği ve geceyi geçirdiği korunaklı bir yer olmuştur. 1432 yılında Anadolu'yu dolaşan Fransız seyyah Bertrandon de La Broquière Manazan Mağarası için: "Larende yolu üzerinde tamamen kaya içerisine oyulmuş bir köy" şeklinde bahsetmektedir (Eyice, 1971, s.117). Bu ifadelerden, Manazan mağaralarının o dönemlerde hâlâ aktif olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Taşkale'nin 15 km güneyinde yer alan ve Öneri Yönetim Alanı sınırları dışında kalan Miske Örenyeri, Kalebaşı denilen kale yerleşmesinin kuzeyinde yer almaktadır ve bölgenin tarihi açısından önem taşımaktadır. Yüzeyde yapılan araştırmalar alanın Roma ve Bizans dönemi yerleşimi olduğunu göstermektedir. Zanzana Mevkii köyün 12 km güneyinde yer almaktadır. Zanzana Örenyerinde elde edilen kalıntılardan alanın Roma dönemi yerleşimi olduğu düşünülmektedir. Ekizce Ören yeri köyün yaklaşık 17 km güney

batısında, Miske Ören yerine yaklaşık 600-700 m uzaklıkta bulunmaktadır. Alanın doğusunda kale kalıntıları mevcuttur. Yüzeyle yapılan incelemelerde Roma ve Bizans dönemlerine ait çanak, çömlek ve yapı kalıntılarına rastlanmıştır (Şekil 3.7) (Kurt, 2011, s. 121-122).

Şekil 3.7. Taşkale Yerleşimi Tarihi (Özkan, 1992b).

3.1.4. Alanın Yönetsel Yapısı

Taşkale, Resmî Gazetede yayımlanan 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunla (T.C. Resmî Gazete, 12 Kasım 2012, Sayı: 28489), 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayımlarına göre 2.000'in altında kalan belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak köye dönüştürülmesi kararı kapsamına girmiştir. Böylece, yerleşim yeri, bir sonraki yerel seçimlerin yapıldığı 2014 yılında belediyeden köye dönüştürülmüştür. Yönetim alanı sınırları içinde yer alan sit alanlarının idare ve yönetimi Taşkale Belediye Başkanlığı'na ait iken, 6360 sayılı Kanun gereği Taşkale Belediye Başkanlığı'nın tüzel kişiliğinin sona ermesi ile birlikte İl Özel İdaresine geçmiştir. Manazan Mağarası ve çevresinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Mevlâna Kalkınma Ajansı ve Karaman İl Özel İdaresi ortaklığı ile 2013 yılında uygulanmaya başlanan "Taşkale Manazan Mağaraları Restorasyon ve Çevre Düzenleme" projesi gerçekleştirilmiştir (KOP Bölgesi Turizm Master Planı, 2016). Tarihi Tahıl Ambarları özel mülkiyettir.

3.1.5. Alanın Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapısı

Karaman ili toplam 8.869 km² yüz ölçümüne sahip olup, 2019 TÜİK nüfus verilerine göre ilin nüfusu 253.279 olarak belirlenmiştir. Nüfusun 126.631'i kadın, 126.648'i erkeklerden oluşmakta, 63.010'u köyde, 190.269'u şehirde ikamet etmektedir (Şekil 3.8). Taşkale nüfusu 2018 yılı hariç düzenli olarak azalmakta olup, 2019 verilerine göre 531 kişi nüfusa sahiptir. Nüfusun %51,7'sini kadınlar, %48,3'ünü ise erkekler oluşturmaktadır (Şekil 3.9) (TÜİK, 2019).

Yıl / Konum	İbbs-Düze1, İbbs-Düze2, İl Ve İlçe Nüfusları						Ölçüm bazında	Şehir
	Erkek ve Köy	Erkek ve Şehir	Kadın ve Köy	Kadın ve Şehir	Köy	Şehir		
2013 Karaman-70	34.627	83.753	34.626	84.933	69.253	237.939	168.686	
2014 Karaman-70	34.112	85.955	33.928	86.387	68.040	240.362	172.322	
2015 Karaman-70	33.357	87.583	33.049	88.207	66.406	242.196	175.790	
2016 Karaman-70	32.937	89.216	32.508	90.949	65.445	245.610	180.165	
2017 Karaman-70	32.345	91.025	31.817	91.486	64.182	246.672	182.510	
2018 Karaman-70	32.972	93.020	32.277	93.644	65.249	251.913	188.664	
2019 Karaman-70	32.089	94.559	30.921	95.710	63.010	253.279	190.269	

Şekil 3.8. Karaman Nüfus Verileri (TÜİK, 2019, URL-21).

Yıl / Konum	Belediye, Köy Ve Mahalle Nüfusları		
	Erkek	Kadın	Ölçüm bazında
2013 Karaman(Merkez/Yeşildere Bucağı/Taşkale Köy.)-35185	320	353	673
2014 Karaman(Merkez/Merkez Bucağı/Taşkale Köy.)-35185	303	340	643
2015 Karaman(Merkez/Merkez Bucağı/Taşkale Köy.)-35185	293	312	605
2016 Karaman(Merkez/Merkez Bucağı/Taşkale Köy.)-35185	279	303	582
2017 Karaman(Merkez/Taşkale Köy.)-35185	261	289	550
2018 Karaman(Merkez/Taşkale Köy.)-35185	278	306	584
2019 Karaman(Merkez/Taşkale Köy.)-35185	256	275	531

Şekil 3.9. Taşkale Nüfus Verileri (TÜİK, 2019, URL-21).

Taşkale'de tarım ve hayvancılık, arıcılık, bağcılık başlıca geçim kaynaklarıdır. Tarım arazileri kısıtlı olmakla birlikte bu alanlarda tahıl üretimi yapılmaktadır. İbrala Deresi çevresinde ve sulak kesimlerde ise bağ bahçe tarımı ve meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bölgede, İncesu, Asarini mağaralarında geleneksel yöntemlerle depolanan tulum peyniri ile yünü ve yoğurdundan faydalanmak için beslenen Karaman koyununun büyükbaş hayvancılığa oranla daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Köyün önemli bir diğer geçim kaynağı Karaman koyunundan elde edilen yünle dokunan Kızıllar (Taşkale) halısıdır (Tapur, 2009a, s. 284-285). Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü raporlarına göre geçmiş dönemlerde 100'ün üzerinde halı tezgâhı bulunurken, bugün ancak 50 halı tezgâhı faal durumdadır.

3.1.6. Mevcut Ulaşım-Dolaşım-Ziyaretçi-İşletme Durumu

Taşkale Köyüne ulaşım kent merkezinden yaklaşık 48 km mesafeli karayolu ile sağlanmaktadır (Şekil 3.10). Karaman'a Konya aktarmalı olarak Eskişehir, Ankara, İstanbul YHT (yüksek hızlı tren) yoluyla, tren yolu bağlantısı olan illerle tren seferleri ile ulaşımın ardından Taşkale'ye karayolu ile ulaşılabilir (Şekil 3.11, 3.12).

Şekil 3.10. Karaman-Taşkale Karayolu Güzergâhı (KGM, 3. Bölge Yol Ağı Haritası, URL-22).

Şekil 3.11. TCDD Hızlı Tren Hattı (URL-23).

Şekil 3.12. Karaman Doğrudan Sefer Güzergâhı (URL-24).

Konya Ovası Projesi (KOP) Bölgesi Turizm Master Planı Projesi 2016 verilerine göre Taşkale Kentsel Sit Alanı ile birlikte Tarihi Tahıl Ambarları, Karaman İli toplam ziyaretçi sayıları dikkate alındığında Karaman Müzesi ve Çeşmeli Kilise'den sonra 5.188 ziyaretçi ile en fazla ziyaret edilen alandır. Bu alanları Manazan Mağarası ile İncesu ve Asarini Mağaraları takip etmektedir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Karaman Müze ve Örenyerleri Ziyaretçi Sayıları (KOP, 2016).

ZİYARET EDİLEN MÜZE VE ÖRENYERLERİ	ZİYARETÇİ SAYILARI (2014)
KARAMAN	59.144
KARAMAN MÜZESİ	29.541
ÇEŞMELİ KİLİSE	16.465
DEĞLE ÖRENYERİ	988
MANAZAN MAĞARALARI (Taşkale)	3.332
TAHİL AMBARLARI (Taşkale)	5.188
İNCESU MAĞARASI (Taşkale)	2.651

3.2. Alanın Değerleri

Bu bölümde Taşkale tarihi yerleşim alanının değerleri, E. Madran ve N. Özgönül'ün "Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması", Z. Ahunbay'ın "Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon" eserlerinden yararlanılarak belirlenip değer analizi yapılmış,

ÜED kriterleri ise Uygulama Rehberi ve DML’nde yer alan benzer örnekler incelenerek belirlenmiştir.

3.2.1. Alanın Kültürel Önemi

- **Tahıl Ambarları (Taş Ambarlar):**

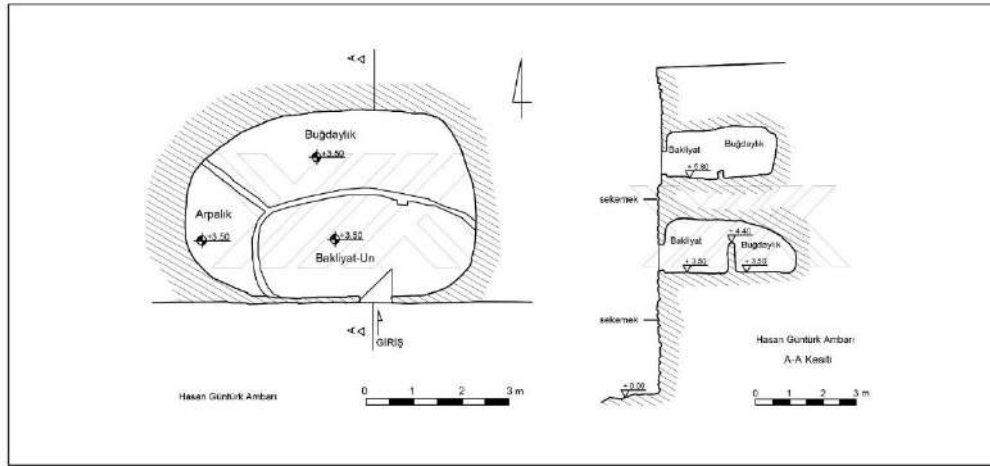
Kasabanın kuzeyinde bulunan kaya kütesine oyulmuş yaklaşık 40 m yüksekliğinde, toplam 165 m uzunluğunda 250 ambar bulunmaktadır (Şekil 3.13 ve Şekil 3.14). Ambarların derinlikleri 5-10 metreyi bulmaktadır. Ambarlar tüf kaya oluşum yapısı sayesinde nem ve ısıyı sabit tutma özelliğine sahiptir. Bu özellik sayesinde hububat ve bakliyat saklamaya oldukça elverişli ambarlarda yöre halkı yüzyıllardır ürünlerini depolamaktadır. Ambarlarda toplamda 5-60 ton arasında ürün saklanabilmektedir (Şekil 3.15). Ambarlara “tutamak”lardan tutunarak ve “sekemek” adı verilen oyuklara basılarak ulaşılmaktadır. Ürünler ise ambarlara makara sistemiyle çıkarılmaktadır (Şekil 3.16, Şekil 3.17) (Kurt, 2012, s.71; Özkan, 2002, s.50).

Şekil 3.13. Tahıl Ambarları Genel Görünümü (Yazarın Arşivinden, 2021).

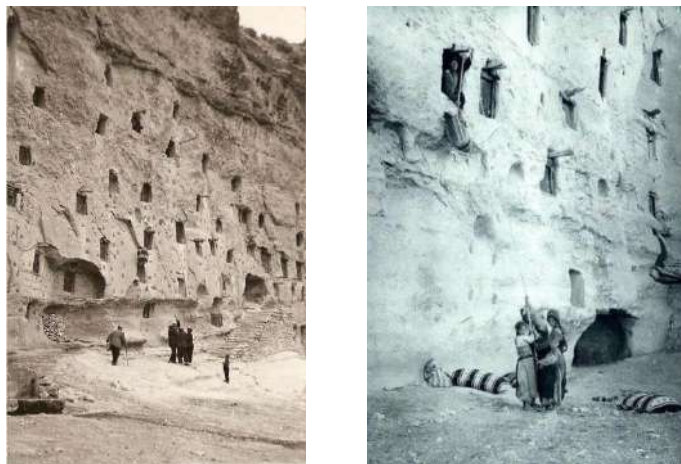
Şekil 3.14. Tahıl Ambarları Genel Görünümü (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.15. Tahıl Ambarları Plan ve Kesit (Özkan, 1992a kaynağından faydalanılarak yazar tarafından tekrar çizilmiştir).

Şekil 3.16. Tahıl Ambarları Tutamak, Sekemek ve Makara Sistemi Detayları (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.17. Makarayla Ambarlara Taşınan Ürünler (Taşkale Köy Muhtarlığı Arşivi).

- **Taş Mescid:**

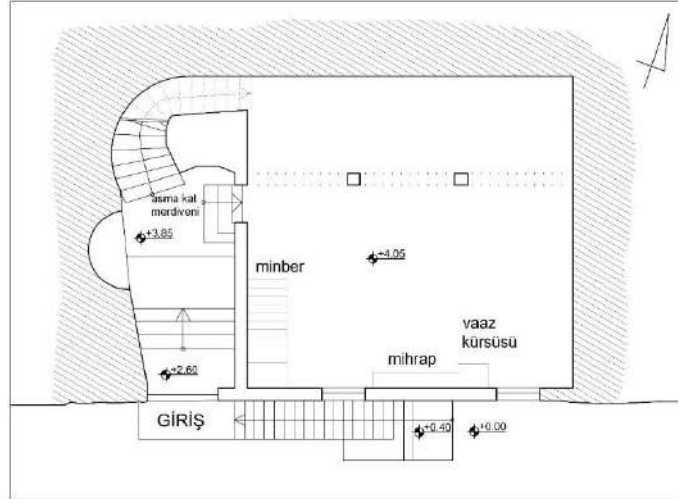
Tahıl ambarlarının oyulduğu Kayadibi mevkiinde kaya kütlesinde yer alan kare planlı ve tek hacimli mescidin Erken Hristiyanlık döneminde şapel olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Camiye, sonradan eklenen demir korkuluklu bir merdivenle çıkılmaktadır (Şekil 3.18). 1987-1990 yılları arasında oyularak genişletilen cami, 8.30 m eninde ve 7.90 m boyundadır. Harimin batısında yer alan bir merdivenle asma kat olan kadınlar bölümüne ulaşılmaktadır. İç mekân, mihrabın sağında ve solunda yer alan dört adet pencere ile aydınlanmaktadır. Oyularak elde edilen mihrap nişi sonraki yıllarda mermerle kaplanmıştır. Dış mekânda bir adet çeşmesi bulunan cami, minaresizdir (Şekil 3.19 ve Şekil 3.20) (Kurt, 2012, s.71; Özkan, 2002, s.60).

Şekil 3.18. Taş Mescid Girişi (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.19. Taş Mescid Harim Bölümü (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.20. Taş Mescid Kadınlar Bölümü (Üstte) (Yazarın Arşivinden, 2021) ve Taş Mescid Planı (Altta) (Uysal, 2019 kaynağından faydalanılarak yazar tarafından tekrar çizilmiştir).

- **Manazan Mağaraları:**

Tahıl ambarlarına yaklaşık 4,5 km uzaklıkta, Yeşildere Vadisinin kuzey yamacında 1424 m yükseklikte bulunan tüf içerikli volkanik yapıdaki kayalıklara oyulmuş, dünyada insan eliyle oyulmuş en büyük mağaralardan biri olma özelliğine sahip, 5 katlı, hem kilise hem de toplu mesken niteliğinde bir mağara yapısıdır (Şekil 3.21, Şekil 3.22 ve Şekil 3.23). 5 katlı kütlelerin batısında bağımsız olarak şapeller ve odalar yer almaktadır (Şekil 3.24). Manazan mağaralarının ana topluluğunun doğusunda bir mağara grubu daha yer almaktadır. Fakat bu mağaralar esas kütleyle göre daha küçük ve dağınık bir şekildedir. Dünyada mevcut ilk manastırlardan birisi olarak kabul edilen mağara, doğudan ve batıdan güvenlik amacıyla vadiye hâkim stratejik olarak önemli bir konumda yer almaktadır. Mağara ilk Hristiyanlara, Romalılara, Bizanslılara ve bu bölgeden geçen kabilelere durak ve mesken yeri olmuştur (Konyalı, 1967, s.660).

Şekil 3.21. Manazan Mağaraları Genel Görünüm (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.22. Manazan Mağarası Katları (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.23. Katların Detay Görünümleri (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.24. Batıda Yer Alan Bağımsız Şapeller (Yazarın Arşivinden, 2021).

Tüm katlarda güney cephe yıkılmıştır. Mağaranın ön cephesi tahrip olduğundan girişi belirgin değildir. Mağaranın katları aşağıdan yukarıya doğru sırasıyla Giriş Katı, Kum Kale, At Meydanı ve Ölüler Meydanı olarak adlandırılmaktadır. Mağara yerleşiminin ilk iki katı Giriş Katı olarak adlandırılmakta, doğu-batı yönünde birçok hücreden oluşmaktadır. İlk katta oyuk şeklinde birçok mezar yer almaktadır. Ön cephede doğu-batı yönünde sıralanan şapeller mevcuttur (Şekil 3.25). Şapellerde günümüze ulaşmayan ve Bizans Dönemi izlerini taşıyan geometrik şekillerin ve freskoların (havariler, balık, asma yaprağı, palmiye sembolleri vs.) izlerine rastlanmıştır. Doğuda yer alan, tek nefli, esas ve yan apsisleri bulunan şapel, beşik tonozludur. Şapellerin en büyüğü olan bu şapelin güney cephesi doğa olayları neticesinde yıkılmıştır (Şekil 3.26). Giriş katında arcosolium denilen mezar nişinde yer alan freskte, yedi sıra halinde Yunanca bir yazıt yer almaktadır (Şekil 3.27) (Kurt, 2012, s.69; Özkan, 2002, s.54). Bir bölümü tahrip olan yazıtta aşağıdaki ifadeler mevcuttur:

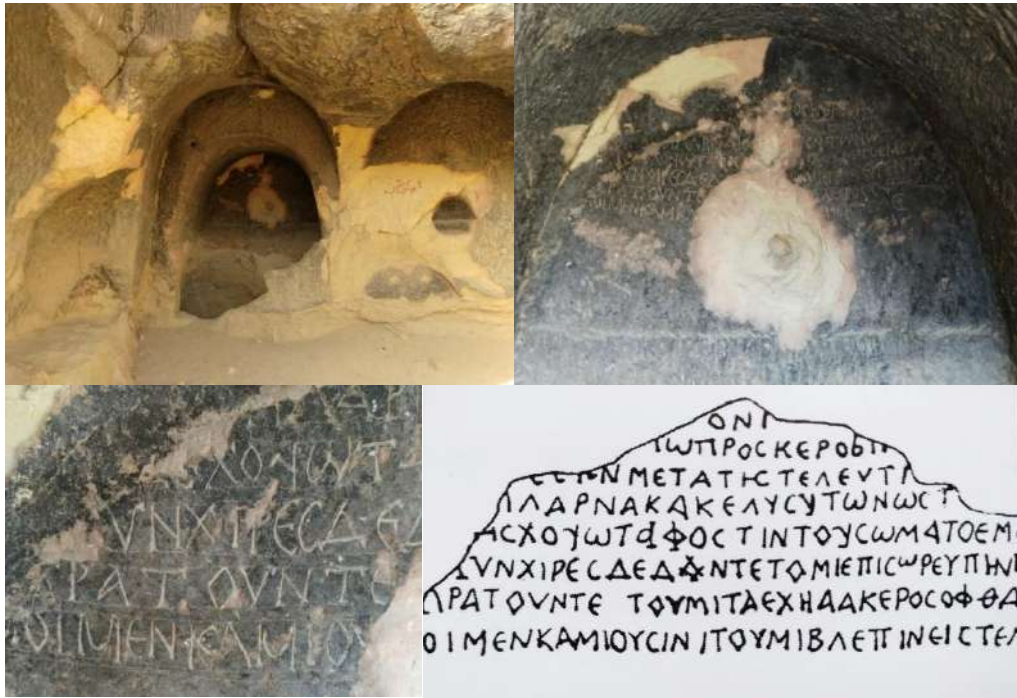
“Ioannes şimdilik fani âlemden ayrılışı ile iş bu lahiti kemiklerinin erimesi ve vücudunun toprakla bir olması için ellerini ve ayaklarını bağlı tutarak ve gözlerini de aralık bırakarak şöyle ki sonunu görmemek için.” (Eyice, 1971, s.114-115).

Şekil 3.25. Doğu-Batı Yönünde Sıralanan Şapeller (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.26. Doğu Şapeli (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.27. Yunanca Yazıtın Mevcut Durumu (Yazarın Arşivinden, 2021) ve Okunan Bölümü (Özkan, 2002).

Mağara mekânları arasındaki bağlantı, kenarlarına karşılıklı olarak yerleştirilmiş el ve ayak tutunma yerleri bulunan katlar arasında yer alan, 0.6-0.7 m eninde, 1-1.5 m yüksekliğinde koridorlar ve 1.00x1.00 m ölçülerinde bir insanın sığabileceği genişlikte vertikal/dikine (bacamsı) çıkışlar ile sağlanmaktadır. Her katın ortasında geniş ve uzun bir salon yer almaktadır. Bu salonların dar kenarlarından biri dağ yamacına dayanmakta diğer kenarı güneye bakmakta ve burada açılan pencereler sayesinde hem mekânlar aydınlatılmakta hem de uzak noktalara kadar gözetleme yapılabilmektedir (Şekil 3.28).

Şekil 3.28. Katlar Arası Geçiş Sağlayan Çıkışlar ve Pencere Açıklıkları (Yazarın Arşivinden, 2021).

Kum Kale: Giriş koridorundan bir baca ile Kum Kale katına çıkılmaktadır. Bu katta bir sarnıç yer almaktadır. Dikdörtgen planlı salonun doğu kenarında altı, batı kenarında ise dört adet hücre bulunmaktadır. Kum Kale salonunun duvarında ezilmiş tüf kaya ve kireç karışımı bir sıva vardır. Bu sıvaların zamanla dökülmesiyle salon zemininde oluşan kum tabakası sebebiyle bu kat “Kum Kale” olarak adlandırılmıştır (Şekil 3.29).

Şekil 3.29. Kum Kale Katı Hücrelerin Yer Aldığı Koridor (Yazarın Arşivinden, 2021).

At Meydanı: Kum Kale katında batı kenarında yer alan sonuncu odadan bir baca yardımıyla dördüncü kat olan At Meydanı katına çıkılmaktadır. Mağara katları içinde en geniş salona sahip olması nedeniyle bu kat, At Meydanı olarak adlandırılmıştır. Bu katın salonunun sağında ve solunda birbirlerinden bağımsız iki katlı 60 hücre yer almaktadır (Şekil 3.30).

Şekil 3.30. At Meydanı Hücrelerin Yer Aldığı Galeri (Yazarın Arşivinden, 2021).

Ölüler Meydanı: Beşinci ve son kat olan ölüler meydanı katına At Meydanı katının kuzey köşesinden diğer bacalara göre daha dar ve geniş olan bir baca yardımıyla ulaşılmaktadır. Farklı boyutlarda birçok hücreden oluşan ölüler meydanında 23 numaralı hücre, meydanın en büyük hücresidir ve bir oda büyüklüğündedir. Hücrenin güney duvarında pencere ya da gözetleme noktası olabilecek bir açıklık bulunmaktadır.

Meydanın güneyinde yer alan gözetleme noktalarının bulunduğu alanda zemine oyulmuş yaklaşık 1.8 m tavan yüksekliğinde ve 2.00x2.00 m boyutlarında bir hücre yer almaktadır. Bu hücrenin güney duvarında bir gözetleme penceresi bulunmaktadır. 23 numaralı hücrenin karşısında yer alan zemine oyulmuş vaziyette ve girişleri ölüler meydanından sağlanan, ortalama 3.60x6.00 m boyutlarında, 1.8 m tavan yüksekliğinde, depo oldukları tahmin edilen 2 adet hücre yer almaktadır (Şekil 3.31, Şekil 3.32). Bu katta yapılan kazılarda yaklaşık 100-150 adet ceset bulunmuştur. Bu sebeple bu kat Ölüler Meydanı olarak adlandırılmıştır. Cesetlerin günümüze kadar korunmuş olmasının kayaların nem tutma özelliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Burada çıkarılan oldukça sağlam durumda bir kadın cesedi bugün Karaman Müzesi'nde sergilenmektedir (Şekil 3.33) (Kurt, 2012, s.70; Özkan, 2002, s.56).

Şekil 3.31. Ölüler Meydanı'nda Yer Alan 9 ve 23 Numaralı Hücre ile At Meydanı ile Arasında Yer Alan Mezar (Taşkale Koruma Raporu).

Şekil 3.32. Zeminde Bulunan Hücre ve Zemindeki Depoların Giriş Kısımları, Gözetleme Penceresi (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.33. Karaman Müzesinde Sergilenmekte Olan Kadın Cesedi (Taşkale Koruma Raporu).

- **Taşkale Kentsel Sit Alanı:**

Taşkale geleneksel mimarisi, yerleşim yerlerinin kurulmasında coğrafya faktörünün temel etken olduğu bir alandır. Yerleşim alanı, bu dokuyu günümüze kadar yaşatmış bir merkez olması açısından önemlidir. Yerleşim yerinin topoğrafik şartları gereği yapıların eğimli bir zeminde yapılması mecburiyeti doğmuştur. Yerleşimin kuzeyinde bulunan dik kaya kütlesi ve güneyinden geçen İbrala deresi yerleşimin doğal sınırını oluşturmaktadır. Yükselti arasında kalan ve tek yönlü giriş-çıkışa sahip Taşkale adeta bir savunma şehri konumundadır. Bir tepenin güney yamacına teraslanmış şekilde inşa edilen konutlar birbirlerinin damlarını avlu olarak kullanmaktadır (Şekil 3.34, Şekil 3.35). Teraslama kompozisyonunda yerleşme, yapıların tamamının gün ışığından faydalanmasına olanak sağlar (Özkan, 2002, s.58; Özkan, 1992a, s.4).

Şekil 3.34. Teraslanmış Şekilde İnşa Edilen Konutlar (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.35. Birbirinin Damlarını Avlu Olarak Kullanan Konutlar (Yazarın Arşivinden, 2021).

Konutlar düz toprak damdır ve ahşap kirişlerin üzerine mertekler yerleştirilir, mertek üzeri ise hasır tabakasıyla kaplandıktan sonra samanlı çorak toprakla sıkıştırılır. Dam toprağı “yuvak” denilen taş silindirele sıkıştırılırken bir miktar çekilmemiş tuz serpilir. Köyde yer alan camiler de dâhil olmak üzere yapılarda avlu bulunmamakta, damlar avlu ihtiyacını karşılamaktadır. Her evin, bir alt kotta yer alan evin damını kullanması ve kullandığı dam-avlunun bakımını üstlenmesi köydeki dayanışma ruhunu en iyi yansıtan örneklerdendir (Şekil 3.36, Şekil 3.37). Konutlar genellikle iki katlıdır. Zemin katta ahır, samanlık, depo yer almaktadır. Alan yetersizliği sebebiyle yapılar genellikle iki oda bir aralık (mabeyn) şeklinde inşa edilmiştir. Konutların oda ölçülerinin küçük ve oda sayılarının az olmasından dolayı dar alanda farklı işlevlerde mekânlar elde edilmeye çalışılmıştır (Şekil 3.38, Şekil 3.39 ve Şekil 3,40). Yapılar bitişik nizam ve tek cepheli olup, dar sokaklara açılmaktadır. Bitişik nizamda yerleşim, komşuluk ilişkilerinin yakın tutulması, yapım maliyetinde azalma, ısınmaya katkı, cephe bütünlüğü ve savunma kolaylığı konularında kolaylık sağlamasından dolayı tercih edilmiştir (Şekil 3.41) (Özkan, 2002, s.58; Özkan, 1992a, s.4-20).

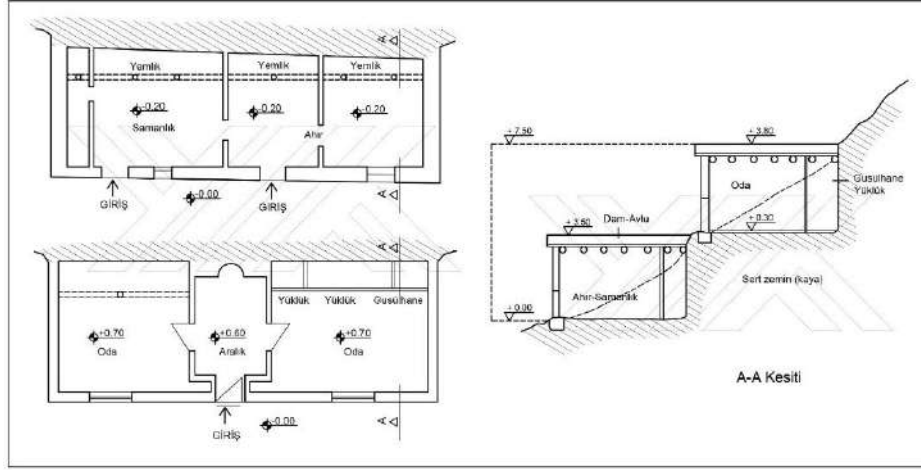
Şekil 3.36. Toprak Dam Detayları (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.37. Düz Toprak Dam Konut ve Yuvak Taşı (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.38. İki Katlı Konut Örnekleri (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.39. Teraslama Konut Plan ve Kesit Örneği (Özkan, 1992a kaynağından faydalanılarak yazar tarafından tekrar çizilmiştir).

Şekil 3.40. Oda ve Aralık /Mabeyn (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.41. Bitişik Nizam Konutlar ve Organik Sokak Dokusu (Yazarın Arşivinden, 2021).

Konutlarda yaygın olarak taş, kerpiç ve ahşap malzeme kullanılmaktadır. İç Anadolu’da yer almasına rağmen Taşkale geleneksel yapılarında taş, ana yapı malzemesidir. Bunun nedeni yapılarda kullanılan moloz taşların (bölgede “sağ taş” veya “sert taş” olarak adlandırılır) Eğrialiçbeleni denilen ocaklardan getirilmesi ve yapılarda kullanma imkânının olmasıdır (Şekil 3.42, Şekil 3.43). Süsleme olarak ise halkın “köpük taşı” olarak adlandırdığı Kayadibi mevkiinden çıkarılan kolay işlenebilen tüf taşlar ocak yaşmaklarında kullanılmaktadır. Ahşap malzemenin üst örtü, hatıl ve merdivenlerde (çam, ardıç, kavak) kullanılmasının yanı sıra işlenerek tavan süslemesi, kapı, pencere, yüklük ve dolaplarda da kullanıldığı gözlenmektedir (Şekil 3.44). Taşkale yerleşiminde kerpiç konutlara da rastlanmakla birlikte, kerpiç yaygın olarak kullanılan bir yapı malzemesi değildir. Genellikle ahır, samanlık yapımında, bazı evlerde bölücü duvar, ocak ve baca inşasında ya da seki altı yapımında karşımıza çıkmaktadır (Özkan, 2002, s.60).

Şekil 3.42. Taş, Toprak ve Ahşap Malzeme ile İnşa Edilmiş Konutlar (Yazarın Arşivinden, 2021).

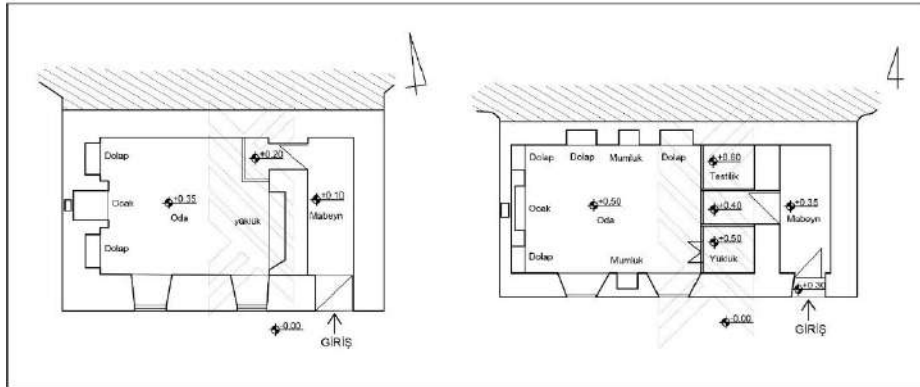

Şekil 3.43. Kaya Dibi Mevkiinde Kaya Oluşumuyla Bütünleşmiş Yapılar (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.44. Ahşap Kapı ve Yüklük Örnekleri (Yazarın Arşivinden, 2021).

Köy Misafir Odaları: Taşkale’de yer alan Köy Misafir Odaları köklü misafir ağırlama geleneğinin izlerini taşımakta olup oldukça yaygındır. Odalar “Pancarlının Odası, Sümbüllünün Odası, Fakılının Odası, Gökgezün Odası, Sofalının Odası” şeklinde yaptırılan kişilerin adıyla anılır. Taş, kerpiç ve ahşap malzeme kullanılarak inşa edilen Odalar düz toprak damlıdır. Misafir odalarında köpük taş denilen tüf kayalardan inşa edilen ocaklarda ve ahşap dolaplarda yer alan özgün süslemeler misafire verilen değeri gösterir. 2000’li yılların başına kadar alanda 26 adet misafir odası yer almaktadır. Fakat giderek işlevini kaybeden Köy Odalarından günümüze ulaşan bir örnek bulunmamaktadır (Şekil 3.45) (Özkan, 2002, s.65).

Şekil 3.45. Sümbüllü'nün Odası (Solda) ve Pancarlı'nın Odası Planı (Özkan, 1992a kaynağından faydalanılarak yazar tarafından tekrar çizilmiştir).

3.2.2. Alandaki Değerler

Taşkale Öneri Yönetim Alanı sınırları içerisinde bulunan yapı ya da yapı toplulukları sahip oldukları değerler bakımından incelenecek olursa;

- tarihi belge niteliği,
- eskilik özelliği,
- estetik değer koruma ölçütleriyle (Ahunbay, 2017, s.28) değerlendirildiği zaman Manazan Mağaraları, Tarihi Tahıl Ambarları ile kaya oyma oluşumlarıyla bütünleşmiş Taşkale yerleşim alanı, Orta Camii, Orta Köprü geçmiş dönemlere ait olması, tarihi bir süreci yansıtması açısından “tarihi belge niteliği”, yapıldıkları dönem itibarıyla “eskilik değeri” taşımaktadır (T.C. Resmî Gazete, 21 Temmuz 1983, Sayı: 18113).
- Manazan Mağaraları ve Tarihi Tahıl Ambarları tamamen insan eliyle muntazam bir şekilde oyulması, güvenli ibadet alanı ve yaşam alanları oluşturulması, kusursuz arazi kullanımı ve bu oluşumlarla bütünleşmiş Taşkale geleneksel yerleşimi ile; Manazan Mağarasında yer alan freskolar ve yazıtlar, geleneksel konutlarda ve köy misafir odalarında yer alan ahşap işlemeciliği “estetik değer” ile “mimari ve teknik değer” taşımaktadır.
- Alanın çok katmanlı bir yapıya sahip olması, Erken Hristiyanlık, Roma ve Bizans Dönemlerine ait yapılar, yapı izleri, kalıntılar, anıt mezarlar ve döneme ait eşyaları barındırması nedeniyle yönetim alanı “arkeolojik değer” taşımaktadır.
- Mağara ve ambarlar Erken Hristiyanlık döneminde ilk Hristiyanlara mesken ve ibadet alanı olması açısından “dini değer”e sahiptir.
- Taşkale yerleşimi, geleneksel konutları ve Tahıl Ambarlarıyla halkın geleneksel yaşamının izlerini taşımasıyla “geleneksel değer”e sahiptir.
- Yüzyıllardır ambar ve soğuk hava deposu olarak kullanılan Tarihi Tahıl Ambarlarıyla, ambarların yer aldığı kaya kütleleriyle bütünleşmiş yerleşim yapısı özgün işlevini sürdürerek “süreklilik değeri” taşımaktadır.
- Öneri Yönetim Alanı’nda yer alan yapılar günümüze kadar hiç değiştirilmemiş olması ya da çok az müdahaleye uğraması ve yapısal bütünlüklerini koruması bakımından “özgünlük değeri” ile “bütünlük değeri” taşımaktadır. Bu yapıların aynı zamanda bölge için bir “sembol değeri” ve “çevresel değeri” bulunmaktadır.
- Yönetim alanında yer alan geleneksel yapılar ve kaya oyma mekanlar “kullanım değerine” sahiptir ve “ekonomik değer” taşımaktadır.

- Taşkale'nin Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün ata yurdu olması alan için önemli bir "kültürel" değerdir. Kızıllar'a (Taşkale) da ismini veren Kızıllar aşireti/ Kızıl Oğuzlar Osmanlı Devleti döneminde iskân politikasıyla çeşitli vilayetlere yerleştirilmiştir. Atatürk'ün baba soyu Konya/Karaman'dan gelerek Makedonya'nın Manastır Vilayeti Kocacık köyüne yerleşmişler, 1830'larda ise Selanik'e göçmüşlerdir. Babası Kızıl Hafız Ahmet Efendi olan Ali Rıza Efendi 1839'da Selanik'te doğmuştur. Atatürk'ün anne soyu da Rumeli'ye iskân edilen Türkmenlere dayanmaktadır. Konya/Karaman'dan göç etmelerinden dolayı "Konyarlar" şeklinde adlandırılmışlardır (Özkan, 2002, s.22-25).

3.2.2.1. Somut Olmayan Kültürel Miras

UNESCO, 2003 tarihinde Paris'te toplanan 32. Genel konferansında "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"ni kabul etmiştir. Türkiye Sözleşmeye 27 Mart 2006 yılında taraf olmuştur. Sözleşmenin 16. 17. ve 18. Maddelerine göre oluşturulan listelerin adları şunlardır:

1. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi
2. Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi
3. Korumanın İyi Uygulamaları Kaydı (URL-25).

2008-2019 yılları arasında 127 ülkeden 549 unsur listeye alınmıştır. Listede Türkiye'den 20 unsur yer almaktadır. Bunlar:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya (2009) (2016 yılında dosya Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan katılımı ile genişletilmiştir)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)

9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya) (2016)
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016)
15. Bahar Bayramı Hıdırellez (Makedonya ile ortak dosya) (2017)
16. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya, 2018)
17. Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
18. Minyatür Sanatı (Azerbaycan, İran ve Özbekistan ile ortak dosya) (2020)
19. Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Togyzqumalaq, Toquz Korgool, Mangala/Göçürme (Kazakistan ve Kırgızistan ile ortak dosya) (2020)
20. Işık Dili (2017) (Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras) (UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi, URL-25).

Sözleşmede tanımlanan “Somut Olmayan Kültürel Miras” aşağıdaki alanlarda belirir:

- a. Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- b. Gösteri sanatları;
- c. Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler;
- d. Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- e. El sanatları geleneği (UNESCO, 2003).

Taşkale Köyü UNESCO’nun belirlediği bu alanlar bakımından incelendiğinde;

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; Taşkale’de kullanılan atasözleri, fıkralar, bilmeceler, ninniler, maniler, halk şiirleri, masal anlatım geleneği vb.,
- Gösteri sanatları; seyirlik oyunu,
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; doğum, sünnet, askere uğurlama, düğün âdetleri, çeyiz geleneği vb.,
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; nazar inancı, ahiret inancı vb.,

- El sanatları geleneği; Kızıllar halısı bu değerler arasında sayılabilir.

- **Kızıllar Halısı:**

Taşkale köyü geleneksel el sanatı olarak halıcılık geleneğinin devam ettiği önemli merkezlerden biridir ve Taşkale’de halıcılık, İslamiyet’in Anadolu’ya gelişi ve yayılması yıllarına kadar dayanmaktadır. Bilimsel kaynaklarda “Kızıllar Halısı” olarak geçen halıların 40’ın üzerinde geleneksel deseni bulunmaktadır. Dokuma ipleri yörede yetiştirilen Karaman koyunundan, boyalar ise çevredeki kök boyalarından elde edilmektedir. Yörede en çok beğeni kazanan renk ceviz kabuğundan elde edilen tetir olarak isimlendirilmiş bordo-kahverengidir. 19. yüzyılda en çok kullanılan zemin rengi kırmızı ve laciverttir. Motifler ise beyaz, siyah, yeşil, sarı ve mavi renklerde. Taşkale halkı çeyizleri için dokudukları en güzel parçalardan bazılarını camilere hediye etmişlerdir. Bu adet sayesinde camilerde halılardan oluşan koleksiyonlar yer almaktadır. Taşkale ve Karaman dışına da ulaşan bu örnekler Konya Alâeddin Camii, Karaman Müzesi, Hadim, Taşkent gibi merkezlerde rastlanmaktadır. Halılarda kullanılan motiflerin Konya, Ladik, Karapınar halılarında da kullanıldığı, bazı motiflerin Kızıllar halısına özgü özgün motifler olduğu görülmektedir. Kızıllar halılarında uygulanan teknik, kullanılan malzeme ve seçilen renkler, özgün motifler ve anlamları, kompozisyon Kızıllar Halılarına kendine has bir kimlik kazandırmıştır (Şekil 3.46, Şekil 3.47) (Barışta, 1999, s.44-47; Özkan, 2002, s.36).

Şekil 3.46. Yününden Faydalanılan Karaman Koyunu ve Halı Tezgâhı (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.47. Kızıllar Halısı Örnekleri (Taşkale Köy Muhtarlığı Arşivi).

- **Yöresel Kıyafetler:**

Taşkale halkı Orta Asya'dan Anadolu'ya yerleşerek Orta Asya kültür ve sanatının en güzel örneklerini Anadolu'ya taşımışlardır. Özellikle kadın kıyafetleri özgünlüğünü büyük oranda korumuştur. Geleneksel kadın giyiminin en önemli parçasını siyah, yünlü kumaştan, bol dikilmiş şalvar ve kırmızı renkli bir kuşak oluşturmaktadır. Dış giyimde uzunluğu dize kadar olan “yeşil entari”, entari üzeri boydan, önü açık “çizgili kutnu”, kutnu giyilmediği zamanlarda entari üzerine giyilen “kırmızı cepken” ve giyim tamamlandıktan sonra bellerine bağladıkları ve boyu şalvar boyunu geçen bir “peştamal” bağlanır. Peştamal üzerine “acem şalı” ya da “al kuşak” çeşitleri olan kuşak bağlanır. Başa ise “fes” takılır, fesin üzerine önce oyalı çember üzerine ise düz ya da desenli eşarp sarılır. Bu görünüşe “hotoz” denilmektedir. Başın arkasına ince yünlerden örülerek hazırlanmış ve üzerinde gümüş paraların yer aldığı bir “nazarlık” takılmaktadır (Şekil 3.48) (Sezgin, 1991)

Şekil 3.48. Taşkale Yöresel Kıyafetleri (Taşkale Köy Muhtarlığı Arşivi).

- **Gösteri Sanatları:**

Taşkale’de eskiden insanların bir araya geldiklerinde sık sık oynadıkları fakat günümüzde düğünlerde, özel günlerde, Türk Dil Bayramı’nda ya da köye gelen misafirler için oynanan halk tiyatroları, kaşık oyunları, deve oyunlarından oluşan “Seyirlik Oyunları” geleneği bulunmaktadır. Bu oyunlar içinde en yaygın olanı seyirlik “Düzmece Deve” oyunudur. Oyunun kahramanları deve, arap, kadı, efe ve diğerleridir. Tarihi Tahıl Ambarları’nın önünde yer alan meydanda oynanmaktadır (Şekil 3.49) (Özkan, 2002, s.34).

Şekil 3.49. Seyirlik “Düzmece Deve” Oyunu (Taşkale Köy Muhtarlığı Arşivi).

3.2.3. Alanın Arkeoloji, Mimarlık ve Şehircilik Tarihi Açısından Değerlendirilmesi

Oluşturulan yönetim alanı sınırı içerisinde tespit edilen önemli yapılar ve alanlar şunlardır:

- Manazan Mağarası
- Tarihi Tahıl Ambarları
- Taş Mescid
- Kentsel Sit Alanı
- Orta Cami
- Orta Köprü (Taş Köprü)

Taşkale yerleşim alanı ve çevresinde elde edilen kalıntılardan alanın, Frigler, Geç Roma, Erken Hristiyanlık, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemlerine ev sahipliği yaptığı görülmektedir.

Manazan Mağarası: Manazan Mağaraları, Erken Hristiyanlık dönemine tarihlenmektedir. Erken Hristiyanlık döneminde gizlenme ve ibadet alanı olarak kullanılan mağara 1432 yılında aktif olarak kullanılmıştır. Mağarada çok sayıda mezar odası yer almaktadır. Bu odalarda çok sayıda cesede rastlanmıştır. Bu cesetlerden mumyalanmamış olmasına rağmen oldukça iyi korunmuş olan bir kadın cesedi günümüzde Karaman Müzesi'nde sergilenmektedir (Özkan, 2002, s.56). 1925 yılında *Manazat* adıyla bilinen mağarada araştırma yapan Harita Müdüriyeti Umumisi topoğraf memuru Kıdemli Yüzbaşı Ali Rıza Bey, mağarayla ilgili bir belge yazarak müzeye göndermiştir. Müze, alanda çalışma yapması için Makridi Bey'i görevlendirmiştir (Cinoğlu, 2002, s.30). 1991 yılında Karaman Müzesi adına yapılan temizlik çalışmalarında Manazan Mağarası Ölüler Meydanı'nda Bizans Dönemi'ne ait kurşun bulla (mühür) ve madeni yüzük bulunmuştur. Galeride yer alan odalarda mezar olduğu düşünülen çukurlar ve dağınık halde insan iskelet parçaları yer almaktadır. Diğer buluntular ise bir adet bebek eli, bir adet çocuk eli, bilezik parçaları, ahşap kaplar, seramik parçalarıdır (Uçar, 1993, s. 405). 2009 yılında yapılan Karaman Müzesi, Kurtarma Kazısı, Temizlik ve Küçük Onarım Çalışmaları kapsamında ise mağarada ahşap ve kemik tarak parçaları, cam bilezik parçaları, deri çarık veya giysi parçaları, metal çivi ve objeler, taş, cam, kemik ve seramik boncuklar elde edilen buluntulardır (19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, 2010).

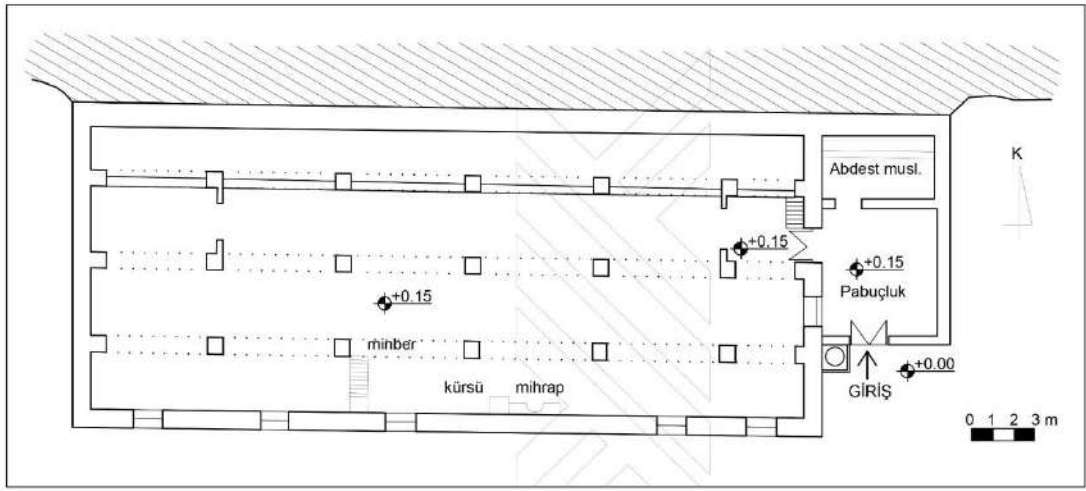
Tarihi Tahıl Ambarları: Erken Hristiyanlık dönemine tarihlenen ambarlar günümüzde aktif olarak kullanılmaktadır. Yapıldıkları dönemlerden günümüze kadar aktif olarak kullanılan ambarlar geleneksel konut dokusunun şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir.

Taş Mescid: Erken Hristiyanlık döneminde şapel olarak kullanılan yapı günümüzde mescit olarak kullanılmaktadır. Böylece yapının sürdürülebilirliği sağlanarak günümüze kadar sağlam bir şekilde gelmesi sağlanmıştır.

Kentsel Sit Alanı: Taşkale Kentsel Sit alanı içinde yer alan kaya yerleşimiyle bütünleşmiş geleneksel konut yapıları, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ev

sahipliği yapmaktadır. Bitişik nizamda ve teraslama şeklinde eğimli arazide şekillenmiş konut dokusu şehircilik tarihi açısından, topoğrafya ve insan yapısının bir arada kullanılmasının başarılı bir örneğini sergilemektedir.

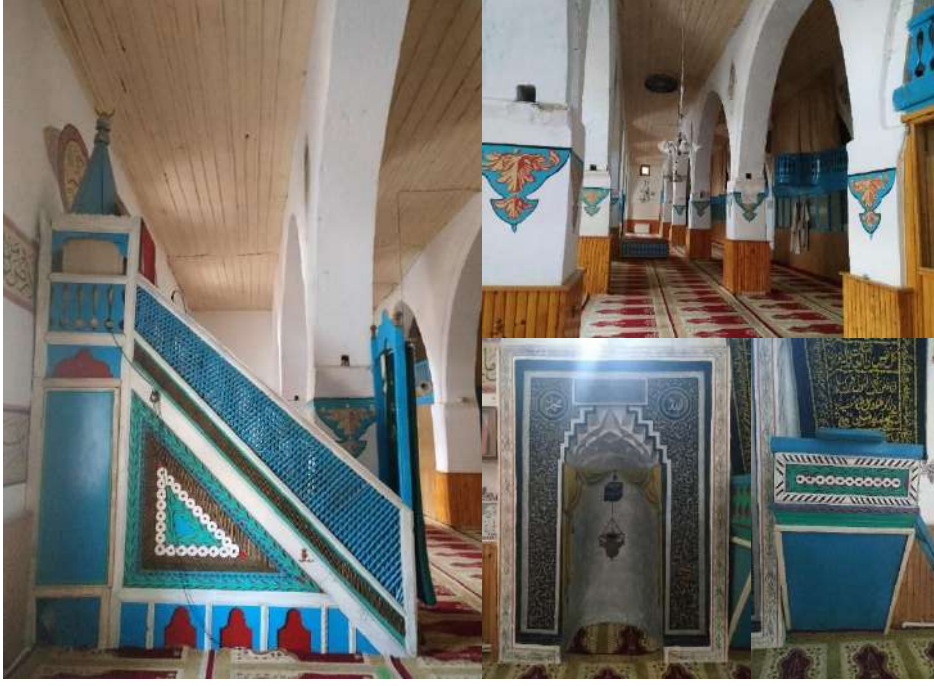
Orta Cami: Karamanoğulları Devri eseri olan cami kûfe tipi (enine dikdörtgen sahınlı), doğu batı yönünde uzanan üç sahından meydana gelmiş olup kesme taştan inşa edilmiştir. Yapıldığı dönemlerde toprak dam olan üst örtüsü günümüzde kırma çatılı olup galvanize sac kaplamadır (Şekil 3.50, Şekil 3.51 ve Şekil 3.52) (Özkan, 2002, s.62).

Şekil 3.50. Orta Camii Planı (Özkan, 1992a kaynağından faydalanılarak yazar tarafından tekrar çizilmiştir).

Şekil 3.51. Orta Camii Genel Görünümü (Yazarın Arşivinden, 2021).

Şekil 3.52. Orta Camii Harim, Mihrap ve Minber Detayları (Yazarın Arşivinden, 2021).

Orta Köprü (Taş Köprü): Geç Dönem Osmanlı eseri olan Taş Köprü, vadiyi ortadan ikiye bölen İbrala Deresi üzerinde yer almaktadır. 4.80 metre açıklığında tek kemerli olan köprü 7 metre yüksekliğinde ve 25 metre uzunluğundadır (Şekil 3.53) (Özkan, 2002, s.70).

Şekil 3.53. Orta Köprü (Yazarın Arşivinden, 2021).

3.2.4. Alanın UNESCO Dünya Miras Sözleşmesi Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi, Özgünlük ve Bütünlük Beyanı

Bu bölümde alanın DMA olma potansiyeli, Üstün Evrensel Değerleri (Outstanding Universal Value), Özgünlük (Authenticity) ve Bütünlük (Integrity) beyanı olmak üzere üç başlık altında açıklanmıştır. Onaylı Yönetim Planları ve DMGL’nde yer alan Taşkale ile benzerlik gösteren alanlar incelenmiştir.

3.2.4.1. Üstün Evrensel Değer (Outstanding Universal Value) Kriterleri ve Beyanı

Dünyada DMGL’nde yer alan Mustang Mağara Mimarisi (Nepal) (Kültürel Kategori-1996), Maaloula (Suriye) (Kültürel Kategori-1999), Arbel (İsrail) (Karma Kategori-2000), Nok ve Mamproug Mağara Tahıl Ambarları (Togo) (Kültürel Kategori-2000), Uplistsikhe Kaya Yerleşimi (Gürcistan) (Kültürel Kategori-2007), Vardzia-Khertvisi (Gürcistan) (Karma Kategori-2007) Taşkale yerleşim alanı ile benzer özellikler göstermektedir (UNESCO Geçici Listeler, URL-26).

Ülkemizde ise DMGL’nde yer alan Kaunos Antik Kenti (Kültürel Kategori-2014), Harşena Dağı ve Pontus Kralları Kaya Mezarları (Karma Kategori-2015), Dağlık Frigya (Kültürel Kategori-2015) ve son olarak 2020 yılında Geçici Listeye alınan Koramaz Vadisi (Kültürel Kategori-2020) Taşkale yerleşim alanı ile benzerlik gösteren ve Geçici Listede yer alan DMA aday alanlarıdır. Bu alanların ÜED kriterleri şöyledir:

Kaunos Antik Kenti (i), (ii), (iii), (iv) kriterlerini karşılamaktadır. (i); herhangi bir harç kullanmadan taşların iç içe geçmesiyle elde edilen heykeller ve bu heykellerin dik yamaca taşınması için kullanılan teknoloji, insan yaratıcı dehasını temsil etmektedir. (ii); Kaunos’ta bulunan kaya mezarları geleneğinin Karia ve Likya uygarlıklarında da görülmesi kültürler arası alışverişi sergiler. (iii); şehir, dünyanın sadece bu bölgesinde yaşayan ve kendi diline sahip olan bir medeniyetin kanıtıdır. (iv); Kaunos’ta bulunan kaya mezarları sadece Kaunos ve çevresinde görülmektedir. Bu mezarlar “Kaunosya Tarzı Kaya Mezarları” olarak adlandırılırlar.

Harşena Dağı ve Pontus Kralları Kaya Mezarları (iii), (vi), (vii) kriterlerini karşılamaktadır. (iii); Beş Pontus Kralı’nın mezarını içeren Kraliyet Nekropolü, dünyada kraliyet ailesinin ilk ve tek nekropolüdür. (vi); Amasya dünya çapında tanınan bilim adamlarının yanı sıra Osmanlı İmparatorluğu’nda şehzadelerin yaşadığı önemli idari, bilimsel ve kültürel merkez olmuştur. (vii); Amasya ili Yeşilirmak Nehri ve Harşena Dağı

yüzeyine oyulmuş Pontus Kaya Mezarları'nın oluşturduğu eşsiz bir kültürel manzaraya sahiptir.

Dağlık Frigya (ii), (iii), (iv) kriterlerini karşılamaktadır. (ii); Frigler kayanın mimariye entegrasyonunu sağlamıştır. Tümülüsün Anadolu'da ölü gömme geleneğine katkısı da Friglerin anıtsal mimariye kazandırdığı bir özelliktir. (iii); Dağlık Frigya, Frigyadaki din ve gelenekler hakkında ipuçlarını ortaya koyan dini bir çekim merkezidir. Frig yazıtlarında yer alan "Matar Areyastin" veya "Matar Kubileyya" tanrıçası ikon olarak tasvir edilen tek tanrıçadır. (iv); oymalı volkanik tüflerden oluşan anıtlar, Frigya için önemli mimari ve dini unsurlardır. Balkayası Anıtı Frig kaya anıtlarındaki boyalı süslemelerin ilk ve tek örneği olması nedeniyle önem taşımaktadır.

Koramaz Vadisi (v) kriterini karşılamaktadır. (v); büyük yeraltı şehirleri, mağara kiliseleri ile çevre ile insan etkileşiminin olağanüstü bir örneğidir. Vadideki yapılar zaman içinde farklı barınak, kaya mezarları, Hristiyanlık serbest olduktan sonra ise kilise olarak kullanılmıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde kilise olarak kullanılan yapıların bazıları dini amaçla kullanılmaya devam etmektedir (UNESCO Geçici Listeler, URL-26).

Taşkale yerleşim alanı, UNESCO dünya mirası ölçütlerine göre değerlendirildiğinde alanın (i), (iii), (v), (vi), (vii) kriterlerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu kriterlerin açıklaması şöyledir;

- (i) insan yaratıcı dehasının bir şaheserini temsil eder;
- (iii) yaşayan veya ortadan yok olmuş bir kültürel geleneğe veya bir medeniyete yönelik eşsiz veya en azından istisnai bir tanıklık üstlenir;
- (v) özellikle geri döndürülemez değişikliklerin etkisi altında hassas hale gelen insanın çevre ile etkileşiminin veya kültürünün (veya kültürlerin) bir temsilcisi olan geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olur;
- (vi) istisnai evrensel öneme sahip olaylar veya yaşayan gelenekler ile, fikirler ile veya inançlar ile, sanatsal ve edebi eserler ile doğrudan veya somut bir biçimde ilişkili olur. (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir);
- (vii) üstün doğal bir fenomeni veya istisnai bir doğal güzelliğe veya estetik öneme sahip alanları ihtiva eder.

Bu kriterlerin Taşkale yerleşimine uygun olduğu gerekçeleri ise şöyledir;

Kriter (i): Manazan Mağaraları ve Tarihi Tahıl Ambarları bölgenin jeolojik yapısını kullanarak ilk Hristiyanların, elindeki imkânlarla tamamen insan eliyle oyarak inşa etmeleri yönüyle, insan zekâsının bir şaheserini temsil etmektedir. Konum itibarıyla hem gizlenme hem de su kaynağına yakın olması, bölgeye hâkim bir konumda bulunması, yörenin iyi analiz edilmiş olduğunu ve bilinçli bir şekilde en uygun alanda yapıların oluşturulduğunu bizlere göstermektedir. 5 kattan oluşan Manazan Mağarası, içinde yer alan odacıklar, mezar odaları, ibadet alanı, sarnıç ve havalandırma sistemiyle günümüzdeki yaşam komplekslerinin erken bir örneği niteliğindedir. Tamamen insan eliyle oyulmuş çok katlı Manazan Mağaraları ve Tarihi Tahıl Ambarları Erken Hristiyanlık dönemine dayanan tarihiyle eşsiz bir sanatsal başarı sunmaktadır.

Kriter (iii): Tarihi Tahıl Ambarları ve Taş Mescid ile Manazan Mağaraları günümüzden asırlar öncesine tanıklık etmiş, Erken Hristiyanlık dönemlerinde ilk Hristiyanlar için toplu sığınma, yaşama, toplu mezar ve ibadet merkezi görevi görmüş ve günümüzde bütünlüğünü büyük ölçüde korumuş yapılardır. Özellikle Manazan Mağarası içinde yer alan ve gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen kalıntılar, ilk Hristiyanların yaşamlarının araştırılması için bizlere özgün bir fırsat sunmaktadır. Mumyalama tekniği uygulanmamasına rağmen mezarlarda ele geçirilmiş bedenler şaşırtıcı şekilde korunmuş ve günümüze ulaşmıştır. Mağarada ele geçirilmiş kalıntılar bizlere yapının yalnızca ilk Hristiyanlara değil birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olduğunu göstermektedir. 5 katlı Mağara içinde yer alan birçok bölüm araştırılmayı beklemektedir.

Kriter (v): Taşkale yerleşimi kullanım dışı kalmaktan kaynaklı sürdürülebilirlik tehdidi ve doğa olaylarına bağlı kaya aşınmalarının neden olduğu tehditler altında hassas hale gelmiştir. Yüzyıllardır nem tutma kapasitelerinden yararlanan ve özgün işlevini devam ettiren ambarların yer aldığı kaya kütleleriyle bütünleşmiş geleneksel yerleşim dokusu ve arazi kullanımıyla Taşkale, halen geleneksel insan yerleşiminin olağanüstü bir örneğidir. Geleneksel konut dokusunun teraslamalı olarak inşa edilmesi, bir evin diğer bir evin damını avlu olarak kullanması Çatalhöyük'te görülen yapı geleneğinin bir yansımasıdır. Aynı zamanda yerleşim alanında yer alan, ilk Hristiyanlar için ibadet ve gizlenme alanı olan Manazan Mağaraları yeryüzünde mevcut ilk manastırlar arasında kabul edilmektedir. 5 katlı ve tamamen insan eliyle oyularak oluşturulan mağara, dünyada tamamen insan eliyle oyulmuş en büyük mağaralar arasında yer almaktadır.

Kriter (vi): Taşkale'nin ilk Hristiyanlara ev sahipliği yapması, koruması ve gizlemesi Anadolu'da Hristiyanlığın yayılmasında önemli bir role sahip olmakla birlikte bu alanların günümüzde mevcut olması, geride birçok eser ve kalıntı bırakması alanın

Hristiyan inancı için önemli bir alan olmasını sağlamaktadır. Taşkale'nin dini kimliği yanında mevcut geleneksel yaşam, geleneksel el sanatları, kendine özgü motifleriyle ve tarihi geçmişiyle Kızıllar Halısı, günümüzde varlığını devam ettiren gösteri sanatları ile Mustafa Kemal Atatürk'ün baba soyunun Taşkale'ye dayanması Taşkale'yi temsil eden önemli değerlerdendir.

Kriter (vii): Volkanik oluşumların şekillendirdiği katmanlı yatay oluşumlar ve İbrala Deresi'nin oluşturduğu Yeşildere Vadisi çevresinde şekillenen aşınım yüzeyleri, doğal bir manzara sunmaktadır. Aynı zamanda yerleşim, kaya oluşumlarının yüzeyine oyulmuş Tarihi Tahıl Ambarları ve Manazan Mağaraları'nın oluşturduğu eşsiz bir kültürel manzaraya sahiptir.

3.2.4.2. Alanın Özgünlük ve Bütünlük Beyanı

Özgünlük (Authenticity):

Alanın özgünlük değerlendirmesi yapılırken “Uygulama Rehberi” ve “Nara Özgünlük Belgesi”nden yararlanılmıştır. Bilimsel çalışmalarda, koruma ve restorasyon müdahalelerinde, DML kabul edilme sürecinde ya da kültürel mirasla ilgili her türlü envanterde özgünlük önemli bir değere sahiptir. Bununla birlikte özgünlük değerlendirmeleri tek ve değişmez ölçütlere bağlı olmamakla birlikte yapının yer aldığı kültürel bağlam içinde kabul edilmesini ve değerlendirilmesini gerektirmektedir. Her kültürün kendi miras değerlerini tanıması ve kaynaklarının doğruluğunun ve güvenilirliğinin temini en önemli noktadır. “Bilgi Kaynakları” kültürel mirasın, doğasının, özelliklerinin, tarihinin bilinmesine olanak sağlayan tüm fiziksel, yazılı, sözlü ve sembolik kaynaklardır (ICOMOS, 1994). ÜED kriterlerinden (i) ila (vi) arasındaki kriterlere sahip varlıklar, özgünlük koşulunu karşılamak zorundadır. Adaylık dosyası hazırlama aşamasında Taraf Devlet, özgünlüğün bütün önemli uygulanabilir özniteliklerini belirlemeli, bu özniteliklerin ne ölçüde özgün olduğunu veya ne ölçüde özgünlük ifade ettiğini değerlendirmelidir. Varlıklar aşağıda verilen kültürel değerler ile tam ve güvenilir şekilde ifade edilirse özgünlük koşullarını karşılamış kabul edilmektedir:

- form ve tasarım,
- malzeme ve madde,
- kullanım ve fonksiyon,
- gelenekler, teknikler ve yönetim sistemleri,

- konum ve mekan,
- dil ve diğer somut olmayan miras biçimleri,
- ruh ve duygu ve diğer iç ve dış faktörler (UNESCO ve World Heritage Centre, 2017, Paragraf 79-86).

Taşkale yerleşimi kent merkezine 48 km uzaklıkta bulunmaktadır. Bu mesafe alanın kentleşme baskısından uzak kalması ve tarihî ve doğal dokusunu korumasına katkı sağlamıştır. Yerleşim alanında yaşayan halk geleneklerini, yaşam şekillerini ve inançlarını atalarından kalma miras olarak korumaktadırlar. Taşkale Arkeolojik Sit Alanları'nda yer alan, alanın jeolojik yapısından kaynaklı tuf içerikli ve kolay işlenebilen volkanik kayalara oyulmuş Manazan Mağaraları ve Tarihî Tahıl Ambarları ile Kentsel Sit Alanı'nı oluşturan köyün yakınlarında yer alan taş ocağından getirilen taş malzeme ve geleneksel yapım tekniği ile inşa edilmiş geleneksel yapılar, ana yapı malzemeleri ve yapım tekniğini özgün bir şekilde günümüze ulaştırmıştır. Yapılar buldukları konum itibarıyla topoğrafyayla uyum içindedir ve küçük onarımlar dışında köklü bir restorasyon geçirmemiştir.

Bütünlük (Integrity):

DML'ne aday gösterilen tüm varlıklar bütünlük koşulunu karşılamak zorundadır. Bu kriter doğal ve/veya kültürel mirasın ve tüm özniteliklerinin eksiksizliğinin ve bütünlüğünün bir ölçütüdür. (i) ila (vi) arasındaki kriterler kapsamında aday gösterilen varlıkların fiziksel dokusu ve/veya önemli özellikleri iyi durumda olmalı, bozulmanın etkisi kontrollü olmalıdır. (vii) ila (x) arasındaki kriterler kapsamında aday gösterilen varlıklar için biyofiziksel süreçler ve arazi şeklinin özellikleri nispeten eksiksiz olmalıdır. (vii) kriteri kapsamında aday gösterilen varlıklar ÜED'e sahip olmalı ve sürdürülebilirliği için gerekli alanları kapsmalıdır (UNESCO ve World Heritage Centre, 2017, Paragraf 87-95).

Çalışma kapsamında aday gösterilen alanda bulunan Tarihi Tahıl Ambarları'nın yüzyıllardır kullanılıyor olması yapının bütünlüğünün büyük ölçüde korunmasını sağlamıştır. Manazan Mağarası'nın, doğa şartları ve kullanım dışı kalması sebebiyle zamanla tahrip olan bölümleri mevcut olmakla birlikte yapının bütünlüğü büyük ölçüde korunmuştur. Mağara köklü bir onarım geçirmemiştir. Mağarada Karaman Müze

Müdürlüğü tarafından aralıklarla temizleme ve küçük onarım çalışmaları yapılmaktadır. Geleneksel yerleşim dokusu malzeme, yapım tekniği olarak özgünlük ve bütünlüğünü korumuştur. Yerleşimde yer alan arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanları Türkiye Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2863 sayılı Kanun ile koruma altındadır.

4. TAŞKALE YERLEŞİM ALANININ MEVCUT DURUM ANALİZİ, YÖNETİM EYLEM PLANLARI, HEDEFLERİ VE İLKELERİ

Taşkale Yerleşim Alanı'nın mevcut durum analizi kapsamında çevre analizi, GZFT (SWOT) Analizi ve alanın korunmuşluk durumu analizleri yapılmış ve aşağıda alt başlıklar halinde verilmiştir. Alana dair yönetim eylem planları sekiz farklı kategoride hazırlanmış, alan yönetiminin vizyonu, hedefleri ve ilkeleri belirlenmiştir.

4.1. Mevcut Durum Analizi

4.1.1. Çevre Analizi

Çalışma kapsamında hazırlanan yönetim eylem planları, hedefleri ve ilkelerinin belirlenmesinde mevcut durum analizlerinin yapılması alanın daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi açısından önem taşımaktadır. Çevre analizi:

- Doluluk – Boşluk Analizi (Şekil 4.1)
- Yol – Yapı – Yeşil Alan Analizi (Şekil 4.3)
- Tarihi Değerlilik ve Dönem Analizi (Şekil 4.5)
- Mevcut Kullanım/İşlev ve Mimarinin Analizi (Şekil 4.7)
- Kat Adedi Analizi (Şekil 4.9)
- Yapım Tekniği / Yapı Malzemesi Analizi (Şekil 4.11)
- Yapı Sağlamlık Analizleri'ni içermektedir (Şekil 4.13).

- **Doluluk-Boşluk Analizi:**

Doluluk-boşluk analizinde “Dolu Alanlar” siyah renk, “Boş Alanlar” beyaz renk, “Yol/Sokak Dokusu” gri renk ile gösterilerek çalışma alanının doluluk-boşluk oranının algılanması sağlanmıştır. Yoğun yerleşim alanı içerisinde geleneksel konut, avlu, bahçe, yol, boş alanlar, kamusal açık alanlar belirlenmiştir. Öneri Yönetim Alanı içerisinde yerleşim, erken dönemlerde Tarihi Tahıl Ambarları ve İbrala deresi arasında yoğunlaşmış, ileriki dönemlerde ise alanın doğusuna genişleyerek günümüzdeki şeklini almıştır. Belirlenen Öneri Yönetim Alanı sınırları içinde “Boş Alanlar” çeperlerde yoğunlaşırken “Dolu Alanlar” orta bölümlerde yoğunlaşmıştır. Sokaklar, organik bir düzen içinde dolu alanların arasından geçmektedir. Yapılar parsellere bitişik nizam, tek

cephe ve dar sokaklara açılacak şekilde yerleşmiştir. Afet Bölgesi ilan edildikten sonra alanın kuzey ve kuzeybatısında (Kayadibi ve Kazankaya Mevkii) yer alan, zamanla terk edilen ve boşaltılan parseller ile İbrala deresi boyunca uzanan bahçeler, Öneri Yönetim Alanı'nın boş alanlarını oluşturmaktadır (Şekil 4.1).

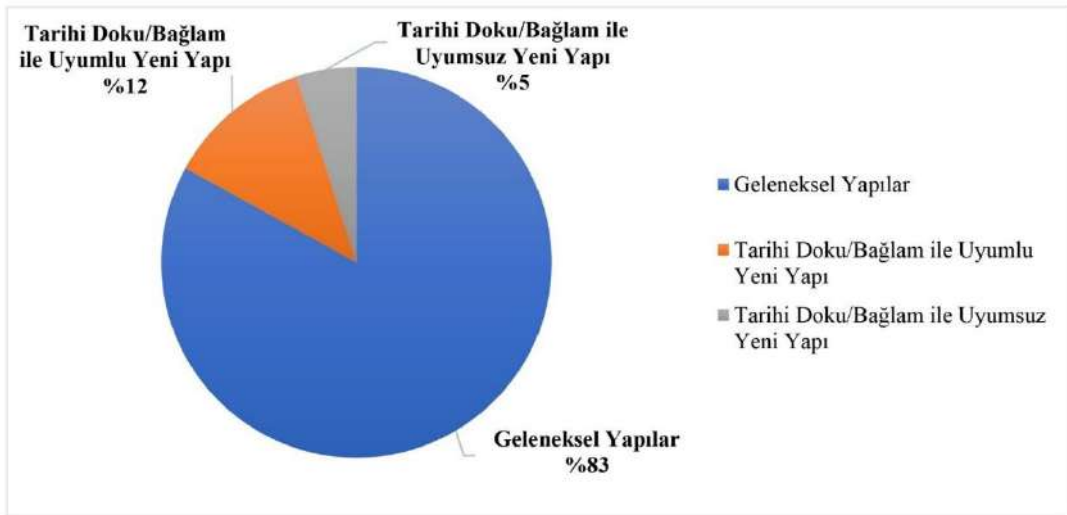
- **Yol-Yapı-Yeşil Alan Analizi:**

Yol-yapı-yeşil alan analizinde Öneri Yönetim Alanı'nda yer alan yapı, ulaşım ve yeşil alanlar tespit edilmiştir. Yapılar, “Tarihi Tahıl Ambarları”, “Geleneksel Yapılar”, “Tarihi Doku/Bağlam ile Uyumlu Yeni Yapılar” ve “Tarihi Doku/Bağlam ile Uyumsuz Yeni Yapılar” olarak belirtilmiştir. Ulaşım ağında yollar, “Düşük Yoğunlukta”, “Orta Yoğunlukta” ve “Yüksek Yoğunlukta” yollar ile “Yaya Yolları” şeklinde gösterilmiştir.

Öneri Yönetim Alanı içinde, “Geleneksel Yapılar” toplam yapıların %83’ünü oluşturmakta ve alana dengeli bir şekilde dağılmaktadır. “Tarihi Doku/Bağlam ile Uyumsuz Yeni Yapılar”, Maşat İçi Bölgesi ve çevresinde yoğunlaşmakta ve toplam yapıların %5’ini oluşturmaktadır. “Tarihi Doku/Bağlam ile Uyumlu Yeni Yapılar” ise dengeli bir dağılım göstermekte ve toplam yapıların %12’sini oluşturmaktadır. Tarihi Tahıl Ambarları ve İbrala deresi arasında kalan bölge, anıtsal yapıların en yoğun olduğu aynı zamanda “Tarihi Doku/Bağlam ile Uyumsuz Yeni Yapılar”ın en az olduğu alandır.

Öneri Yönetim Alanı içinde “Yüksek Yoğunluklu Yollar” Tarihi Tahıl Ambarları-Maşat İçi-Koyak güzergâhı boyunca uzanmaktadır ve Karaman ile Kızıllarağı’nı birbirine bağlamaktadır. “Orta Yoğunluklu Yollar” adaların arasında kalan ve yüksek yoğunluklu yollar ile doğrudan bağlantısı olan yollardır. “Düşük Yoğunluklu Yollar” ise orta yoğunluklu yollar arasında kalan ve doğrudan konutlara ulaşım amacıyla kullanılan yollardır. Konutların çoğunluğuna ulaşım, genişliği yalnızca insan ulaşımına müsaade eden yaya yolları ile sağlanmaktadır. Teraslama şeklinde inşa edilen konutlarda ulaşım ise üst kottan veya alt kotta bulunan konutun damı aracılığı ile sağlanmaktadır.

“Yeşil Alanlar” park ve bahçelerden oluşmaktadır ve parklar yerleşim alanı içinde oldukça az bir alana sahiptir. İbrala deresi kıyısında yer alan bahçeler, tarımsal amaçla kullanılmaktadır ve oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Derenin iki yakasını Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait iki taş köprü bağlamaktadır (Şekil 4.2 ve Şekil 4.3).

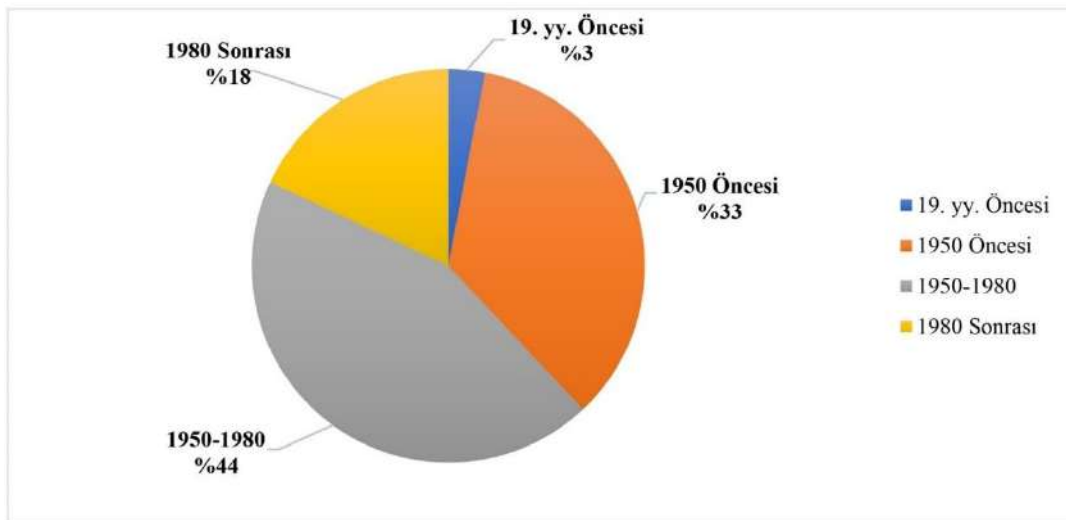

Şekil 4.2. Yol-Yapı-Yeşil Alan Grafiği.

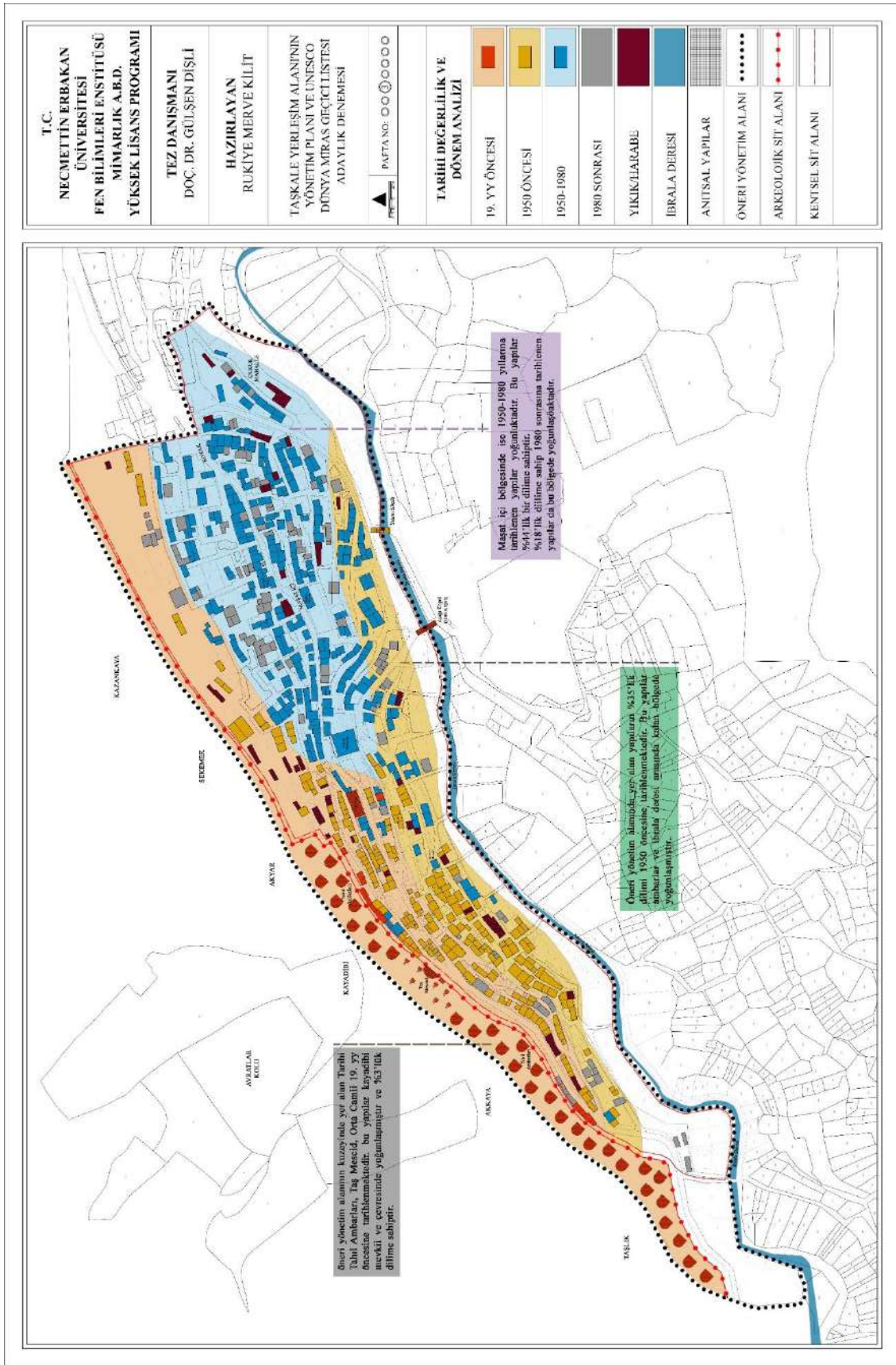

- **Tarihî Değerlilik ve Dönem Analizi:**

Öneri Yönetim Alanı'nın kapsadığı Kentsel Sit Alanı'nda yer alan geleneksel yapılar "19. yy. Öncesi", "1950 Öncesi", "1950-1980" ve "1980 Sonrası" olmak üzere 4 farklı dönem aralığında incelenmiştir. Yapıların büyük bir kısmı "1950-1980" yılları arasında inşa edilmiş taş kâgir yapılardan oluşmaktadır. Kayadibi Mevkii ve çevresinde yer alan Tarihi Tahıl Ambarları, Taş Mescid, Orta Camii ve geleneksel yapılar "19. Yy. Öncesi"ne tarihlenmektedir ve %3'lük bir dilime sahiptir. Öneri Yönetim Alanı'nda yer alan yapıların %35'lik dilimi "1950 Öncesi"ne tarihlenmektedir ve bu yapılar Kayadibi Mevkii ve İbrala deresi arasında kalan bölgede yoğunlaşmaktadır. %44'lik dilime sahip "1950-1980" yılları arasına tarihlenen yapılar ile %18'lik dilime sahip "1980 ve sonrası" yapılar ise Maşat İçi Bölgesi ve çevresinde yoğunlaşmaktadır (Şekil 4.4 ve Şekil 4.5).

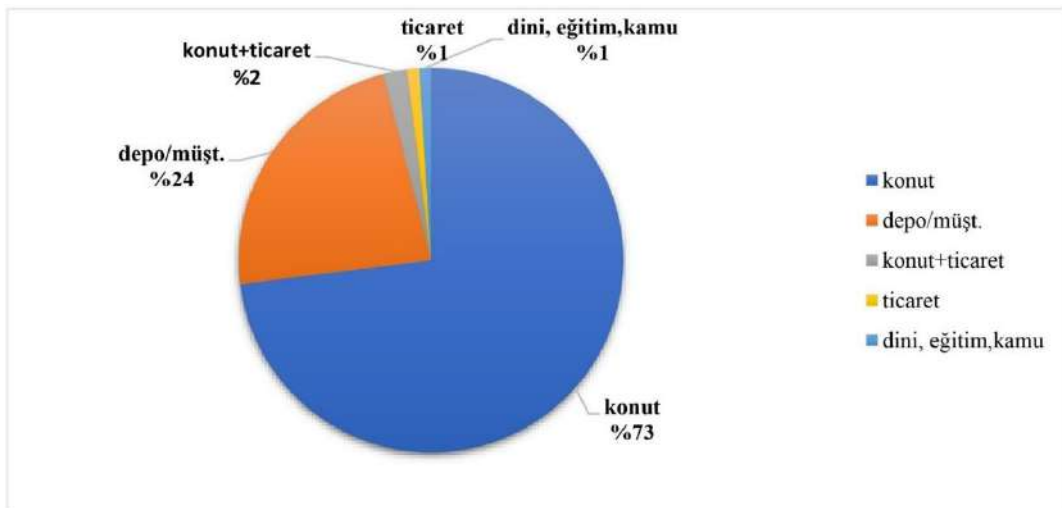
Şekil 4.4. Tarihi Değerlilik ve Dönem Grafiği.

Şekil 4.5. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Tarihi Değerlilik ve Dönem Analizi.

- **Mevcut Kullanım/İşlev ve Mimarinin Analizi:**

Çalışma alanında yer alan 636 yapının %73'ü "Konut" işleviyle en büyük yüzdeye sahiptir ve Tahıl Ambarları ile Maşat İçi bölgeleri çevresinde yoğunlaşmıştır. Yaklaşık 250 ambarın yer aldığı kaya kütleli Öneri Yönetim Alanı'nın kuzeyinde yer almaktadır. 13 yapı, "Konut+Ticaret" olarak %2'lik dilime sahip karma yapılarıdır. Karma yapılarda zemin katlar ticaret amaçlı kullanılırken üst katlar konut olarak kullanılmaktadır. 9 yapı ise yalnızca "Ticaret" amaçlı kullanılmaktadır ve "Konut+Ticaret" yapıları ile birlikte Orta Camii-Maşat İçi güzergâhında yoğunlaşmıştır. İkinci sırada %24'lük dilimle "Depo/Müştemilat" gelmektedir ve bu yapı grubu konutların dağılışıyla paralellik göstermektedir. Konut olarak inşa edilen ve kullanım dışı kalan birçok yapı artan mekân ihtiyacından dolayı kullanıcılar tarafından günümüzde depo/müştemilat olarak işlevini sürdürmektedir. 4 "Dini Yapı", günümüzde kullanım dışı kalmış 1 "Eğitim Yapısı" ve 2 "Kamusal Yapı" ise %1'lik dilime sahiptir. Dini yapılar Öneri Yönetim Alanı'nın merkezinde Orta Camii, kuzeyinde Taş Mescid, güneyinde Kasım Mescidi ve batısında Ali Ağa Camii olacak şekilde dağılmıştır. Kamu yapıları ile eğitim yapısı ise Maşat İçi Bölgesi ve çevresinde yer almaktadır (Şekil 4.6 ve Şekil 4.7).

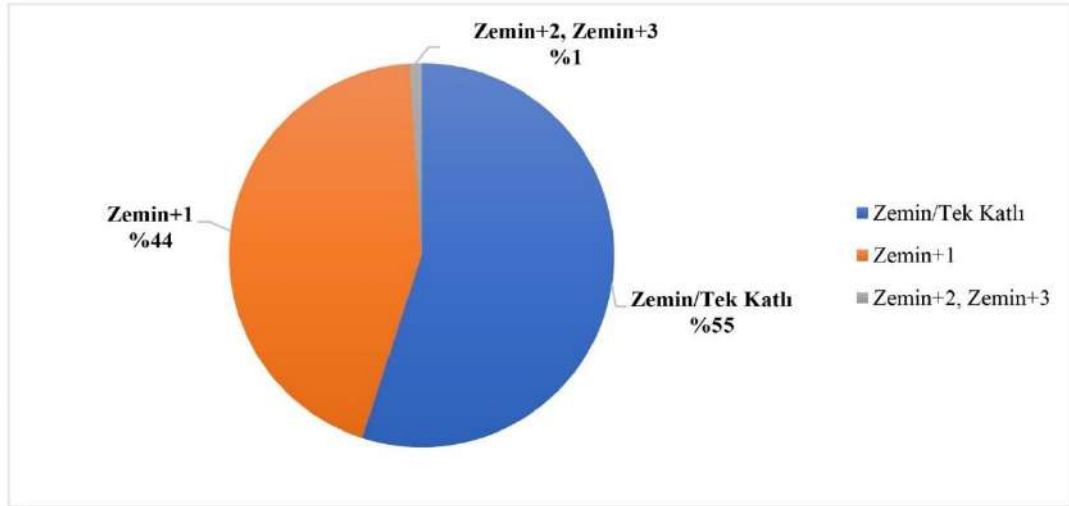

Şekil 4.6. Mevcut Kullanım/İşlev Grafiği.

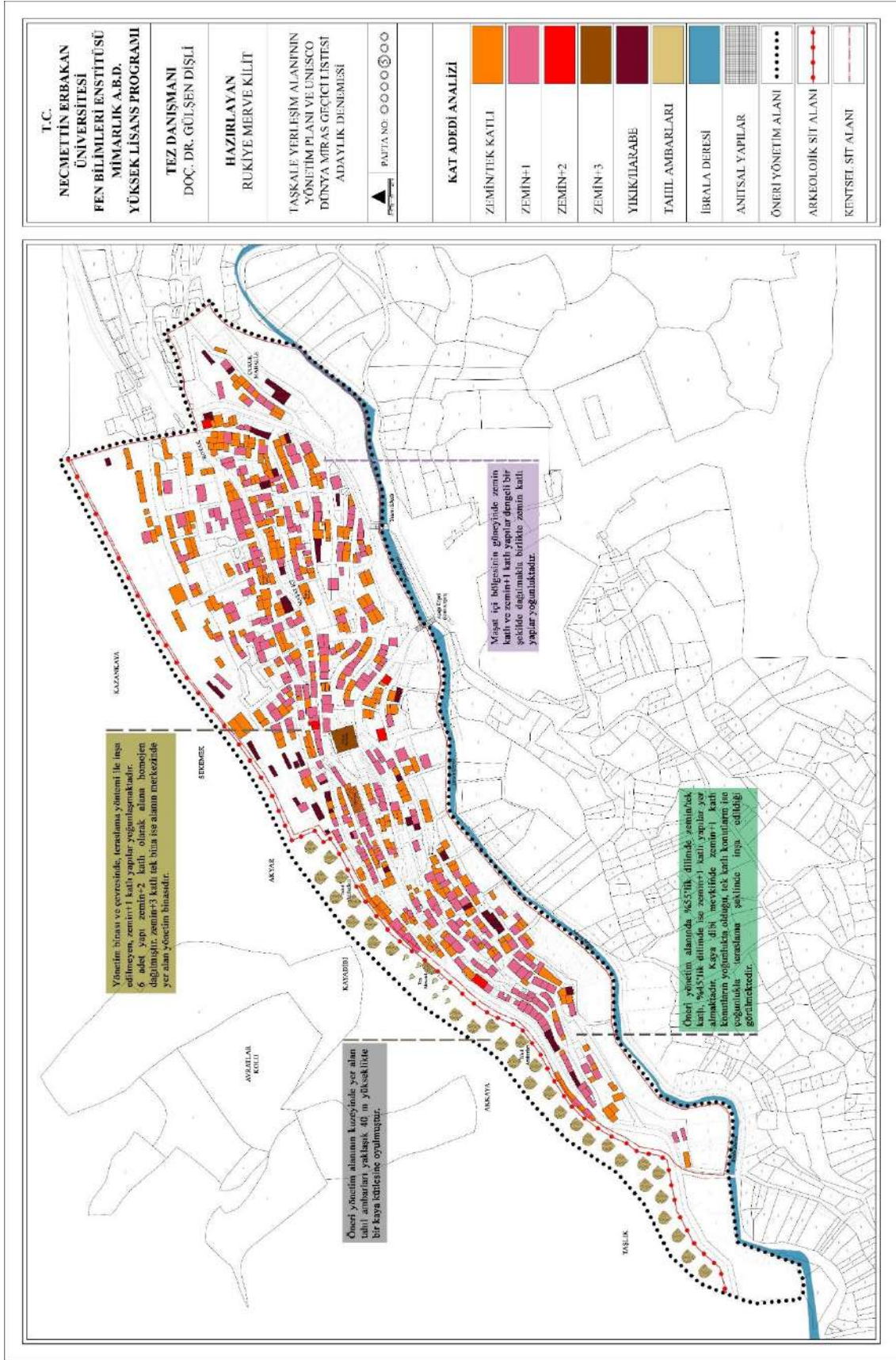

- **Kat Adedi Analizi:**

Öneri Yönetim Alanı'nda %55'lik dilimde “Zemin/Tek Katlı” yapılar, %44'lük dilimde “Zemin+1 Katlı” yapılar yer almaktadır. Depo/müştemilat olarak kullanılan yapılar zemin katlı olarak inşa edilmiştir. Kayadibi Mevkiinde zemin+1 katlı yapıların yoğunlukta olduğu, zemin katlı yapıların ise çoğunlukla teraslama şeklinde inşa edildiği görülmektedir. Orta Camii ve muhtarlık binası çevresinde ise zemin+1 katlı yapılar yoğunluktadır. Maşat İçi Bölgesi ve Kazankaya Mevkiinde zemin katlı yapılar ile zemin+1 katlı yapılar dengeli bir şekilde dağılmakla birlikte alanda zemin katlı yapılar yoğunluk göstermektedir. Taşkale muhtarlık binası çevresinde yoğunlaşan Zemin+2 katlı 6 yapı ile 1 adet zemin+3 katlı muhtarlık binası ise %1'lik dilimi oluşturmaktadır (Şekil 4.8 ve Şekil 4.9).

Şekil 4.8. Kat Adedi Grafiği.

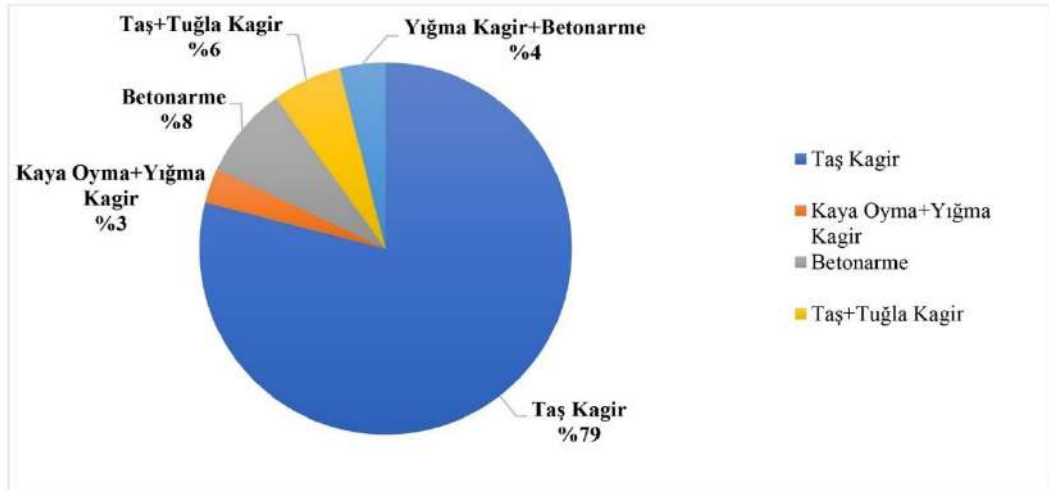

Şekil 4.9. Taş kale Yerleşim Alanı'nın Kat Adedi Analizi.

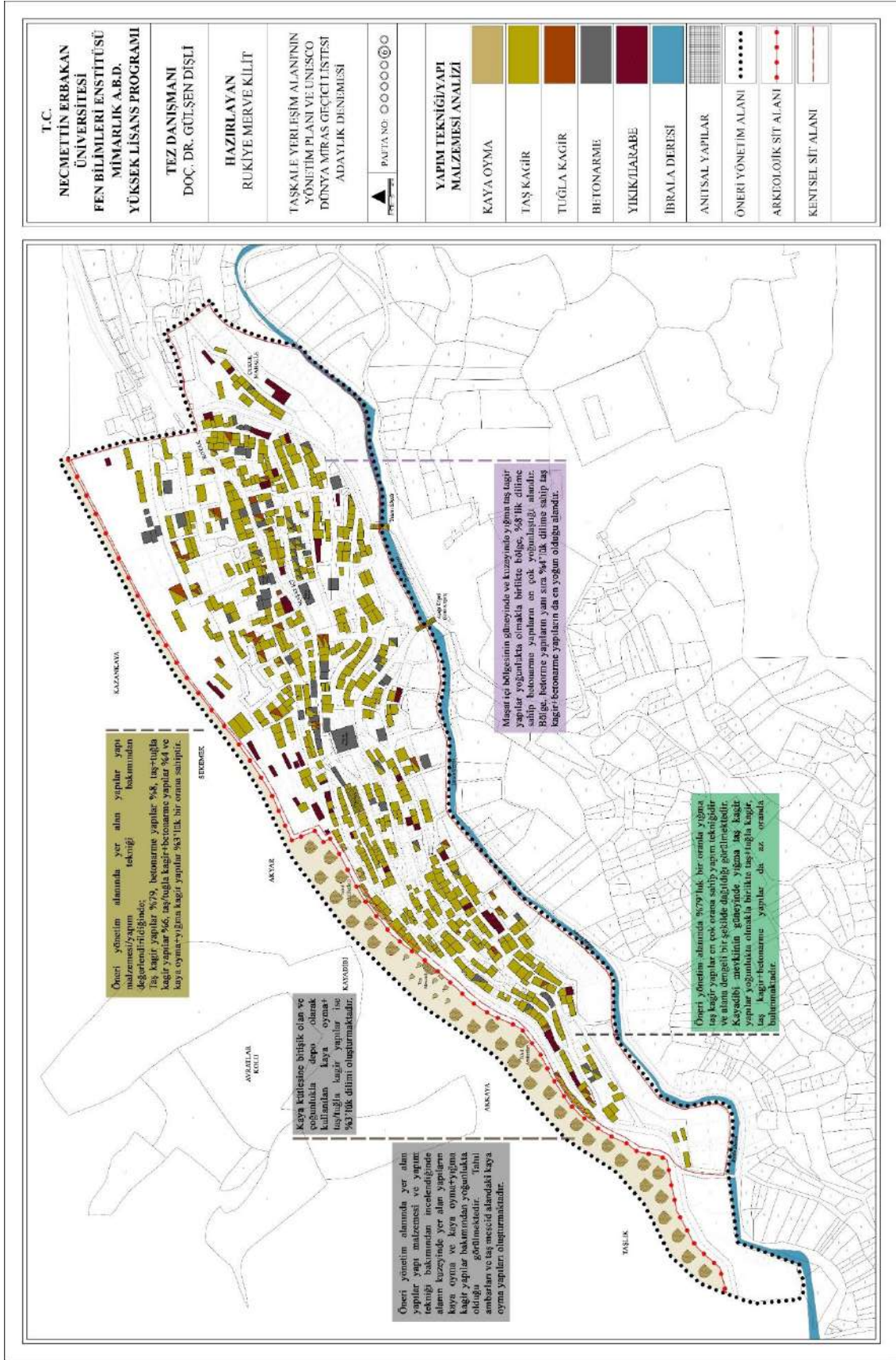
- **Yapım Tekniği/Yapı Malzemesi Analizi:**

Alandaki yapılar malzeme ve yapım tekniği bakımından değerlendirildiğinde, “Kaya Oyma”, “Kaya Oyma+Yığma Kâgir”, “Taş Kâgir”, “Tuğla Kâgir”, “Yığma Kâgir+Betonarme” ve “Betonarme” yapılardan oluştuğu görülmektedir. Tarihi Tahıl Ambarları ve Taş Mescid, Öneri Yönetim Alanı’nın kuzey sınırını oluşturan “Kaya Oyma Yapılar”dır. Alanın kuzeyinde yer alan kaya kütesine bitişik olan ve çoğunlukla depo/müştemilat olarak kullanılan “Kaya Oyma+Yığma Kâgir” yapılar %3’lük bir orana sahiptir. Kayadibi Mevkii’nde yer alan birçok Kaya Oyma+Yığma Kâgir yapı, alanın afet bölgesi olması sebebiyle terk edilmiş ve ardından yapılar doğal sebeplerden yıkılmıştır.

Çalışma alanında en çok orana sahip yapılar %79’lık oranla “Taş Kâgir” yapılardır ve alana dengeli bir şekilde dağılmıştır. Taş malzemenin sürdürülebilirliğinin kullanılması ve yeni yapıların birçoğunun yıkılan yapıların taş malzemesinin kullanılarak inşa edilmesi, alanın özgün malzeme dokusunun korunmasında oldukça etkili olmuştur. Maşat İçi Bölgesi’nin güneyi ve kuzeyinde yığma taş kagir yapılar yoğunlukta olmakla birlikte bölge, %8’lik dilime sahip “Betonarme” yapıların en çok yoğunlaştığı alandır. Bölge, betonarme yapıların yanı sıra %4’lük dilime sahip “Yığma Kâgir+Betonarme” ve %6’lık dilime sahip “Taş+Tuğla Kâgir” yapıların da en yoğun olduğu alandır (Şekil 4.10 ve Şekil 4.11).

Şekil 4.10. Yapım Tekniği/Yapı Malzemesi Grafiği.

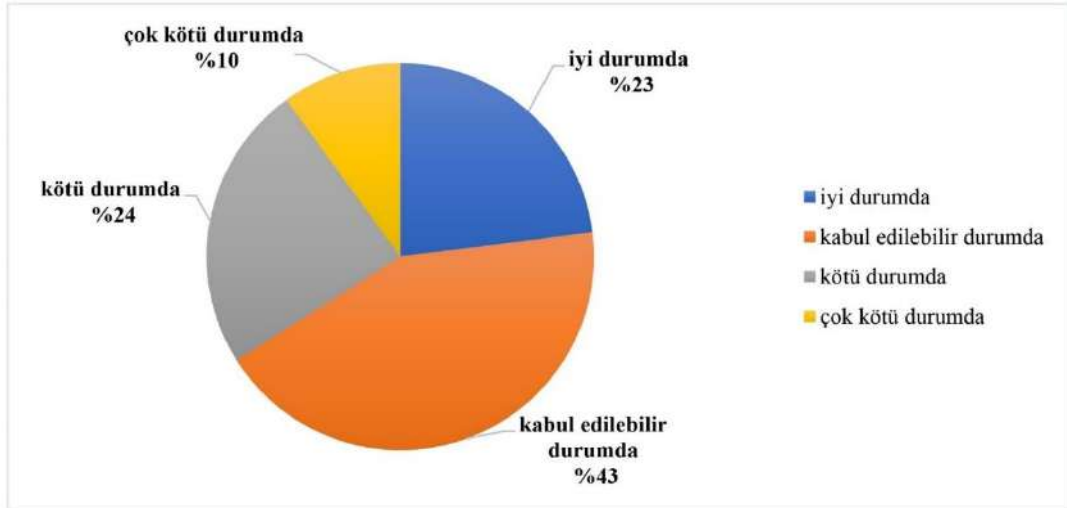

Şekil 4.11. Taşkaale Yerleşim Alanı'nın Yapım Tekniği/Yapı Malzemesi Analizi.

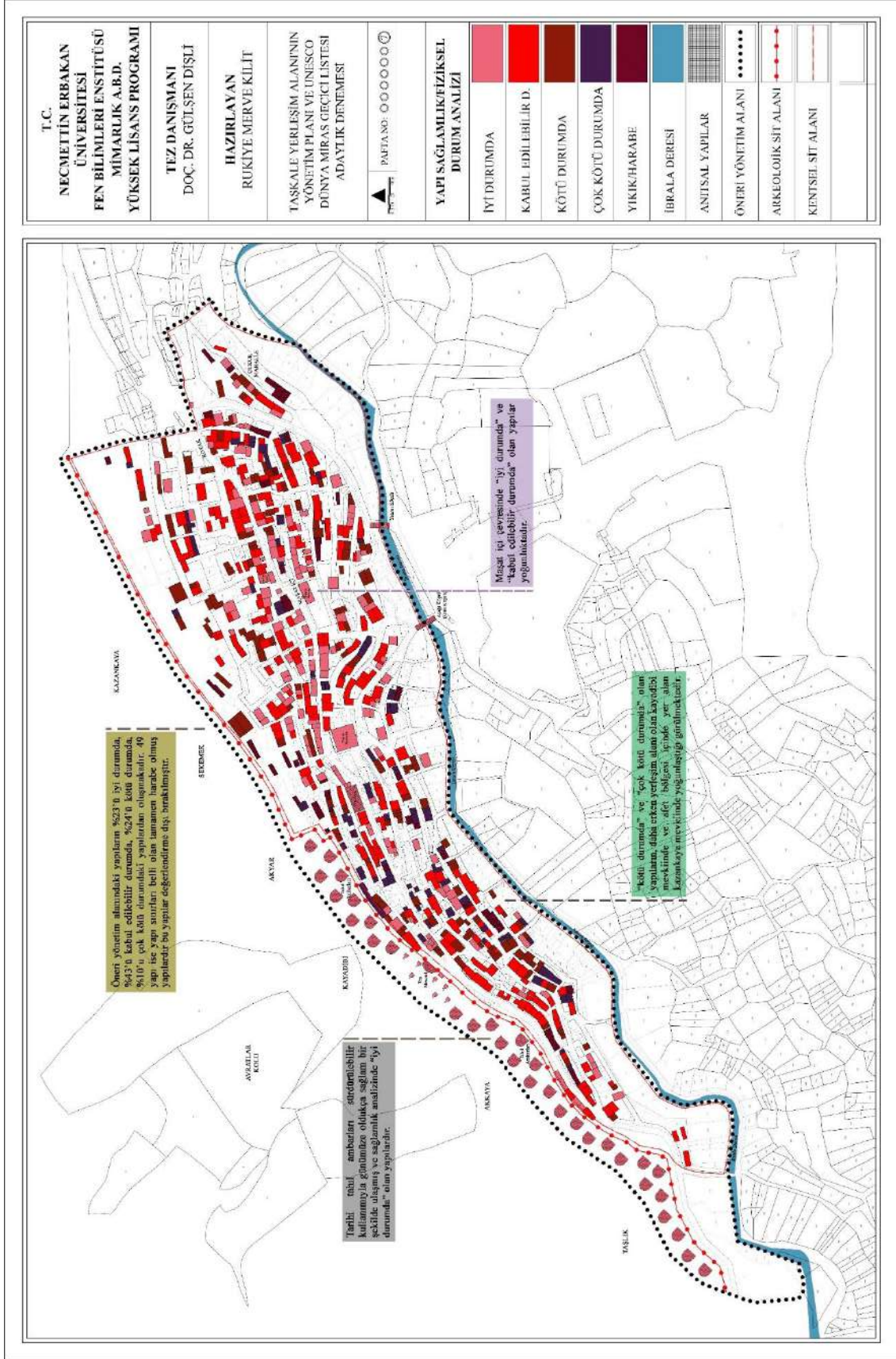
- **Yapı Sağlamlık/Fiziksel Durum Analizi:**

Öneri Yönetim Alanı'nda yer alan yapılar fiziksel durum analizinde “İyi Durumda”, “Kabul Edilebilir Durumda”, “Kötü Durumda” ve “Çok Kötü Durumda” başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Yapıların %23'ü “İyi Durumda”, sürdürülebilir kullanımıyla günümüze ulaşan Tahıl Ambarları ile Maşat İçi çevresinde daha yoğun olarak karşımıza çıkan yeni yapılmış ya da iyi korunmuş yapılardır. “Kabul Edilebilir Durumda” olan ve basit onarım gerektiren yapılar %43'lük dilime sahiptir ve Maşat İçi Bölgesi ile Tahıl Ambarları'nın güneyinde yoğunlaşmıştır. “Kötü Durumda” olan yapılar kapsamlı onarım gerektiren, malzeme ve yapısal sorunları olan yapılardır ve %24'lük önemli bir orana sahiptir. Yapıların %10'u “Çok Kötü Durumda”, birçoğunun duvar ve çatısı çökmüş, kısmen ya da tamamen yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya olan yapılardan oluşmaktadır. “Kötü Durumda” ve “Çok Kötü Durumda” olan yapıların, daha erken yerleşim alanı olan Kayadibi Mevkii'nde ve Afet Bölgesi içinde yer alan Kazankaya Mevkii'nde yoğunlaştığı görülmektedir. Yapı izlerinin belli olduğu ve tamamen yıkılmış 49 yapı ise “Yıkık/Harabe” olarak gösterilmiş ve değerlendirme dışı bırakılmıştır (Şekil 4.12 ve Şekil 4.13).

Şekil 4.12. Yapı Sağlamlık/Fiziksel Durum Grafiği.

Şekil 4.13. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Yapı Sağlamlık/Fiziksel Durum Analizi.

4.1.2. GZFT (SWOT) Analizi

Alanın güçlü-zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri GZFT analizi ile ele alınarak “Coğrafi Konum ve Doğal Çevre ile Etkileşim, Kültürel (Somut/Somut Olmayan), Yapısal ve İşlevsel, Kentsel Gelişim ve Anıt Eser, Ziyaretçi Yönetimi, Araştırma, Eğitim ve Bilinçlendirme, Alan Yönetimi, Finansal Kaynaklar” ana başlıkları altında alanın mevcut durum değerlendirmesi yapılmıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Taşkale Yerleşim Alanı GZFT (SWOT) Analizi.

Konu	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Coğrafi Konum ve Doğal Çevre ile Etkileşim	<ul style="list-style-type: none"> -Alanın tarihte Kapadokya sınırları içinde yer alması ve benzer dokuda olması; -Turizm merkezlerine yakın olması; -Kent merkezine uzak olması sebebiyle doğal ve kültürel dokunun korunması; -Beşinci dereceden deprem bölgesinde yer alması ve deprem riskinin oldukça az olması; -Öneri Yönetim Alanı'na 2 km uzaklıkta bulunan doğal sit alanı Gürlük Şelalesi ve Mesire Alanı'na sahip olması. 	<ul style="list-style-type: none"> -Alana ulaşım alternatiflerinin az olması, karayolu harici doğrudan ulaşım olanağının bulunmaması; -Kent merkezine uzak olması nedeniyle ulaşım olanaklarının yetersizliği; -Yazları az yağış alması ile dere seviyesinin azalması ve otsu türlerin kuruması. 	<ul style="list-style-type: none"> -Alanın Kapadokya gezi güzergâhına dâhil olma potansiyeli, -Alanın sahip olduğu doğal dokunun turizme katkı sunması potansiyeli. 	<ul style="list-style-type: none"> -Yöre halkına tanınan yeni yerleşim olanakları ile alanın terk edilme ve bakımsızlık sorunlarıyla karşı karşıya kalması; -Manazan Mağaraları'nın dış yüzeyinde bulunan kaya parçalarının düşme riski; -Mağara çevresinde yer alan kuru otların yangın riski.
Kültürel (Somut/Somut Olmayan), Yapısal ve İşlevsel	<ul style="list-style-type: none"> -Alanın I. Derece Kentsel Sit ve I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak koruma altına alınmış olması; -Erken Hristiyanlık Dönemine tarihlenen Tahlil Ambarları'nın yüzyıllardır özgünlüğünü ve bütünlüğünü koruyarak aktif bir şekilde kullanılıyor olması; -Geleneksel yapıların, kaya kütleleriyle ve 	<ul style="list-style-type: none"> -Taşkale halılarının köy içinde bulunan işliklerde üretiminin sona ermesi; -Geleneksel yapıların bir kısmında malzeme ve strüktürel bozulmaların olması; -Geleneksel konutlarda bilinçsiz malzeme değişiklikleri ve müdahalelerin mevcudiyeti; -Geleneksel yaşam tarzı/kültürü ve kıyafetlerinin giderek 	<ul style="list-style-type: none"> -Yöre halkının Öneri Yönetim Planı kapsamında yapılacak çalışmalara destek verecek potansiyele sahip olması, koruma bilincinin gelişmesi için gerekli sosyal yapının olması -Halkın geleneklerini kısmen yaşatıyor olması ve yaşatma isteği; 	<ul style="list-style-type: none"> -Alanın düzenli olarak dışa doğru göç vermesi; -Geleneksel konutların, yerleşimin göç vermesiyle birlikte kullanım dışı kalmasından kaynaklı sürdürülebilirlik tehdidinin bulunması; -Alanda yapılan izinsiz ve kaçak kazıların yarattığı tahribat.

	<p>arazi kullanımıyla bütünleşerek oluşturduğu teraslamalı kentsel dokunun sunduğu kültürel manzara;</p> <p>-Manazan Mağaraları'nın Erken Hristiyanlık döneminde tamamen insan eliyle oyulmuş dünyanın en büyük mağaralarından biri olarak bütünlüğünü koruması;</p> <p>-Alanın, Erken Hristiyanlara ve günümüze kadar birçok devlete ev sahipliği yapması bakımından arkeolojik, tarihi, dini, mimari ve kültürel bir öneme sahip olması;</p> <p>-Yerleşimin Atatürk'ün ata yurdu olarak kültürel öneme sahip olması;</p> <p>-Tahıl Ambarları ve Manazan Mağarası'nın nem tutma kapasiteleriyle bilimsel değere sahip olması;</p> <p>-Alanın somut olmayan kültürel miras değerlerine (sözlü gelenek ve anlatımlar, seyirlik oyunları, düğün, asker uğurlama, sünnet gelenekleri, Kızıllar Halısı, Taşkale yöresel kıyafetleri) sahip olması.</p>	<p>değişmesi ve yok olması;</p> <p>-Taşkale'de köklü misafir ağırlama geleneğinin en önemli temsil yapılarından olan toplumun kültürünün bir parçası haline gelmiş Köy Misafir Odalarının işlev değişikliği veya yıkılma sebebiyle günümüzde mevcut olmaması;</p> <p>-Manazan Mağarasında doğal ve insan kaynaklı bozulmaların meydana gelmesi.</p>	<p>-Yaşam koşullarının iyileştirilmesi durumunda halkın turizmin parçası haline gelmesi;</p> <p>-Turizm potansiyelleri ve çeşitliliği;</p> <p>-Gün yüzüne çıkarılmayı ve sergilenmeyi bekleyen birçok eserin varlığı.</p>	
Kentsel Gelişim ve Anıt Eser	<p>-Öneri Yönetim Alanı'nın, koruma amaçlı imar planının kapsadığı I. Derece Arkeolojik Sit ve I. Derece Kentsel Sit alanlarının içinde yer alması;</p> <p>-Öneri Yönetim Alanı'nın sınırları içinde yer alan Manazan Mağaraları ve geleneksel konut</p>	<p>-Yaya güzergâhı üzerinde bulunan yapıların sokak sağlamlığının olmaması;</p> <p>-Yapılara ulaşımında kullanılan ara sokakların ulaşımı güçleştirici nitelikte olması;</p> <p>-Alanın güvenlik, sosyal alan, alt yapı ve</p>	<p>-Alanın, kentsel dokusunu yüzyıllardır koruması sayesinde kentsel gelişime açık olması;</p> <p>-Alanda yer alan yapıların yeniden işlevlendirme potansiyeline sahip olması.</p>	<p>-Tarihi Tahıl Ambarları'nın önünde bulunan yoldan geçen ağır tonajlı araçların neden olduğu tahribat;</p> <p>-Niteliksiz restorasyon uygulamaları ve buna bağlı özgünlük değerinin yitirilmesi;</p>

	<p>dokusunun geçmiş medeniyetlerin ve toplulukların geçmişten günümüze geçirdiği aşamaları belgeler nitelikte olması;</p> <p>-Geleneksel konut dokusu ve anıt eserlerin bir arada bulunması;</p> <p>-Geleneksel yerleşimin kaya oyma, kaya oyma+yığıma, yığıma yapılarla ve arazi nitelikleri ile birlikte kurgulanmış olması;</p> <p>-Özgün sokak dokusunun korunuyor olması;</p> <p>-Tahıl ambarlarına ulaşımda kullanılan tutamak, sekemek ve makara sisteminden oluşan özgün ulaşım ağının günümüzde kullanımının devam ediyor olması;</p> <p>-Koruma Amaçlı İmar Planı ile Öneri Yönetim Alanı'nın kentsel gelişiminin kontrol altına alınabilmesinin mümkün olması;</p> <p>-Taşkale Köyü'nün hızlı nüfus artışı ile kentsel gelişime engel olacak problemleri olmaması.</p>	<p>çevre düzenlemesi eksikliği;</p> <p>-Alanda yapılan restorasyon çalışmaları nedeniyle yapılardaki özgünlük değerinin kısmen yitirilmesi.</p>		<p>-Yerel halk tarafından günümüz konfor koşulları gereği özgün sokak dokusunun değiştirilme isteği, plansız ve denetimsiz düzenleme eylemleri.</p>
Ziyaretçi Yönetimi	<p>-Taşkale yerleşiminin günümüzde Karaman il merkezinden sonra en çok ziyaret edilen yapılara ve alanlara ev sahipliği yapmasıyla büyük bir ziyaretçi potansiyelinin olması;</p> <p>-Taşkale yerleşiminin Karaman ilini temsil eden önemli bir kültürel simge olması.</p>	<p>-Turizm potansiyellerinin değerlendirilememesi;</p> <p>-Öneri Yönetim Alanı'nın dâhil olduğu sit alanları ile bu alanlarda bulunan yapılara yönelik bir ziyaretçi Öneri Yönetim Planı'nın olmaması, alana yönelik ziyaretçi istatistikleri, analiz ve anketlerinin yapılmaması;</p> <p>-Öneri Yönetim Alanı'nda yer alan</p>	<p>-Karaman ilinde yer alan kurum, kişi ve işletmelerin UNESCO, koruma ve kültür mirası konusunda bilgi ve bilinçlerinin artması.</p>	<p>-Alanda eksikliği tespit edilen otopark, WC, dinlenme ve konaklama alanlarının ziyaretçilerde memnuniyetsizlik yaratması;</p> <p>-Kentsel sit alanında bulunan ara yolların konforsuzluğunun yarattığı memnuniyetsizlik;</p> <p>-Manazan Mağarasında kaya</p>

		varlıklara ait güzergâh, bilgilendirme ve tanıtıcı levha eksikliği; -Ziyaretçiler için otopark, konaklama ve dinlenme alanı ile işletme yetersizliği; -Profesyonel turist rehberi eksikliği; -Alanın tur güzergâhlarına dâhil edilmemesi.		düşme riskinin ve güvenlik tedbirlerinin eksikliğinin ziyaretçilerde yarattığı güvensizlik; -Alanla ilgili geçmişte bir ziyaretçi yönetim planı hazırlanmamış olmasından kaynaklı, ziyaretçi analizi, ziyaretçi profili ve beklentilerin bilinmiyor olması; -Alanın turizm potansiyelinin artması halinde mevcut dokunun bozulması riski.
Araştırma, Eğitim ve Bilinçlendirme	-Taşkale yerleşimi Öneri Alan Yönetim Planı'nın hazırlanması kapsamında Öneri Yönetim Alanı'na dair tarihi, kültürel, sosyo-ekonomik ve demografik verilerin büyük bir oranda derlenmiş olması; -Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin tarihi, arkeolojik, bilimsel araştırmalara destek verecek kapasiteye sahip olması.	-Alanının ulusal ve uluslararası alanda tanıtımına yönelik bir çalışmanın olmaması; -Alanla ilgili belgelerin, arşiv kayıtlarının düzen ve tasnif eksikliği; -Alanın sahip olduğu özgün ve ÜED'ler hakkında toplumun yeterli bilgiye sahip olmaması; -Alanda yeterli kazı çalışmalarının yapılmaması; -Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin alanla ilgili çalışmalarının yetersiz olması.	-Türkiye'de disiplinler arası ve kurumlar arası ortak çalışma kültürünün gelişmesi ve alana yansıma potansiyeli; -Alanın UNESCO sürecinin koruma bilincinin artmasına sağlayacağı katkı.	-Alanda yeterli kazı çalışmalarının yapılmaması ve alanın kaçak kazılara açık halde olması; -Alanla ilgili verilerin tümünün dijital ortama aktarılmamış olması; -Kurumlar arası araştırma, eğitim ve bilinçlendirme konusunda iş birliği yetersizliği.
Alan Yönetimi	-Öneri Yönetim Alanı'nın I. Derece Arkeolojik Sit Alanlarını ve I. Derece Kentsel Sit Alanını kapsıyor olması ve bu alanların tarihi, sembolik ve mimari değerlere sahip olması;	-Öneri Yönetim Alanı'nda yetkili kurumlar arası bilgi akışı ve ortak çalışma kültürünün eksik olması; -Alan yönetimi uygulamasında kurumların bilgi ve tecrübe eksiklikleri;	-Öneri Yönetim Planıyla alanın korunması, tanıtılması, sürdürülebilirliğinin sağlanması imkânı; -Yönetim planı çalışmalarının, alanda yetkili kurum ve	-İlgili kurum ve kuruluşlar arası yetki ve bilgi paylaşımı konusundaki yetersizliklerden doğacak aksaklıklar;

	-Alanla ilgili çalışmaların günümüze kadar yapılmış olması ve paydaşların Öneri Alan Yönetim Planı'nın hazırlanmasında istekli olması ve bir araya gelme potansiyellerinin bulunması.	-Kalifiye eleman yetersizliği.	kuruluşlarca destekleniyor olması; -Taşkale Öneri Alan Yönetim Planı'nın kültürel miras farkındalığında Karaman ili için öncü bir çalışma olması.	-Öneri Yönetim Alanı'nda ortaya çıkabilecek bir turizm baskısı riski.
Finansal Kaynaklar	-Koruma ve onarım için gerekli finansal kaynak mekanizmalarının ve ilgili sorumlu kurumların mevzuatımızda tanımlı olması; -Hâlihazırda alanda Mevlâna Kalkınma Ajansı (Karaman ve İlçelerinde Yenilikçi Teknolojiler Aracılığı ile Eko-Turizmin Geliştirilmesi Projesi) ile Türkiye İş Kurumu ve Müze Müdürlüğü'nün (Kültürel Mirasın Korunması Programı) projelerinin başlamış olması.	-Öneri Yönetim Alanı sınırları içinde yer alan anıt eser ve sivil mimarlık örneklerinin sayıca fazla olmasının finansal planlamaların yeterli olmamasına ve koruma sorunlarına neden olması; -Alana yapılan yatırımların yetersizliği; -Mevcut finansal kaynakların kullanımında yaşanan sorunlar ve ödeneklerin yasal kısıtlamalara maruz kalması; -Halkın çoğunluğunun başlıca geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olmasından kaynaklı hizmet sektörü için kalifiye eleman sayısının sınırlı olması.	-AB hibe desteğinden yararlanma olanağı; -Ülkemizde korumaya ayrılan finansal kaynakların giderek artıyor olması; -Alana yapılacak yatırımlarla oluşturulacak alternatif gelir kaynakları ile istihdamın artması, halkın turizmin parçası olması potansiyeli; -Artan turizm faaliyetleri ile koruma çalışmalarına olan ilginin ve böylelikle koruma çalışmaları için finansal kaynak artırımının sağlanması.	-Finansal planlama konusunda tecrübe eksiklikleri; -Koruma amaçlı finansal kaynak planlamasının, genel planlamalar içinde kurumlarca son sıralara bırakılması; -Alan için önemli bir gelir kaynağı olan Kızıllar Halısı'nın üretiminin azalması.

4.1.3. AB Analizi (UNI EN 16096 Standardına Göre Korunmuşluk Durumu ve Önceliklendirme Değerlendirmesi ve Öneriler)

Bu standart (EN 16096:2012), 2012 yılında Sekretaryası UNI (Ente Nazionale Italiano di Unificazione)'ye ait olan Kültürel Varlıkların Korunması CEN/TC 346 Avrupa Standardizasyon Komitesi tarafından hazırlanmıştır ve Türkiye'nin de dâhil olduğu toplam 34 ülkenin ulusal standart kuruluşları bu Avrupa Standardını uygulamak

zorundadır. Somut kültürel mirasın kalıntıları ve mevcut durumuna ilişkin bilgiler ve veriler, yapıların korunması ve muhafazası için gerekli önlemleri, bakım/onarımı için gereken uygulamaları belirleme ve tanımlama açısından önemlidir. Çalışmanın bu bölümünde yer alan AB Analizi, inşa edilmiş kültürel mirasın mevcut durumunun değerlendirilmesi, belgelenmesi, kaydedilmesi ve raporlanması için bir rehber niteliğindedir ve yapının mevcut durumunun, gerektiğinde basit ölçümlerle birlikte, görsel gözlem yoluyla değerlendirilmesini içerir. Yapıların ve malzemelerin durum araştırması, kültürel mirasın sürdürülebilirliği ve muhafazası için gerekli planlamaların ve önlemlerin geliştirilmesi sürecinin öncelikli adımıdır. Önleyici koruma, bakım/onarım ve acil müdahale önerileri veya daha detaylı çalışmalar için gereken planlama ve değerlendirme için bir temel oluşturur. Önleyici koruma, düzenli durum analizleri, bakım/onarım yapıların özgünlüğünün ve bütünlüğünün korunmasının yanı sıra kültürel mirasın öneminin korunması ve sürdürülmesini sağlamaktadır.

Standart, binalar, harabeler, köprüler de dâhil olmak üzere tüm inşa edilmiş kültürel miras, mimari, kültürel veya tarihi bir değeri olan, tescilli, tescili önerilen ve ayakta duran yapıları kapsamaktadır ve tek yapı ölçeğinde uygulanmaktadır. Tek yapı ölçeğinde hazırlanan bu standart, çalışmanın bu bölümünde alan ölçeği bazında, Mevcut Durum Analizi'nden gelen verilerle desteklenerek ve yeniden yorumlanarak kent parçası bağlamında değerlendirilmiştir. Arkeolojik sitler ve kültürel manzaralar bu standartta kapsam dışı bırakıldığından dolayı Öneri Yönetim Alanı sınırı içinde yer alan Tarihi Tahıl Ambarları için bu standart uygulanmamıştır. Tahıl Ambarları için değerlendirme Mevcut Durum Analizi kısmında 7 başlık altında yapılmıştır. “Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC)”, “Risk Durumu Sınıflandırması (UC)” ve “Öneri Sınıflandırması (RC)” başlıkları altında detaylandırılan AB Analizi sayısal veriler ve haritalarla desteklenmiştir.

- **Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC):**

UNI EN 16096 Standardında, her bir bileşen için belirtilen durum sınıfı bu bölümde alan ölçeği bazında uygulanmıştır. Taşkale’de bulunan kültürel miras için fiziksel durum sınıflandırması aşağıdaki gibi yapılmıştır (T.C. VGM Raporu):

- iyi durumda - malzeme ve yapısal sorunları hiç olmayan ya da çok düşük seviyede olan kültür varlıkları

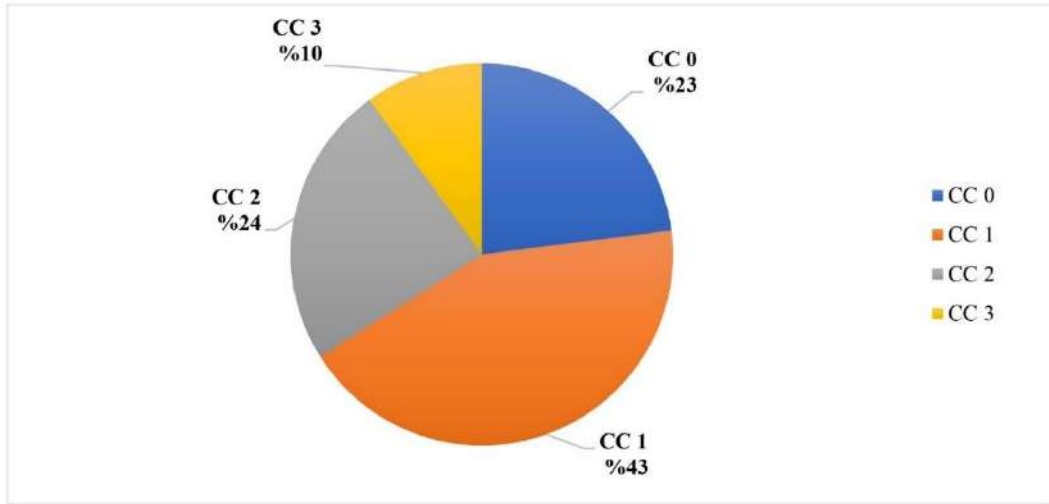
- kabul edilebilir durumda - ciddi problemlere yol açmayacak seviyede bazı malzeme sorunları olan ancak yapısal sorunları bulunmayan kültür varlıkları
- kötü durumda - malzeme ve yapısal sorunları olan, kapsamlı onarım gerektiren kültür varlıkları
- çok kötü durumda - çok ciddi malzeme ve yapısal sorunları olması nedeniyle kısmen ya da tamamen yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya bulunan kültür varlıkları.

Malzeme ve yapısal sorunları hiç olmayan ya da çok düşük seviyede olan kültür varlıkları iyi durumda olarak kabul edilmiş, ciddi problemlere yol açmayacak seviyede bazı malzeme sorunları olan ancak yapısal sorunları bulunmayan kültür varlıklarının durumu kabul edilebilir olarak tanımlanmıştır. Hem büyük oranda malzeme sorunları hem de yapısal sorunları olan yapılar ise kötü durumda olarak tasniflenmiş, çok ciddi malzeme ve yapısal sorunları olması nedeniyle kısmen ya da tamamen yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya bulunan kültür varlıklarının durumları çok kötü olarak belirlenmiştir (Tablo 4.2).

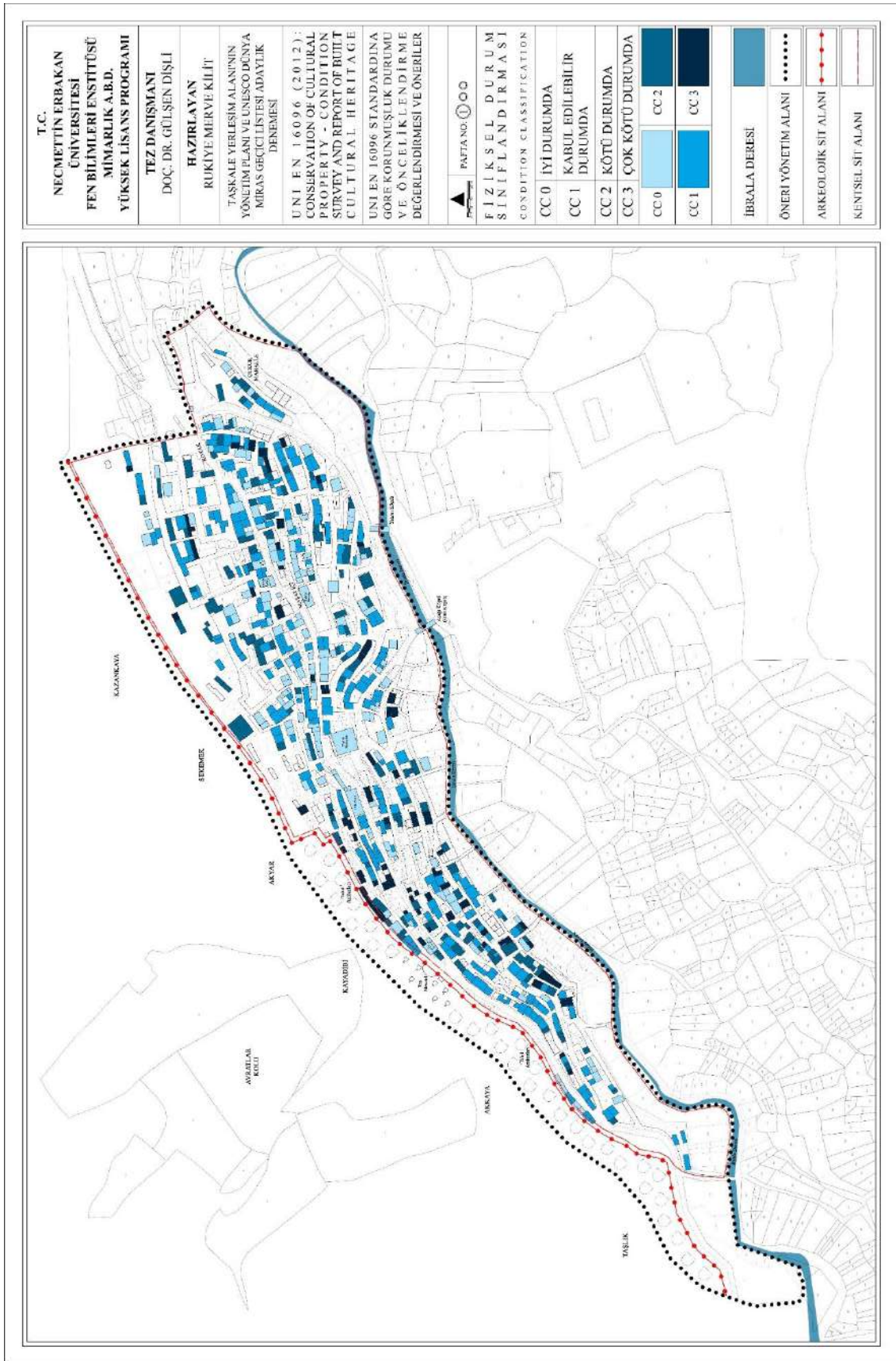
Tablo 4.2. Fiziksel Durum Sınıflandırması (UNI EN 16096, 2012, s.10).

Durum Sınıfı (Condition Class) (CC)	Bulgular (Symptoms)
CC 0	İyi Durumda (No symptoms)
CC 1	Kabul Edilebilir Durumda (Minor symptoms)
CC 2	Kötü Durumda (Moderately strong symptoms)
CC 3	Çok Kötü Durumda (Major symptoms)

Yapıların %23'ü CC 0 sınıfında yer alan, Maşat İçi çevresinde yoğunlaşmış “İyi Durumda”ki yapılardır. CC 1 sınıfında yer alan yapılar %43'lük dilime sahip “Kabul Edilebilir Durumda” olan yapılardır ve Maşat İçi Bölgesi ile Tahıl Ambarları'nın güneyinde yoğunlaşmıştır. CC 2 sınıfında yer alan “Kötü Durumda” olan yapılar %24'lük bir orana sahiptir. CC 3 sınıfında yer alan yapılar ise toplam yapıların %10'unu oluşturan “Çok Kötü Durumda”ki yapılardır (Şekil 4.14 ve Şekil 4.15).

Şekil 4.14. Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC) Grafiği.

Şekil 4.15. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC).

- **Risk Durumu Sınıflandırması (UC):**

Öneri Yönetim Alanı'nda yer alan yapıların risk sınıfı yapıların niteliği, kullanım durumu, tarihi ve mimari değerlerine göre belirlenmiştir. Aynı zamanda yapılar, 660 sayılı ilke kararına (T.C. Kültür Bakanlığı, 1999) göre tarihi ve estetik değer taşıyan yapılar veya kentlerin tarihi kimliklerini oluşturan kentsel sitler, silüetler ve sokaklar olarak iki gruba ayrılmıştır. Bu gruplandırmaya göre tarihsel, simgesel, anı ve estetik değeriyle korunması zorunlu yapılar 1. Grup Yapılar; kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan kültür varlığı niteliğindeki yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılar ise 2. Grup Yapılar olarak değerlendirilmiştir ve bu yapı gruplarına giren yapılar Mevcut Durum Analizindeki verilerden yararlanılarak tespit edilmiş, sahip olduğu mimari, tarihsel, kültürel değerler ile anıtsal yapıların daha kısa vadede onarımlarının yapılmasının uygun olacağı belirlenmiştir.

Risk değerlendirmesi yapılırken;

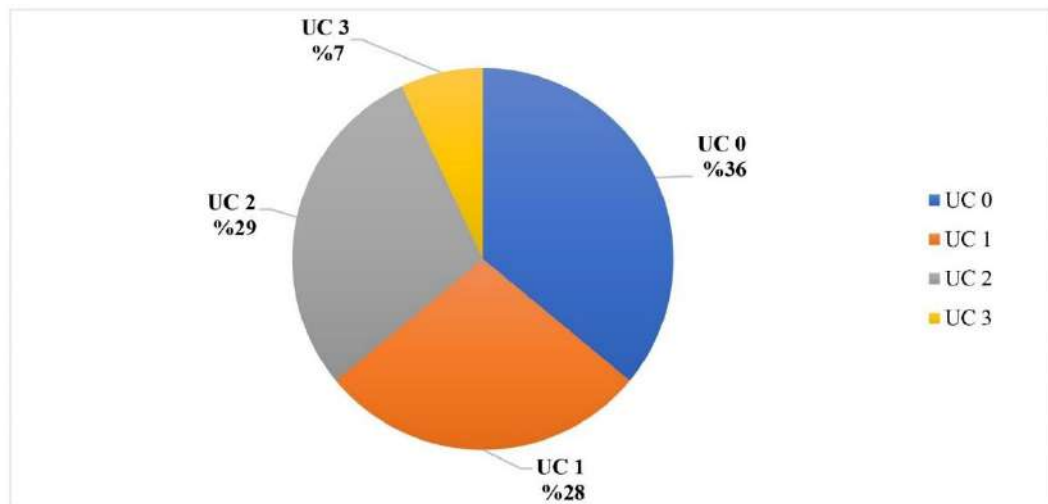
- mevcut durumun olası nedenleri ve tetikleyicileri,
- mevcut durumun olası sonuçları,
- daha büyük hasar meydana gelme olasılığı ve hızı,
- ek araştırma ihtiyacı,
- detaylı araştırmanın olası hasarı ve bu hasarın sonuçlarını ortaya çıkarma olasılığı,
- tarihsel öneme ilişkin olası etkiler,
- mevcut durum ve olasılıklarını önemli ölçüde etkileyebilecek diğer çevresel faktörler ve
- önlemlerin aciliyeti dikkate alınmıştır.

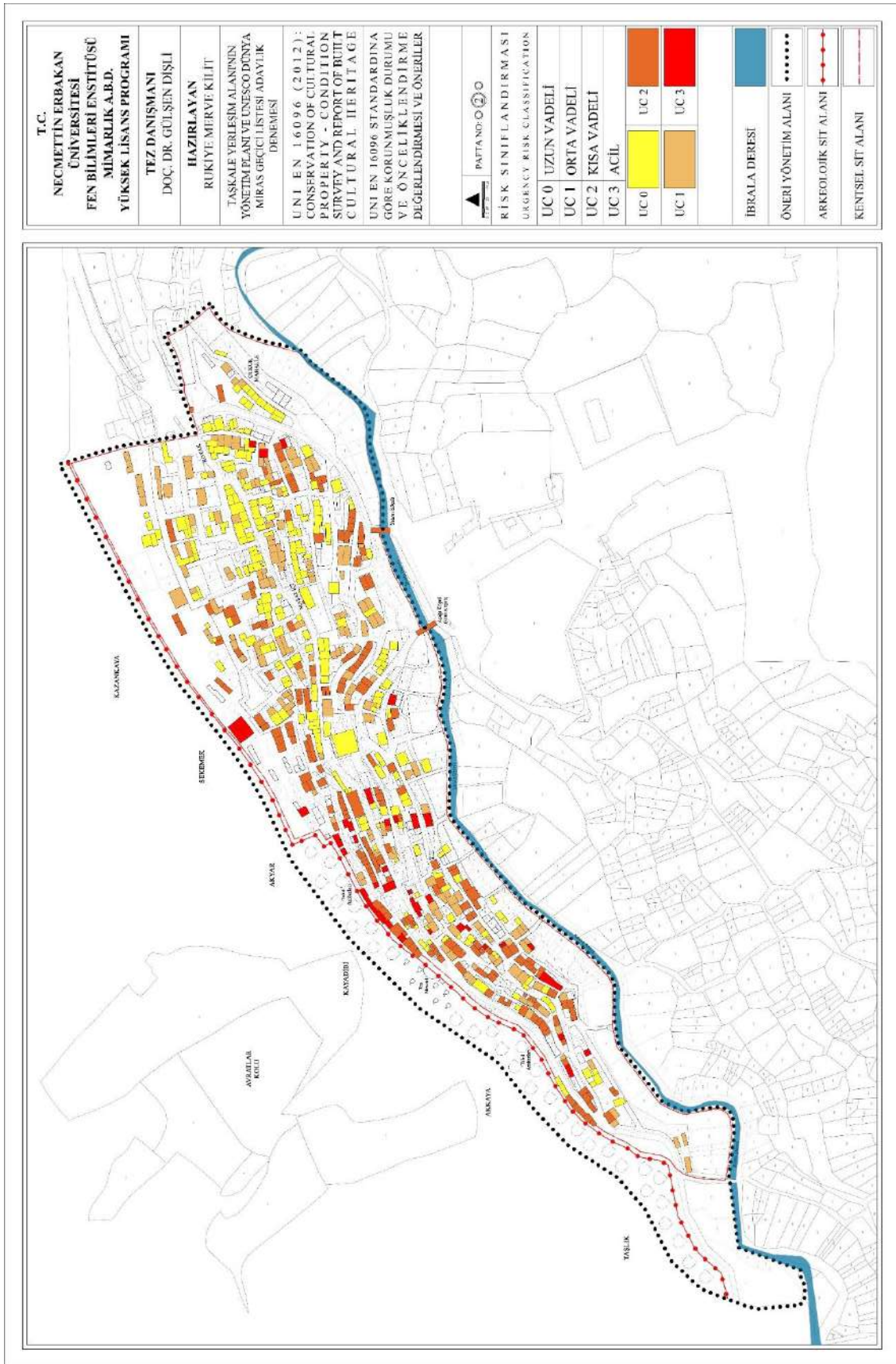
Risk analiziyle belirlenen acil durumlar, aciliyet kategorilerine göre aşağıdaki tabloda belirtildiği şekilde derecelendirilmiştir (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Risk Durumu Sınıflandırması (UNIEN 16096, s.11).

Aciliyet Sınıfı (Urgency Class) (UC)	Aciliyet (Urgency)
UC 0	Uzun Vadeli (Long term)
UC 1	Orta Vadeli (Intermediate term)
UC 2	Kısa Vadeli (Short term)
UC 3	Acil (Urgent and immediate)

Risk durumu sınıflandırmasına göre yapıların %36'sı “Uzun Vadeli (UC 0)” yapılarıdır ve bu yapılar Maşat İçi ve çevresinde yoğunlaşmış betonarme, yığma kâgir+betonarme yapılar ile Taşkale kentsel dokusunu yansıtmayan, mimari, tarihi, geleneksel ve estetik değeri olmayan yapılarıdır. %28’lik dilime sahip yapılar, alanın özgün dokusunu yansıtan ve orta vadede basit onarım/önleyici koruma müdahalesi gerektiren “Orta Vadeli (UC 1)” yapılarıdır. %29’luk orana sahip Taşkale geleneksel mimarisini yansıtan, özgünlüğünü büyük oranda korumuş, tarihi, geleneksel ve estetik değeri olan yapılar “Kısa Vadede (UC 2)” korunacak olan yapılar olup, esaslı onarım gerektiren tarihi, geleneksel ve estetik değeri olan %7’lik orana sahip “Acil (UC 3)” korunacak yapılarıdır ve Tarihi Ambarların güneyi ile Sekemek-Kazankaya mevkiinde yoğunlaşmıştır (Şekil 4.16 ve Şekil 4.17).

Şekil 4.16. Risk Durumu Sınıflandırması (UC) Grafiği.

Şekil 4.17. Taş kale Yerleşim Alanı'nın Risk Durumu Sınıflandırması (UC).

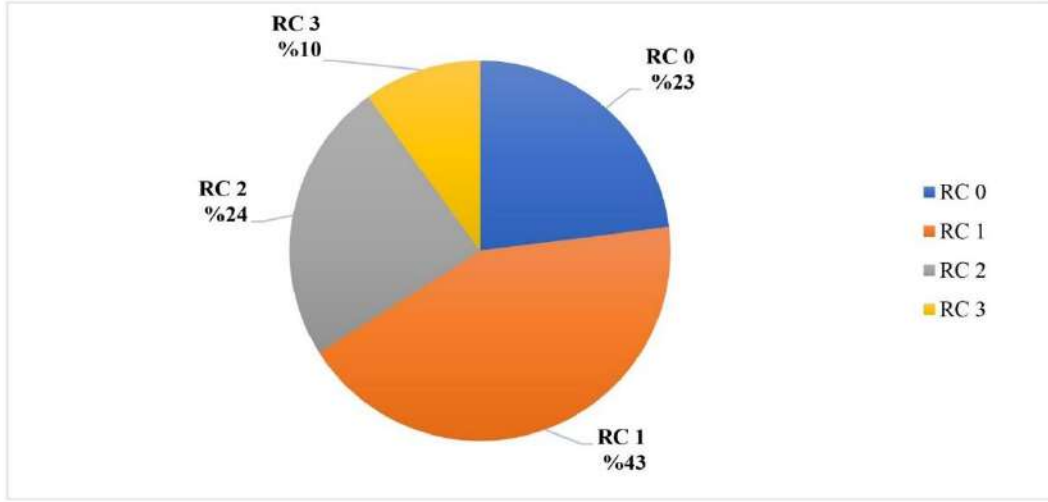
- **Öneri Sınıflandırması (RC):**

Fiziksel Durum Sınıflandırması (CC) ve Risk Durumu Sınıflandırması'ndan (UC) elde edilen veriler ve Yapı Sağlamlık Analizi'nden gelen verilerle olası müdahale öneri seçenekleri aşağıdaki tablo kullanılarak yapı bazında oluşturulmuştur (Tablo 4.4). Ancak, sadece bu durum araştırmasına dayanarak başka müdahaleler önerilemez. Büyük bir hasar tespit edildiğinde ise daha fazla araştırma yapılması tavsiye edilir, fakat araştırmanın detayları ve yürütülmesi standardın kapsamı dışındadır.

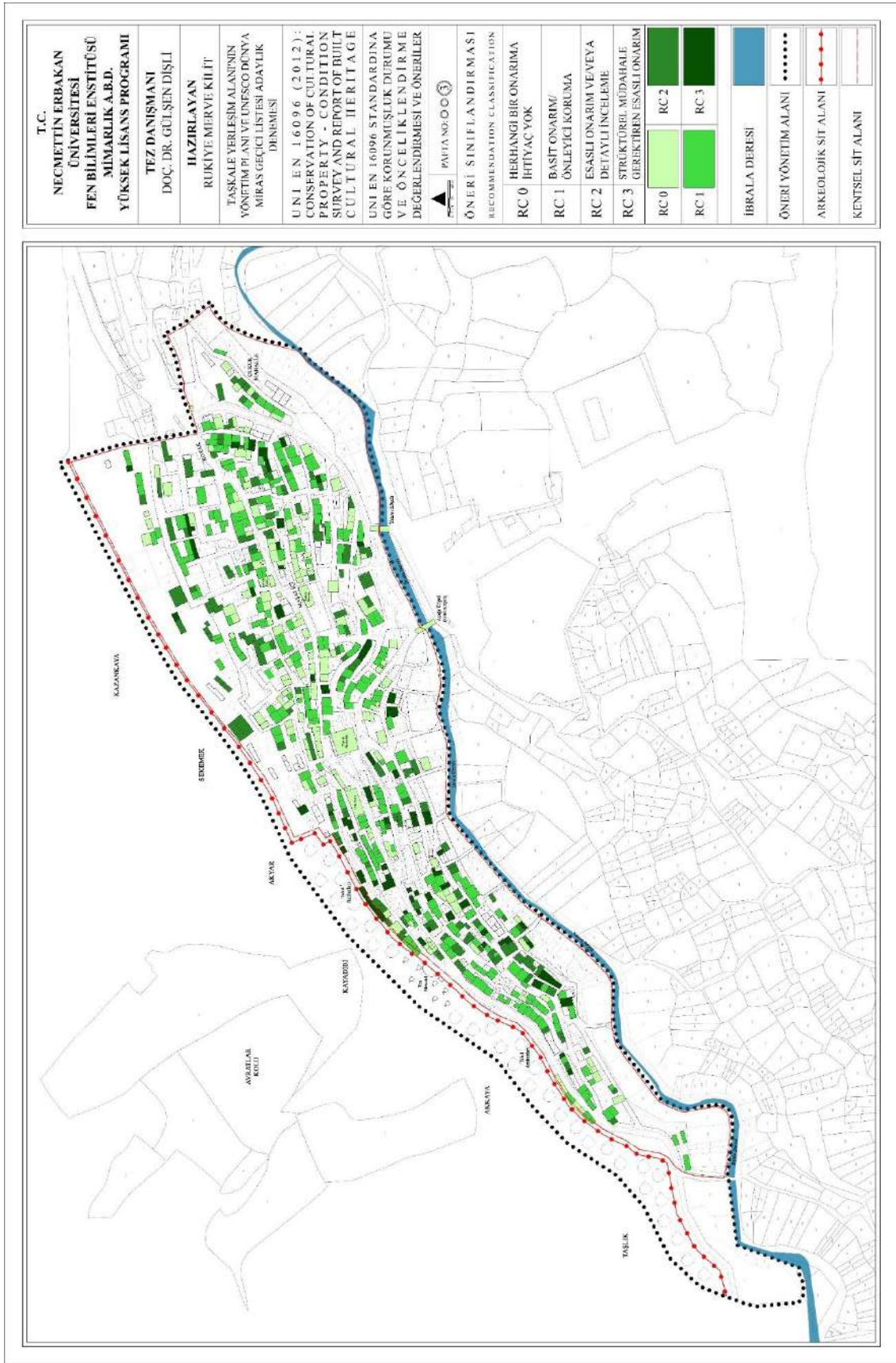
Tablo 4.4. Öneri Sınıflandırması (UNI EN 16096, s.12).

Öneri Sınıfı (Recommendation Class) (RC)	Olası Önlemler (Possible Measures)
RC 0	Herhangi bir onarıma ihtiyaç yok (No measures)
RC 1	Basit onarım/önleyici koruma (Maintenance/Preventive conservation)
RC 2	Esaslı onarım ve/veya detaylı inceleme (Moderate repair and/or further investigation)
RC 3	Strüktürel müdahale gerektiren esaslı onarım (Major intervention based on diagnosis)

Elde edilen verilere göre Öneri Yönetim Alanı içinde yer almasından dolayı incelenen fakat tarihi yapı yoğunluğunun en az olduğu Maşat İçi çevresinde yoğunlaşmış, RC 0 sınıfında yer alan ve herhangi bir onarıma ihtiyaç duymayan yapılar %23'lük bir dilime sahiptir ve bu yapılar çoğunlukla betonarme, yığma kâgir+betonarme ve özgün kent dokusuna uymayan yeni yapılardan oluşmaktadır. RC 1 sınıfında yer alan ve Maşat İçi Bölgesi ile Tahıl Ambarları'nın güneyinde yoğunlaşmış yapılar %43'lük dilime sahiptir ve özgün kent dokusunu koruyan tarihi yapılar olması nedeniyle en azından basit onarım/önleyici korumaya ihtiyaç duyan yapılardır. RC 2 sınıfında yer alan yapılar %24'lük orana sahip esaslı onarım ve/veya detaylı inceleme gerektiren yapılardır ve alanın güneyinde yoğunlaşmaktadır. RC 3 sınıfında yer alan yapılar ise strüktürel müdahale ve esaslı onarım gerektiren yapılardır ve toplam yapıların %10'unu oluşturmaktadır (Şekil 4.18 ve Şekil 4.19).

Şekil 4.18. Öneri Sınıflandırması (RC) Grafiği.

Şekil 4.19. Taşkale Yerleşim Alanı'nın Öneri Sınıflandırması (RC).

4.2. Eylem Planları

Öneri yönetim alanı için hazırlanan eylem planları, sorumlu idareler ve ilgili mevzuat çerçevesinde, hedeflenen sürdürülebilir koruma, kalkınma, tanıtım ve bilinçlendirme temel yaklaşımları doğrultusunda ve yönetim planı amaç, vizyon ve hedefleri kapsamında oluşturulmuştur. Eylem planları oluşturulurken sorumlu idarelerle yapılan istişareler doğrultusunda alınan fikirler ve kararlar eylem planlarının şekillenmesinde etkili olmuştur. Paydaşlar, zaman yönetimi ve planlaması, bütçe kaynağı bilgileri ile birlikte detaylandırılan eylem planlarını, alt planlar, politika, strateji ve eylem planlarının uygulama araçları olan eylemler oluşturmaktadır.

Taşkale Yönetim Planı bağlamında hazırlanan eylem planları aşağıda kısaca özetlenen 8 ana başlık altında hazırlanmıştır:

- Hazırlanan alan yönetim planı doğrultusunda alan yönetim sisteminin sağlıklı bir şekilde işlemesi adına alanda yetkili ve sorumlu kurumların tamamının katılımını sağlayan, alanda sorumlu kurumlar ve tüm paydaşlar arasında sürekli iletişim, eşgüdüm ve iş birliğini sağlamaya yönelik olarak: “Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması” (Tablo 4.5),
- Öneri Yönetim Alanı'nın sahip olduğu üstün evrensel değerler, arkeolojik, kentsel, mimari, tarihi ve kültürel değerler doğrultusunda UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne girmesi ve sürdürülebilir korumanın disiplinler arası çalışma ile bütüncül ve kapsamlı bir şekilde uygulanması ve izlenmesi ile alanın özgünlük ve bütünlüğünün korunması ve böylelikle gelecek nesillere aktarılmasına yönelik olarak; “Koruma Eylem Planlaması” (Tablo 4.6),
- Birçoğu kullanılmayan ve âtil durumda olan kentsel sit alanı içinde yer alan geleneksel yapıların ve arkeolojik sit alanını oluşturan tarihi tahıl ambarlarının sürdürülebilirliğinin ve etkinliğinin artırılmasına ve işletme yapısının iyileştirilmesine yönelik olarak; “Alanın İşletme Planlaması” (Tablo 4.7),
- Öneri Yönetim Alanı'nın sahip olduğu değerler ve bilgi birikimi doğrultusunda ziyaretçi sayısının artırılmasına, artan ziyaretçi sayısının alanın ihtiyaçlarına ve kapasitesine göre düzenlenmesine, koruma-ziyaretçi dengesinin sağlanmasına ve ziyaretçilerin alanı bütüncül bir şekilde algılamasını sağlamaya yönelik olarak; “Ziyaretçi Planlaması” (Tablo 4.8),

- Öneri Yönetim Alanı'na ulaşım zorluklarının giderilmesi, erişilebilirliğin artırılması ve ziyaretçilerin alanda en güvenli ve en verimli rotada hareket edebilmelerine yönelik olarak; “Ulaşım ve Dolaşım Planlaması” (Tablo 4.9),
- Öneri Yönetim Alanı'nın sahip olduğu iklim, topoğrafya ve kullanım verileri dikkate alınarak kapsamlı, eşgüdüm içinde ve planlı bir şekilde, doğa ve insan kaynaklı her türlü tehdidin en aza indirilmesi, kontrol altına alınması, vatandaşların konu ile ilgili bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine yönelik olarak; “Risk-Kriz Planlaması” (Tablo 4.10),
- Taşkale yerleşim alanının ulusal ve uluslararası düzeyde önem ve değerinin algılanması, tanınırlığının artırılmasına yönelik olarak; “İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planlaması” (Tablo 4.11),
- Taşkale yerel halkı ve ziyaretçilerinin Öneri Yönetim Alanı ve çevresine dair doğal, somut ve somut olmayan kültürel miras farkındalığını katılımcı bir yöntemle, eğitim ve bilimsel çalışmalarla sağlamaya yönelik olarak; “Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması” (Tablo 4.12) hazırlanmıştır.

Hazırlanan eylem planlarındaki başlıca paydaşlar ise şunlardır:

- Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü
- Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü
- Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
  - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
  - Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü
- Karaman Müze Müdürlüğü
- Vakıflar Genel Müdürlüğü
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Devlet Su İşleri 4. Bölge Müdürlüğü
- Mevlâna Kalkınma Ajansı
  - Araştırma, Etüd ve Planlama Birimi
- KOP (Konya Ovası Projesi)
- KOP Bölgesi Üniversiteler Birliği
- Karaman Belediyesi
  - İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
  - Fen İşleri Müdürlüğü

- Plan ve Proje Müdürlüğü
- İtfaiye Müdürlüğü
- Karaman İl Özel İdaresi
- Karaman Valiliği
  - İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
  - İl Sağlık Müdürlüğü
  - İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
  - İl Millî Eğitim Müdürlüğü
  - İl Müftülüğü
- Millî Eğitim Bakanlığı
- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)
- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (KMÜ) Rektörlüğü
  - Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
  - Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu (MYO), Geleneksel El Sanatları Bölümü
- Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Rektörlüğü
  - Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü
  - Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü
  - Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
  - Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
- Selçuk Üniversitesi (SÜ) Rektörlüğü
  - Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
- Konya Teknik Üniversitesi (KTÜN) Rektörlüğü
  - Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- Konya Ticaret Odası (KTO) Karatay Üniversitesi
  - Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- Yerel Yayınevleri
- Sivil Toplum Kuruluşları (STK)
- Turizm Firmaları
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
- UNESCO
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu
- İlgili diğer Uluslararası Kuruluşlar (ICOMOS, ICCROM vb.)

- Taşkale Köyü Muhtarlığı
- Taşkale Alan Yönetim Başkanlığı
- Taşkale Kazı Başkanlığı

4.2.1. Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması

Kanunda özel bir tanımı ve statüsü olan Yönetim Alanlarının, Alan Başkanı, Danışma Kurulu, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ile Denetim Birimlerinden oluşan özel bir alan yönetimine sahip olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Öneri Yönetim Alanında, Alan Yönetim Planı'nın sağlıklı bir şekilde uygulanması ve devamlılığının sağlanabilmesi için uygulama sürecinde ortaya çıkabilecek idari, ekonomik, kültürel ve politik sorunların hızla çözüme kavuşturulması gereklidir. Yönetim Alanı sınırı içinde kalan bölgenin tamamının planlama, yönetim ve idaresi, alanın sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel miras değerlerinin etkileşim alanlarıyla birlikte korunması, gelecek nesillere aktarılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik hazırlanan eylem planları ve koruma kararlarının hayata geçirilmesi, alandan sorumlu kurum ve paydaşlar arasındaki iletişim ve eşgüdümün sağlanması, alanın yönetimine ek olarak alanın kalkınması ve gelişmesi için gereken kültürel, kurumsal, idari, eğitimsel ihtiyaçları tedarik edecek faaliyetlerin tespit edilmesi, yönetim planının belirlenen hedeflerinin hayata geçirilmesi görevleri Alan Yönetimi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir (Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetim Planı, s. 253).

Taşkale Alan Yönetimi yapısı beş temel organdan oluşmaktadır:

1. Alan Başkanı,
2. Teknik Ekip,
3. Danışma Kurulu,
4. Danışma Kurulu üyelerinden belirlenen Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu,
5. Karaman İl Özel İdaresi Proje Bürosu ve Eğitim Birimi,

Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu yapısında yer alacak kişiler/kurumlar şunlardır:

1. Taşkale Alan Başkanı (Alan Başkanı),
2. Taşkale Alan Başkanlığı Teknik Ekibi (Sekretarya ve Teknik Ekip): restorasyon uzmanı mimar/mimar, şehir ve bölge plancısı, arkeolog, jeolog, kamu yöneticisi,

3. Danışma Kurulu: Alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları temsilcileri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, üniversite temsilcileri, alan başkanı ve yetkili idare tarafından belirlenecek beş üye,
4. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu: Alan Başkanı, danışma kurulu tarafından kendi içinden seçilecek iki üye ile alan yönetim planı taslağı çerçevesince yardımcı idarelerin birer temsilcilerinden oluşan en az beş kişi,
5. Karaman İl Özel İdaresi Proje Bürosu ve Eğitim Birimi: Sorumluluğı ilgili Vali tarafından belirlenmek üzere en az 1 mimar ve 1 inşaat mühendisi olacak şekilde restorasyon uzmanı mimar/mimar, şehir ve bölge plancısı, arkeolog, sanat tarihçisi.

Bu hedef ve sorumluluklar çerçevesinde politika, strateji ve eylemler ile Taşkale Öneri Yönetim Alanı için bütüncül bir yönetim yapısının oluşturulması amacıyla “Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması” alt planı oluşturulmuştur (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FINANSAL KAYNAK
ALAN YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI ORGANİZASYONU VE KAYNAK PLANLAMASI	Taşkale Öneri Yönetim Alanı için; bilimsel, işlevsel, kurumlar arası bilgi akışı ve ortak çalışma kültürüne sahip, katılımcı bir Taşkale Alan Yönetim Başkanlığı'nın oluşturulması.	Hedeflenen plan dönemi içerisinde yönetim planının uygulanmaya başlanması, Taşkale Alan Yönetim Başkanlığının örnek ve etkin bir örgütlenmeye sahip olması, işlevsel bir gözlem ve değerlendirme sisteminin oluşturulması, gelecek dönem yönetim planlama çalışmalarının başlatılması.	Yönetim Planı'nın tamamlanarak uygulamaya konulması.	1 yıl	Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı	-Karaman Belediyesi -Kültür ve Turizm Bakanlığı -Uluslararası Kuruluşlar -UNESCO (Dünya Miras Fonu)
			Her yıl düzenli olarak yönetim planı izleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılması ve yıllık yönetim planı faaliyet raporlarının hazırlanarak yönetim planı için gereken güncellemelerin yapılması.	Her yıl		
			Gelecek beş yıllık yönetim planı hazırlık çalışmalarının başlatılması.	5. yıl içinde		
			Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı Çalışma İç Tüzüğü'nün Hazırlanması.	1 yıl		
			Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı kapasite geliştirme eğitimlerinin yapılması.	Her yıl		
			Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı performans ölçümlerinin yapılması.	Her yıl		

4.2.2. Koruma Eylem Planlaması

Kültürel ve tarihi miras alanlarının sosyal yapısı ve çevresiyle bir bütün olarak ele alınması ve korunması, yerel halk ile iş birliği içinde bu alanların kalkınması ve geliştirilmesi ile paralel bir şekilde ilerlemelidir. Türkiye'nin de dâhil olduğu Washington Tüzüğü olarak da adlandırılan 1987 tarihli "Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü"nde küçük veya büyük kentsel alanların tarihi belge olmalarının yanında geleneksel kültüre ait değerleri barındırması dolayısıyla da korunması ve desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. 1964 Venedik Tüzüğü'nü tamamlamak amacıyla hazırlanan, tarihi kent ve alanların korunmasının yanı sıra geliştirilmeleri için gerekli uygulamaları da kapsayan Washington Tüzüğü bu amaçla ilke, hedef, yöntemler ve araçlar tanımlamaktadır. Koruma eylem programlarının başarılı olabilmesi için tutarlı ekonomik ve sosyal gelişme politikaları ile yerel halkın katılımının ve desteğinin gerekliliği vurgulanmakta, mütevazı boyutlarda olsa dahi mevcut kültürel değerlerin korunmasını hedeflemektedir (ICOMOS, 1987).

Bu görüşlerden ve ortak kabullerden hareketle 1931 tarihli Atina Kartası, 1964 tarihli Venedik Tüzüğü, 1987 tarihli Washington Tüzüğü, 1972 tarihli Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 14/07/2004 tarihli 2863 sayılı Kanunda yapılan 5226 sayılı Kanun değişikliği, 27/11/2005 tarihli Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 660 Sayılı İlke Kararı ve diğer ulusal ve uluslararası kanun, tüzük, yönetmelik ve rehberler dikkate alınarak; arkeolojik ve kentsel sit alanlarına sahip Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nda koruma, restorasyon ve yeniden işlevlendirme uygulamalarının, alanın sahip olduğu kültürel miras değerleri, doğal ve kültürel yapısı, tarihi ve özgünlüğü dikkate alınarak, geleneksel malzeme ve yapım teknikleriyle gerçekleştirilebilmesini, alanın bütüncül bir şekilde algılanması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını, alanın özgünlük ve bütünlüğünün korunması, böylelikle UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne girme kriterlerinden özgünlük ve bütünlük beyanını yerine getirmesi, alanda oluşacak turizm baskısının önüne geçmeyi hedefleyen, koruma politikaları, stratejileri ve eylemleri içeren rehber görevinde bir "Taşkale Koruma Eylem Planlaması" hazırlanmıştır (Tablo 4.6).

Tablo 4.6. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Koruma Eylem Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FİNANSAL KAYNAK
KORUMA EYLEM PLANLAMASI	Öneri yönetimin alanının sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel miras değerlerinin bütün kurumsal paydaşlar tarafından aynı şekilde algılanarak bütüncül, kapsamlı ve çok disiplinli yaklaşım ile uygulamada ve kavramlarda bütünleşmenin sağlanarak alanın özgünlüğünün ve bütünlüğünün korunması, muhafazası ve gelecek nesillere aktarılması.	Farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaması ve öngörülen planlama ve projelendirme çalışmalarının öncelikli alanlara göre etaplama çalışması yapılarak eşgüdüm içinde hedeflenen plan dönemi içerisinde tamamlanması.	Koruma ve restorasyon uygulamalarında ilke ve standartların belirlenerek bir standart rehberinin hazırlanması.	1 yıl	-Konya Rölove ve Anıtlar Müdürlüğü -Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Uluslararası Kuruluşlar
			Taşkale Koruma Amaçlı İmar Planının uygulamaya koyulması.	1 yıl	-Karaman Belediyesi -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi -Karaman Valiliği
			Koruma Amaçlı İmar Planı ile belirlenen restorasyon yaklaşımları doğrultusunda Öneri Yönetim Alanında bulunan tarihi yapıların basit onarım, restorasyon, önleyici bakım/onarım uygulamaları için önceliklerin tespit edilerek restorasyon programlarının hazırlanması.	2 yıl		-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi
			Koruma Amaçlı İmar Planı kararları çerçevesinde; Manazan Mağarası ziyareti karşılama, tanıtım ve bilgilendirme merkezi, Çevre Düzenleme ve Araç Otoparkı Projesi, Sosyal Tesis Alanı, Turizm Tesis Alanı	3 yıl		-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı

4.2.3. Alanın İşletme Planlaması

İktisadi işletmeler alanın ekonomik olarak gelişmesi, böylece yapıların büyük çoğunluğunun özgün işlevlerini sürdürmeleri, somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunabilmesi açısından önem taşımaktadır. Yönetim planı hedeflerine ulaşmak, alanın sürdürülebilirliğini sağlamak ve mevcut durum analizinden elde edilen ekonomik sorunlara çözüm bulmak amacıyla alanın iktisadi olarak planlamaya ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Taşkale yerleşiminde, sahip olduğu arkeolojik ve kentsel sit alanlarından dolayı turizm ağırlıklı bir sektörel planlamaya öncelik verilmiştir. Fakat Taşkale'nin sahip olduğu somut olmayan kültürel miras değerleri ve birçoğu yok olan zanaat işkollarının yeniden hayata geçirilmesi işletme planlamasının önemli hedefleri arasında yer almaktadır. Yapı ölçeğinde terk edilme ya da yıkılma/tahrip olma gibi durumlardan kaynaklanan kayıplarla ortaya çıkan yapı stoğunun, özgün tarihi dokuyla uyumlu olacak şekilde ve çağdaş yaşama uyumları için gereken teknik müdahalelerin yapılara zarar vermeyecek şekilde yeniden işlevlendirme çalışmalarıyla değerlendirilmesi ve yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanması planlanmaktadır. İktisadi sektörlerin bütüncül şekilde yönetilmesinin, alanın sürdürülebilirliği için önemli fırsatlar yaratması beklenmektedir. Bu veriler ve hedefler doğrultusunda işletme politikaları, stratejileri ve eylemleri belirlenerek "Alanın İşletme Planlaması" hazırlanmıştır (Tablo 4.7).

Tablo 4.7. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı İşletme Eylem Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FİNANSAL KAYNAK
ALANIN İŞLETME PLANLAMASI	Öneri Yönetim Alanının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda iktisadi, çevresel ve toplumsal kalkınmasının hedeflendiği; kamu, özel sektör, sivil toplum ve akademi arasında eşgüdüm ve etkin bir iş birliği ağı oluşturularak; ziyaretçi profilli ve kapasitesi verileri dikkate alınarak işletme yapılarının oluşturulması, yenilenmesi ve yetkili idarelerce denetiminin sağlanması.	Öneri Yönetim Alanı içinde yer alan işletme yapılarının hedeflenen plan dönemi içerisinde etkinlik, verimlilik ve kapasite ölçümlerinin yapılarak iyileştirilmesi.	Ziyaretçi profilinin istatistik araştırması yapılması.	1 yıl	Karaman Belediyesi	-Karaman Belediyesi -Kültür ve Turizm Bakanlığı
			Öneri Yönetim Alanı içinde yer alan mevcut işletme yapılarının etkinlik, verimlilik ve kapasitelerinin tespitinin yapılması.	1 yıl		
		Öneri Yönetim Alanı içinde yer alan işletme yapılarının hedeflenen plan dönemi içerisinde etkinlik, verimlilik ve kapasite ölçümlerinin yapılarak iyileştirilmesi.	Öneri Yönetim Alanı için İşletme Modeli oluşturulması.	2 yıl	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi	-Karaman Belediyesi -Kültür ve Turizm Bakanlığı
			Konaklama, yeme-içme, satış üniteleri vb. hizmet yapılarına yönelik kullanım, onarım ve işletmeye yönelik ilkeler belirlenmesi.	2 yıl		
			Öneri Yönetim Alanı işletmelerinin İnsan Kaynakları Planının yapılması ve personel eksiklerinin giderilmesi.	2 yıl		

			Öneri Yönetim Alanı İşletme Etkinliğinin ve Hizmet Çeşitliliğinin artırılmasına yönelik İş Geliştirme Sürecinin planlanması.	2 yıl	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi	-Karaman Belediyesi -Kültür ve Turizm Bakanlığı
				2 yıl		
				Her yıl		
				2 yıl	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi	-Karaman Belediyesi -Kültür ve Turizm Bakanlığı
				2 yıl		
				1 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -TÜİK	-Karaman Belediyesi -Kültür ve Turizm Bakanlığı -Mevlâna Kalkınma Ajansı Başkanlığı

4.2.4. Ziyaretçi Planlaması

Taşkale yerleşimi Karaman il merkezinden sonra en çok ziyaretçi ağırlayan alan olması bakımından önemlidir. Sahip olduğu üstün evrensel değerler ile önemli gezi rotalarına dâhil olması, ziyaretçi talebinin giderek artması potansiyellerine sahiptir. Artan ziyaretçi miktarıyla Öneri Yönetim Alanı ve çevresindeki arkeolojik ve kültürel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması, ziyaretlerin hizmet ve teknik altyapı olarak uluslararası düzeyde tutulması, planlamanın ana hedeflerinden olmuştur. Fakat teknik alt yapı, hizmet yapıları ve hizmet niteliklerindeki eksiklikler alanın sistematik, etkili ve teknolojik gelişmeleri içeren uluslararası bir ziyaretçi planına sahip olmamasına sebep olmaktadır. Öneri Yönetim Alanında ziyaretçilerin kaliteli ve güvenli vakit geçirmesi, arkeolojik ve kentsel sit alanlarının ziyaretçi taşıma kapasitesinin göz önünde bulundurularak ve koruma-kullanım dengesi gözetilerek her yaş grubundan ziyaretçileri ağırlaması, teknolojik gelişmelerin alanın özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde uygulanması, bu doğrultuda gerekli teknik altyapının oluşturulması ve hizmet niteliğinin geliştirilebilmesi için politika, strateji ve eylemler belirlenmiş olup “Taşkale ziyaretçi planlaması” oluşturulmuştur (Tablo 4.8).

Tablo 4.8. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Ziyaretçi Eylem Planlaması.

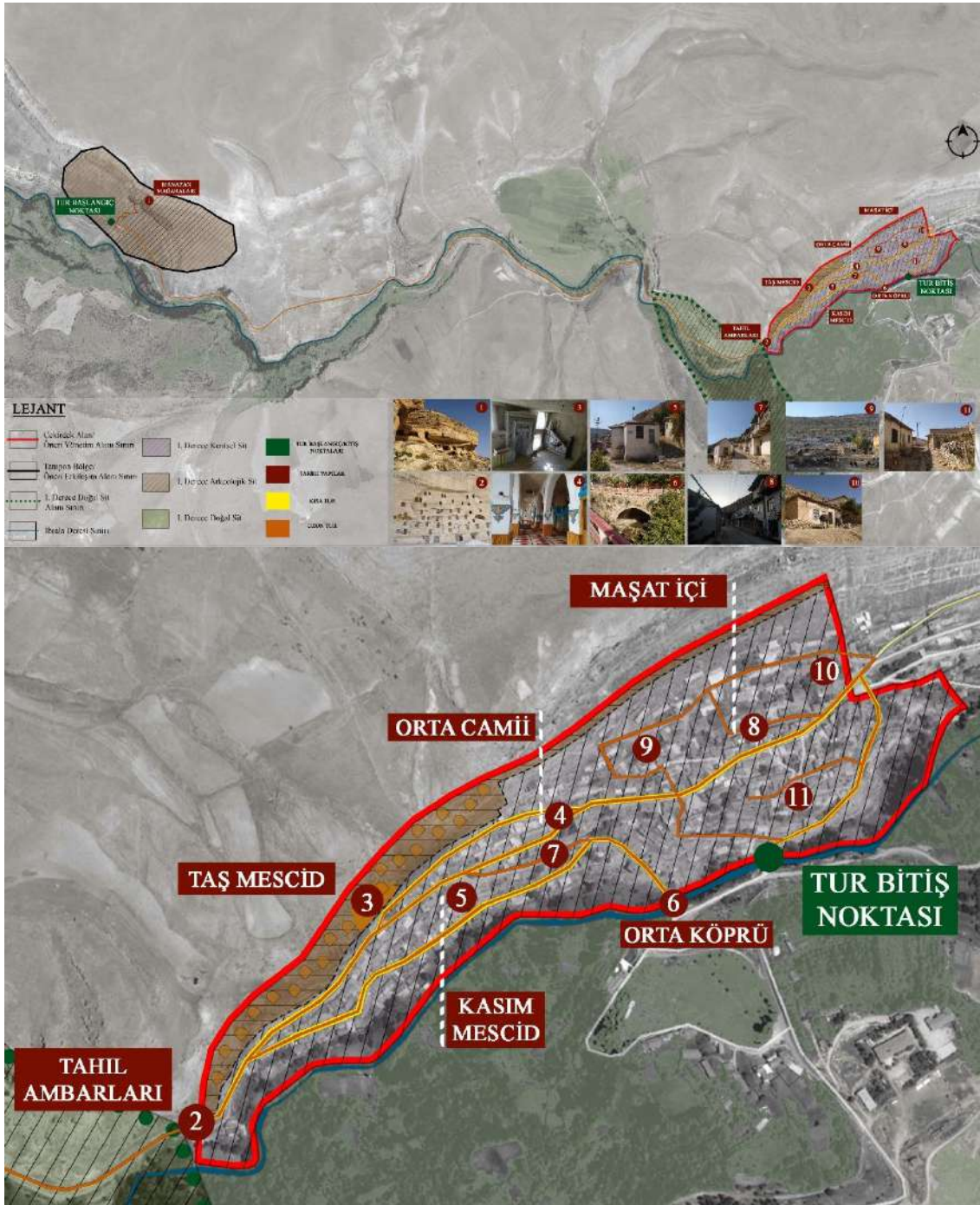
ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FINANSAL KAYNAK
ZİYARETÇİ PLANLAMASI	Ziyaretçilerin Öneri Alanı yönetim güvenli ve içerisnde bir süreç kaliteli bir amacıyla Koruma Amaçlı İmar Planıyla uyum içinde etkin bir Ziyaretçi Yönetimi uygulanması.	Belirlenen Öneri Alanında bulunan Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanlarının Ziyaretçi taşıma kapasitesi aşılmadan, kazı, restorasyon ve bakım/onarım çalışmalarını sektöre uğratmadan, her yaş grubundan insanın ziyaret edebileceği hale getirilmesi.	Farklı sosyo-kültürel ve ekonomik çevreden ve yaş grubundan ziyaretçi profillerinin alışkanlık, memnuniyet ve beklentilerinin belirlenebilmesi amacıyla kamuoyu araştırması yapılması.	2 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi	Karaman Belediyesi
			Farklı disiplinlerden uzmanların oluşturduğu bir ekip ile kapsamlı, nitelikli ve uygulanabilir bir "Ziyaretçi Yönetim Planı" hazırlanması.	2 yıl		
			Sit alanı girişlerinin yeni işletme politikası doğrultusunda yenilenmesi, ziyaretçi verilerinin düzenli olarak kayıt altına alınması, girişlerde elektronik ve mobil bilet uygulamalarıyla bilet hizmetlerinde alternatif geliştirilmesi.	3 yıl	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi	
			Engelli, çocuk, kadın, yaşlı ve düşük gelirli ziyaretçiler için işletme modelinde tanımlanacak bir ziyaretçi programının oluşturulması.	2 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi -Turizm Firmaları, Acenteleri	
			Gezi rotalarına da dâhil olan anıtsal yapılar için modern görsel ve işitsel iletişim sistemlerinin kullanıldığı,	3 yıl		

				yapıların ayrıntılı tarihçelerinin yer aldığı bilgilendirme tabelaların yerleştirilmesi.		
		1 yıl		Oluşabilecek turizm baskısına karşı sorumlu kurumlar tarafından gerekli önlemlerin alınması ve denetimlerin uygulanması.	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi	
		3 yıl		Ziyaretçilerin, deneyimlerini birbirlerine aktarabileceği ve paylaşımlarda bulunabileceği Bütünleşik Sosyal Paylaşım Ağının oluşturulması.	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi	
		1 yıl		Taşkale halkının ve sorumlu paydaşların turizme dair talep ve endişelerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların düzenlenmesi.	-Karaman Belediyesi -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ)	Karaman Belediyesi
		2 yıl		Konaklama, yeme-içme, satış üniteleri vb. hizmet yapılarının alanın özgünlüğünü öne çıkaracak şekilde düzenlenmesi.	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi
		3 yıl		Öneri Yönetim Alanı iç ve dış mekân aydınlatmaları için altyapı çalışmalarının başlatılması ve Light Emitting Diode (LED) tipi aydınlatmaların uygulanması.		
				Öneri Yönetim Alanı Ziyaretçi Yönetimine yönelik teknik alt yapının iyileştirilmesi, hizmet niteliğinin geliştirilmesi ve koruma-kullanım dengesinin gözetildiği bir ziyaretçi planının oluşturulması.	Öneri Yönetim Alanı Hizmet Alt Yapısının güçlendirilmesi ve hizmet yapılarında sunum kapasitelerinin artırılması.	

4.2.5. Ulaşım ve Dolaşım Planlaması

Taşkale yerleşimi coğrafi konumu sebebiyle giriş için tek ana yola sahiptir. Kolay ulaşılamayan konumda olmasından dolayı da tarihte korunma ve gizlenme mekânı olarak kullanılmış, alana giriş çıkışların doğal sınırlarla belirlenerek alternatiflere sahip olmaması avantaj olarak görülmüştür. Günümüzde de bu durum tarihi kentin korunmasında ve güvenliğinin sağlanmasında önemli bir avantajdır. Alanın engebeli yapıda olması, Kentsel Sit Alanı içindeki yolların organik dokuda ve çoğunlukla yaya akslarından oluşması böylelikle araç girişlerinin belli noktalara kadar olması alandaki tarihi yapıların korunması için oldukça önem taşımaktadır. Öneri Yönetim Alanı girişinde turist karşılama merkezi tasarlanması planlanmaktadır. Bu alan aynı zamanda kısa ve uzun tur gezi rotalarının başlangıç noktasıdır. Kısa tur, alandaki en önemli yapıları kapsamaktadır ve Manazan mağaralarından başlayarak Tahıl Ambarları, Taş Mescid, Orta Camii, Kasım Mescid, Orta Köprü ve son olarak ziyaretçilerin dinlenebilecekleri ve Taşkale'nin doğal güzelliklerini keşfedecekleri İbrala deresi kıyısında yer alan rekreasyon alanının ziyaret edilmesiyle tamamlanmaktadır. Uzun turda kısa turdan farklı olarak yerleşimin özgün dokusunu yansıtan ve yeniden işlevlendirme kapsamında değerlendirilen yapılar ile Sekemek ve Kazankaya Mevkii rotaya dâhil edilmiştir (Şekil 4.20). Hazırlanan uzun ve kısa tur güzergâhları mutlak tanımlı güzergâhlar değildir ve ziyaretçiler Öneri Yönetim Alanı içinde kendi rotalarını çizerek ziyaretlerini gerçekleştirebileceklerdir. Alanın mevcut durumu ile sahip olduğu avantaj ve dezavantajlar da göz önünde bulundurularak; ziyaretçilerin alana ulaşımının ve alanda dolaşımının güvenli, kolay ve konforlu olabilmesi için engelli, yaşlı ve çocuklara yönelik çözümlerin de üretildiği ulaşım/dolaşım alternatiflerini içeren, Karaman ilinin Öneri Yönetim Alanına ulaşım için bir bağlantı noktası haline gelmesinin hedeflendiği, Alanın konumu itibarıyla görece korunmuşluk durumunun devam ettiği, Taşkale yerleşimiyle benzerlik gösteren DML ve DMGL'nde yer alan alanlarla bağlantılar kurularak alanın tur güzergâhlarına dâhil edildiği, Karaman-Manazan Mağaraları-Taşkale arasındaki ulaşım bağlantılarının planlı, etkin ve hızlı olduğu, bütüncül, işlevsel ve etkin bir "Taşkale Ulaşım ve Dolaşım Planlaması" hazırlanmıştır (Tablo 4.9).

Şekil 4.20. Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın Kısa ve Uzun Tur Rotaları (Karaman İl Özel İdaresi Arşivi'nden alınan harita altlık olarak kullanılarak yazar tarafından yeniden düzenlemiştir).

Tablo 4.9. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Ulaşım ve Dolaşım Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FINANSAL KAYNAK		
ULAŞIM VE DOLAŞIM PLANLAMASI	Karaman il merkezinin Öneri Yönetim Alanına erişimde bağlantı noktası haline gelmesi, alana ulaşım ve ziyaretçi dolaşımının kolaylaştırılması için etkin, işlevsel ve bütüncül bir ulaşım ve Dolaşım Planlamasının hazırlanması.	Hedeflenen plan dönemi içerisinde Karaman-Manazan Mağaraları-Taşkale arasındaki ulaşım bağlantılarının planlı, etkin, hızlı hale getirilmesi.	Öneri Yönetim Alanı için İç ve Dış Ulaşım Master Planı hazırlanması.	1 yıl				
			Hazırlanan ulaşım planı doğrultusunda Manazan Mağarası-Taşkale yerleşimi arasında ziyaretçilerin dolanımı ve erişimi için bisiklet, All Terrain Vehicle (atv) ve yürüyüş rotasının belirlenmesi, rota üzerine yön tabelalarının yerleştirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması (Şekil 4.20).	2 yıl	Karaman Belediyesi	Karaman Belediyesi		
			Öneri Yönetim Alanı içinde engelli, yaşlı, hamile ziyaretçilere yönelik çözümler içeren bütüncül bir çevre düzenlemesinin yapılması ve çeşitli gezi rotalarının oluşturulması, belirlenen rotalar üzerine yön ve bilgi tabelalarının yerleştirilmesi.	3 yıl			-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi	-Kültür ve Turizm Bakanlığı -Karaman Belediyesi
			Öneri Yönetim Alanına gelen ziyaretçiler tarafından alınan kolayca algılanabilmesi amacıyla girişlere bilgilendirme tabelaları ve alanın detaylı bir haritasının yerleştirilmesi.	3 yıl				

4.2.6. Risk-Kriz Yönetimi Planlaması

Miras alanlarını etkileyen ve tehdit eden birçok risk faktörü olduğu bilinmektedir. Deprem, yangın, sel, taşkın, çığ gibi doğal felaketlerin yanında insan kaynaklı tehditlerin de miras alanlarını olumsuz olarak etkilediği ve tehdit ettiği görülmektedir. Yaşanan ve yaşanması olası doğal afetlere karşı alınmayan önlemler bu alanların kullanımından kaynaklı olarak yıpranması ve tahrip olmasından daha fazla risk taşımaktadır. Bu sebeple miras alanlarında düzenli bakım ve onarım uygulamalarıyla korunma ve muhafazalarına ek olarak doğal ve insan kaynaklı risklere karşı önlem ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi'nde "Koruma ve Yönetim" başlığı altında risk konusu, alan yönetim planları ve eğitim stratejilerine risk hazırlıklarının dâhil edilmesi tavsiye edilerek ele alınmıştır. Risk konusu tematik çalışmalarla UNESCO tarafından belli dönemlerde ele alınmış ve rehberler hazırlanmıştır. Bu rehberlerden biri 2010 yılında WHC tarafından hazırlanan "Dünya Miras Alanlarında Afet Risklerinin Yönetimi Rehberi"dir. Rehberde göre afetlere neden olabilecek başlıca tehlike türleri meteorolojik (kasırga, fırtına vb.), hidrolojik (sel, taşkın, tsunami vb.), jeolojik (volkan, depremler vb.), astrofizik (meteorlar), biyolojik (salgın hastalıklar vb.), insan kaynaklı (yangın, kirlilik, altyapı sorunları, terör vb.), iklim değişikliği olarak belirtilmiştir (UNESCO ve World Heritage Centre, 2010, s. 9). Afet yönetimindeki temel prensipler ise şöyle sıralanmıştır:

- Öncelikle dünya miras varlığının özgünlük ve/veya bütünlüğü ile sürdürülebilirliğine yönelik risklerin azaltılması, afetlerin varlıklar üzerindeki etkilerinin azaltılması ve önlenmesi temel hedef olarak belirlenmiş olmakla birlikte insan yaşamı, fiziki varlıklar, hayatın idamesi konularına da dikkat çekilmiş, önem verilmiştir.

- Süreklilik arz eden küçük faktörler mirasın/miras alanlarının ilerleyen zamanlarda tehlikelere karşı savunmasız hale gelmesine sebep olabilir. Dolayısıyla varlıklar üzerinde yalnızca büyük tehlikeler değil aynı zamanda ilerde felaketlere sebep olabilecek bakım yetersizliği, yetersiz/eksik yönetim, kademeli bozulma ve ekosistem gibi faktörlerin de azaltılması hedeflenmektedir.

- Kültürel ve doğal mirasa yönelik risklerin çevresel kaynaklı olma ihtimaline karşı tampon bölgedeki riskler hakkında alınacak kararlar oldukça önemlidir. Tampon bölgenin riskleri iyi analiz edilmeli ve tampon bölge için de uygun risk yönetimi rehberleri hazırlanmalıdır.

- Afet risklerinin azaltılmasında geleneksel bilgi ve yöntemlerin kullanılması Afet Yönetimi için olumlu faktörlerden biridir.

- Tarihi yapılar ve tarihi kentsel alanlar, geleneksel yerleşimler, arkeolojik alanlar, kültürel peyzaj alanları gibi farklı kategorilerdeki varlıkların kendilerine özgü riskleri ve afet yönetimi için farklı gereksinimleri olacaktır. Bu ihtiyaçlar her miras alanı ve türü için ölçeğine ve karakterine göre belirlenmelidir (UNESCO ve World Heritage Centre, 2010, s. 11-13).

Afet yönetimi için “afet öncesi”, “afet esnası” ve “afet sonrası” olmak üzere 3 temel aşama kabul edilmektedir. Bu aşamaların tümünde yapılması gereken faaliyetler için önceden hazırlıkların ve planların yapılması, eylemlerin belirlenmesi gerekmektedir. Karşılaşılan her afetten sonra deneyimler ve hatalar tespit edilmeli, gözden geçirilmeli, gerekirse eylem planlarında revizyonlar yapılmalıdır. İlaveten yönetim planlarında herkesin rahatlıkla anlayabileceği, sade bir dil kullanılmalı ve planlar herkesin erişebileceği şekilde dijital olarak sunulmalıdır (UNESCO ve World Heritage Centre, 2010, s. 15).

Taşkale Öneri Yönetim Alanında alana özgü doğal ve insan kaynaklı riskler ve risk alanlarına yönelik yapılan tespitler ve gözlemler sonucu, paydaş katılımıyla, yerel halkın tecrübelerinden de yararlanılarak, katılımcı, bilimsel ve etkin bir yönetim planlaması hedeflenmiştir. Belirlenen politika, strateji ve eylemlerle risk-kriz yönetimi süreçleri kurumsal örgütlenme çerçevesinde uluslararası düzeyde ele alınmış ve afet önleme ve koruma esaslarına dayanan bir “Taşkale Risk-Kriz Yönetimi Planlaması” hazırlanmıştır (Tablo 4.10).

Tablo 4.10. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Risk-Kriz Yönetimi Eylem Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FINANSAL KAYNAK
RISK-KRİZ YÖNETİMİ PLANLAMASI	Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nda risk ve krizler konusunda gereken analizlerin ve tespitlerin yapılarak, alanın bu doğrultuda önlemlerin alındığı ve farkındalık sahibi ve eğitimli kişilerce denetlendiği/fizlendiği bir alan haline getirilmesi.	Hedeflenen plan dönemi içerisinde Taşkale Öneri Yönetim Alanı için doğal ve insan kaynaklı risk durumları ile afet ve acil durum hallerinde Erken Uyarı Sistemlerinin kurulması.	Öneri Yönetim Alanında yer alan eserler ve alanlara özgü riskleri içeren, vatandaş/ziyaretçi ve kültürel varlık merkezli bir "Risk-Kriz Planı"nın oluşturulması.	1 yıl	Karaman Belediyesi	Karaman Belediyesi
			Yangın, sel, deprem gibi her türlü afetle ilgili verilerin toplanması, afet durumunda uyulması gereken kurallar ve toplanma alanlarının tespitini içeren bir "Acil Durum Eylem Planı"nın hazırlanması.	1 yıl		
			Risk-Kriz yönetimi için gereken bütçeleme çalışmalarının yapılması.	1 yıl	-Karaman Valiliği -Karaman Belediyesi -Karaman AFAD İl Müdürlüğü	-Karaman Belediyesi -Karaman AFAD İl Müdürlüğü
			Öneri Yönetim Alanıyla ilgili bilgilendirilmiş ve eğitim almış uzman ve gönüllülerden oluşan Acil Durum ve Afet Müdahale Ekiblerinin oluşturulması.	2 yıl		
		Hazırlanan "Acil Durum Eylem Planı"yla ilgili Öneri Yönetim Alanı personellerine hizmet içi eğitimlerin verilmesi.		2 yıl	Karaman AFAD İl Müdürlüğü	

4.2.7. İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planlaması

Taşkale öneri yönetim alanı ve çevresinin sahip olduğu sosyal, kültürel, tarihi, mimari, arkeolojik değerler sebebiyle tarih ve kültür turizmi potansiyellerinin ön plana çıkarılması, aynı zamanda inanç ve doğa turizmi potansiyellerinin de değerlendirilmesi için araştırma ve tespit çalışmalarına ağırlık verilmesi, alanın sahip olduğu ÜED'in ulusal ve uluslararası kamuoyuna sistematik olarak benimsetilmesi, alanın DML ve DMGL'nde yer alan Kaya Oyma Yapılar ile ilişkilendirilerek ve Kaya Oyma Yapılar tematik çalışmaları içinde yer almasını ve tanıtımını sağlamak, böylelikle alanın Miras Alanı olarak korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını temin etmek hedeflenmiştir. Alanın içeriğinin insanlara aktarılması, teknolojik imkânlardan faydalanılarak, görsel iletişim araçları yoluyla, alana fiziksel erişim ve yerinde bilgilendirme, tanıtım faaliyetleri gibi iletişim stratejileri yoluyla gerçekleştirilmelidir. Kamuoyu yoklaması, müze, sergi, reklam ve belgeseller, bilimsel ve akademik çalışmalar, yayınlar tanıtım amacıyla kullanılacak önemli teknik araçlardır.

Bu hedefler doğrultusunda Taşkale'nin sahip olduğu ve markalaşmasında önemli bir yere sahip olan Manazan Mağaraları, Tarihi Tahıl Ambarları ve Kaya Kütlesiyle Bütünleşmiş Yerleşim Dokusu ve Somut Olmayan Kültürel Miras Değerlerinin korunarak turizme kazandırılması, markalaştırılarak ziyaretçiler için çekim merkezi haline gelmesi amacıyla alanın tanıtım ve turizm faaliyetleri konusunda mevcut durum analizlerinden gelen verilerle politika, strateji ve eylemler belirlenerek "Taşkale İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planlaması" hazırlanmıştır (Tablo 4.11).

Tablo 4.11. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı İtibar Yönetimi ve Tanıtım Eylem Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FINANSAL KAYNAK
İTİBAR YÖNETİMİ VE TANITIM PLANLAMASI	Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın sahip olduğu vizyonunun hem ulusal hem de uluslararası kamuoyuna sistematik bir şekilde benimsenmesi, alanın tanıtımının Karaman ili ve bölge ile ilişkilendirilen turizm tanıtım ve pazarlama stratejileri çerçevesinde geliştirilmesi.	Hedeflenen plan dönemi sonunda Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın sahip olduğu tüm değerlerle bir bütün olarak algılanmasının ulusal ve uluslararası alanda büyük oranda sağlanması.	Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı'nın çeşitli medya araçlarını içeren Medya Takip ve Analiz Sisteminin Kurulması.	1 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi	-Karaman Belediyesi -Mevlâna Kalkınma Ajansı
			Taşkale'nin sahip olduğu itibar ve marka değerlerinin kamuoyu araştırması ve geçmişe dönük medya analizleri yoluyla belirlenmesi.	1 yıl		
			Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın belirlenen plan dönemi sonunda amaçlanan itibar değeri ve marka hedefinin belirlenerek Marka/İtibar ve İletişim Planının Hazırlanması, Tanıtım Alanlarının Belirlenmesi.	2 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ) -Mevlâna Kalkınma Ajansı	
			Taşkale Öneri Yönetim Alanı için marka kimliği oluşturulması, alana özgü amblem ve logo yarışmalarının düzenlenmesi.	3 yıl		
			Alanın arkeolojik, mimari, kültürel tarihini, güncel haber ve duyuruların insanlara aktarıldığı resmi bir web sitesinin hazırlanması, alanda yapılan kazı ve restorasyon çalışmalarını bilgileriyle sitenin zenginleştirilmesi, gerekli personelin istihdam edilmesi.	3 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	

			Taşkale yerleşiminin Dünya Miras Listesi Adaylık Dosyası'nın hazırlanması.	1 yıl	-KÜVAM -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Kültür ve Turizm Bakanlığı -Taşkale Kazı Başkanlığı	-KÜVAM -Kültür ve Turizm Bakanlığı -UNESCO Türkiye Millî Komisyonu
		Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nda ulusal ve uluslararası akademik yaz okullarının açılması.	3 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ) -Mevlâna Kalkınma Ajansı	-Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ) -STK'lar	
Alanın tüm yaş grupları tarafından tanınması ve aidiyet duygusunun oluşturulması.	Plan dönemi içinde alanın tanıtımına ilişkin her yaş grubuna hitap eden dokümanların hazırlanması, eğitim ve etkinliklerin düzenlenmesi.	İç Anadolu Bölgesi ilköğretim okulları ve liseler ile üniversitelerin ilgili bölümlerindeki öğrencilere yönelik düzenli olarak tanıtım turları düzenlenmesi.	Her yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Millî Eğitim Bakanlığı -Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Millî Eğitim Bakanlığı	
		Taşkale'ye yönelik bir Avrupa Birliği (AB) Hayat Boyu Öğrenme Programı Gençlik Projesi Hazırlanması.	3 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Türkiye Ulusal Ajansı Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programları	Karaman Belediyesi	

4.2.8. Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması

Miras alanlarının korunmasında farkındalığı etkileyen önemli faktörlerden birisi de eğitim ve bilinçlendirme konularında çalışmalar gerçekleştirmektir. Alanın sahip olduğu değerlerin yaşatılması için yerel halk, ziyaretçiler, alanla ilgili çalışmada bulunan kurum ve kuruluşlar ile personelde her seviyede bilinç ve farkındalık oluşturmak gerekmektedir. Karaman ili ve çevresinde yerel halk, üniversiteler, eğitim kurumları ve paydaşlarla iş birliği yapılarak eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri ile ilgili bilgilendirme çalışmaları, atölye çalışmaları, seminerler, konferanslar ve çalıştaylar yardımıyla eğitim ve bilinçlenmenin küçük yaşlardan başlanarak her yaş grubunda oluşturulmasının sağlanması, yerel halkın aidiyet duygusunun güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Yerel halkın eğitim düzeyinin yüksek olması, alanın korunması için istekli olması ve köy halkının tarihi ve doğal yaşama olan ilgisi, eğitim faaliyetlerinde büyük bir avantaj oluşturmaktadır. Fakat çoğunlukla eğitim amaçlı ve ekonomik sebeplerle artan dışa göç ve terk edilme tehlikesi, somut olmayan kültürel miras değerlerinin uygulamalarının azalması ve giderek unutulması, yeni jenerasyonun köyün geçmişini tanımaması, alanda yaratılan tahribatlar ve kaçak kazılar ile bilinçsizlik, eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının gerekliliğini göstermektedir. Mevcut durum analizlerinden elde edilen verilerle birlikte alan ve çevresinde farkındalığın oluşması, her yaş grubundan insanlar için bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması hedeflenmiş olup politika, strateji ve eylemler belirlenerek “Taşkale Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması” hazırlanmıştır (Tablo 4.12).

Tablo 4.12. Taşkale Tarihi Yerleşim Alanı Eğitim ve Bilişlendirme Eylem Planlaması.

ALT PLAN	POLİTİKA	STRATEJİ	EYLEM	ZAMAN PLANI	SORUMLU PAYDAŞ	FİNANSAL KAYNAK
EĞİTİM VE BİLİŞLENDİRME PLANLAMASI	Taşkale Öneri Yönetim Alanı ve çevresinde yönetim planı vizyonu ve alt planlarına uygun bilişlendirme ve bilimsel faaliyetlerinin düzenlenmesi, alanın sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerin farkındalığının yerel halk, personel ve ziyaretçiler tarafından desteklenmesi ve artırılması, sorumlu paydaşların kültür varlıkları ve bunların koruma/onarımı konusundaki bilinç ve bilgi düzeyinin artırılması.	Plan dönemi sonunda Taşkale Öneri Yönetim Alanı ve yakın çevresinde yaşayan halk ve paydaşların bilgilendirilmesi ve bilişlendirilmesi.	Taşkale Öneri Yönetim Alanı ve yakın çevresinde Taşkale'ye yönelik bilinç ve bilgi düzeyinin bilimsel yöntemlerle belirlenmesi.	1 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ)	-Karaman Belediyesi -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ)
		Plan dönemi sonunda Taşkale Öneri Yönetim Alanı ve yakın çevresinde yaşayan halk ve paydaşların bilgilendirilmesi ve bilişlendirilmesi.	Hazırlanan İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planı'yla da uyum içinde olacak şekilde, Taşkale ve yakın çevresinde bilgilendirme ve bilişlendirme amacıyla farklı kitlelere hitap eden bir Eğitim Stratejisinin Hazırlanması, eğitim için gerekli materyallerin hazırlanması ve basılması.	2 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ)	-Mevlâna Kalkınma Ajansı -Karaman Belediyesi -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ)
			Öneri Yönetim Alanından sorumlu paydaşların Dünya Miras Sözleşmesi ve Uygulama Rehberi ile Alan Yönetim Planı ile ilgili bilgilendirilmesinin sağlanması.	1 yıl	-KÜVAM -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Taşkale Kazı Başkanlığı	-KÜVAM -Kültür ve Turizm Bakanlığı
			Taşkale Öneri Yönetim Alanında ve yakın çevresindeki tüm muhtarlar, askeri birliklere, devlet memurlarına ve din görevlilerine eğitim verilmesi.	2 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Üniversiteler -Karaman Belediyesi -Karaman Müftülüğü	-Karaman Belediyesi -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KMÜ)

				Taşkale Öneri Yönetim Alanından sorumlu paydaşların konferans ve etkinlikler düzenlenerek düzenli olarak bir araya gelmelerinin sağlanması, görevli personele periyodik olarak bilgilendirme yapılarak bilinçlenmesinin sağlanması	6 ayda 1	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Karaman Belediyesi	Karaman Belediyesi
			Üniversiteler ve muhtarlık ortak çalışmasıyla yerel halkın kültürel ve tarihi değerlerini koruma bilinci oluşturulması, Taşkale çalışanlarının Taşkale'de yapılması ve bilim çevresi ile yerel halkın da katılımının sağlanması.	2 yıl	-Karaman Belediyesi -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Taşkale Kazı Başkanlığı -Taşkale Köyü Muhtarlığı	-Karaman Belediyesi -Karaman Belediyesi -Üniversiteler	
			Taşkale yerleşiminin kaybolmaya yüz tutmuş, Üstün Evrensel Değerlerini yansıtan, Somut ve Somut Olmayan Kültürel Değerlerinin yapılacak çalıştaylarla belirlenmesi, değerlerin derlenmesi ve yayımlanmasının sağlanması, bu değerlerin yaşatılması için etkinlikler düzenlenmesi.	3 yıl	-Karaman Belediyesi -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Taşkale Köyü Muhtarlığı		Karaman Belediyesi
			Geleneksel yapım tekniklerinin, yapı elemanlarının ve yapı ustalarının tespiti ve kayıt altına alınması için çalışmaların yapılması, bu çalışmaların basılı ve dijital olarak kullanıma sunulması.	2 yıl			

			Alanda yapılacak restorasyon çalışmalarında yerel halkın tecrübelerinden faydalanılarak katılımının sağlanması, restorasyon uygulamalarında çalışacak halkı bilinçlendirme eğitimlerinin verilmesi için kursların açılması.	2 yıl	-Karaman Belediyesi -Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Taşkale Kazı Başkanlığı -Taşkale Köyü Muhtarlığı	
		Her yıl Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde düzenlenen etkinliklerde Taşkale yerleşimine de yer verilmesinin sağlanması.		1 yıl	KOP Bölgesi Üniversiteler Birliği	KOP (Konya Ovası Projesi)
	Planlanan hedef dönemde her yaş grubundan çocuğun alanla ilgili gerekli eğitim ve bilinç düzeyine ulaşması.	Eğitimcilerin ve yerel halkın Öneri Yönetim Alanı hakkında bilgilendirilmesi, alanın sahip olduğu değerlerin farklı yaş gruplarındaki çocuklara aktarıldığı alanda belirlenen mekânlarda eğitici etkinlikler düzenlenmesi.		3 yıl	-Karaman Belediyesi -Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğü	-Karaman Belediyesi -Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Yerel halk ve eğitim kurumları ile iş birliği yaparak eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin küçük yaşlarda başlamasının sağlanması.		Öneri Yönetim Alanıyla ilgili farklı düzeylerde eğitici ve eğlenceli çocuk kitaplarının hazırlanması ve basılması, ilköğretim okullarına dağıtılması.		3 yıl	-Taşkale Alan Yönetimi Başkanlığı -Üniversiteler (NEÜ, KTÜN, SÜ, KTO, KİMÜ) -Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğü	-Karaman Belediyesi -Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğü

4.3. Yönetim Planının Vizyonu, Hedefleri, Amaçları ve İlkeleri

Koruma süreçlerinde yeni kavramlardan biri olarak karşımıza çıkan Yönetim Planları, kültür varlıklarının hem günümüzde hem de gelecekte korunabilmesi için alandan sorumlu kurum ve kuruluşların eşgüdüm içinde çalışabilmelerini sağlayan bir rehber niteliğindedir. Koruma ve yönetimi sağlamaya yönelik olarak hazırlanan YP bu amaçla geliştirilen ve kapsamlı stratejik planlamaları içeren bir plandır.

Bu bölüm YP sürecinde elde edilen verilerin değerlendirilmesi sürecinin son aşamasıdır. YP katılımcı bir anlayışla hazırlanmıştır ve amaç, hedef ve stratejilerin belirlenmesinde tespit aşamasında elde edilen veriler belirleyici rol oynamıştır. Katılım yalnızca resmî kurumlar ile sivil toplum örgütleriyle sınırlı kalmayıp yerel halkı da kapsamaktadır. Bu bilgilerle beraber merkezi ve yerel paydaşlarla birlikte üretilen, alanla ilgili eylem tanımına yönelik üretilen bilginin bütünleştirildiği bir bilgi üretim sürecidir.

4.3.1. Vizyon

Taşkale Alan Yönetim Planı vizyonunun oluşturulmasında alanın sahip olduğu ÜED ve gerekçeleri, alanla ilgili yerel halk, ziyaretçiler ve paydaşların beklentileri dikkate alınarak, katılımcı bir süreç sonunda, ulusal ve uluslararası ilkelere uygun Yönetim Planı hazırlanması dikkate alınmıştır. Vizyonun oluşturulmasındaki temel nokta ise, alanın ÜED’ni korumak olarak belirlenmiştir.

Taşkale Alan Yönetim Planı çerçevesinde geliştirilen vizyon: “Katılımcı ve sürdürülebilir bir alan yönetimi anlayışı çerçevesinde günümüzde halen varlığını sürdürmekte olan coğrafi, tarihsel ve anlamsal ilişkileriyle bir bütün olarak ele alınan, taşıdığı üstün evrensel değerleri, çağdaş bilimsel gereklere uygun biçimde korunan ve toplumun tüm kesimleri için erişilebilir olan, uluslararası kamuoyuna kazandırılmış, çevresine kültürel ve ekonomik canlılık kazandıran, koruma ve turizm arasındaki dengeyi kuran bir Taşkale” olarak belirlenmiştir.

4.3.2. Yönetim Planının Amacı

Yönetim Planı hazırlamanın en önemli hedefleri; alanın önem ve değerlerini korumak, sürdürülebilirliğini sağlamak, alanın özgünlüğünün korunarak sosyo-ekonomik kalkınmasını sağlamak, yerel halk ve ziyaretçilerin alanın sahip olduğu üstün evrensel

değerlerine karşı aidiyet duygusunun ve koruma bilincinin oluşturulmasını sağlamak, alanın ulusal ve uluslararası kamuoyunda tanınırlığını artırmak, böylece gelecek kuşaklara aktarılmasını ve Dünya Miras Alanı olmasını temin etmektir. Yönetim Planı, alanın korunması, turizm ve ekonomik gelişiminin sağlanması ile yerel halkın ihtiyaçları ve beklentileri arasında bir denge kurarak, koruma-kullanım dengesinin gözetilerek sürdürülebilirliğin sağlanması için uygulamaları içeren bir araç ve alanla ilgili alınan kararların yönlendirildiği bir çerçeve görevindedir.

Taşkale Yönetim Planı'nın amacı ise;

- Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın sahip olduğu bütün değerlerin tespit edilmesi, evrensel değerlerinin tanımlanması,
- Kentsel Sit Alanı, Tarihi Tahıl Ambarları ve Manazan Mağarası merkezli olmak üzere belirlenen Öneri Yönetim Alanı sınırları içinde kalan ve Roma, Erken Hristiyanlık ve Bizans Uygarlıklarına ait kalıntıları içeren bölgede yer alan eser ve alanların uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda, mimari, tarihi, arkeolojik, ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal değerleri ile bir bütün olarak korunması ve sürekliliğinin sağlanması,
- Taşkale yerleşiminin kimliğinin gelecek kuşaklara aktarılması,
- Alanın potansiyellerinin sürdürülebilir gelişiminin sağlanması,
- Alandaki ziyaretçi kapasitesinin artırılarak bölgenin ekonomik gelişimine katkıda bulunulması,
- Alanın sosyal gelişiminin ve ekonomik kalkınmasının sağlanması,
- Alanın Dünya Miras Geçici Listesi'ne kaydedilmesi,
- Alanın daha güvenli ve konforlu bir şekilde gezilmesinin ve ziyaretçilerin alanda verimli vakit geçirmesinin sağlanması,
- Alanda yapılacak bilimsel ve akademik çalışmalara teşvik sağlanması,
- Alana yapılan ziyaretlerin bütün yıla yayılmasının sağlanması, bu amaçla etkinlikler ve programlar düzenlenmesi,
- Arkeolojik alanlarda açığa çıkarılmış ve toprak altında kalmış değerlerin korunması ve geliştirilmesinin bilimsel araştırmalarla desteklenmesi, gün yüzüne çıkan eserlerin restore edilerek alanın ruhunun sürekli algılanmasının sağlanması olarak belirlenmiştir.

4.3.3. Hedefler

Belirlenen vizyon ve amaç doğrultusunda 5, 10 ve 20 yıllık temel hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler şöyle sıralanmıştır:

5 Yıllık Hedefler:

- Taşkale Koruma Amaçlı İmar Planı ve Yönetim Planı'nın başarılı bir şekilde uygulanıyor olması, Taşkale Yönetim Planı'nda hazırlanan restorasyon projelerinin uygulanmaya başlanması,
- Alanın kültürel kimliği ve özgün dokusuna uygun fonksiyonun belirlenerek yeniden işlevlendirmeye uygun yapıların restorasyon projelerinin hazırlanması ve uygulamaya başlanması,
- Alan ve çevresinin mevcut tur güzergâhlarına dâhil edilmesi,
- Öneri Yönetim Alanı'nda mevcut Somut ve Somut Olmayan Mirasın kayıt altına alınması, ulusal ve uluslararası mevzuata uygun şekilde korunmasına yönelik çalışmalara başlanması,
- Taşkale Ziyaretçi Karşılama Merkezi'nin tamamlanmış olması,
- Öneri Yönetim Alanı için İşletme Modeli oluşturulması,
- Öneri Yönetim Alanı Finansal Modelinin oluşturulması,
- Öneri Yönetim Alanı Hizmet Alt Yapısının güçlendirilmesi ve hizmet yapılarında sunum kapasitelerinin artırılması,
- Vatandaş/ziyaretçi ve kültürel varlık merkezli bir "Risk-Kriz Planı"nın oluşturulması,
- "Acil Durum Eylem Planı"nın hazırlanması ve uygulanmaya başlanması,
- Medya Takip ve Analiz Sisteminin Kurulması,
- Marka/İtibar ve İletişim Planının Hazırlanması, Tanıtım Alanlarının Belirlenmesi,
- Kazılarda açığa çıkarılan eserler ve somut olmayan kültürel değerlerin sergileneceği bir Kent Müzesi kurulması,
- Alan üzerinde çeşitli gezi rotalarının oluşturulması, belirlenen rotalar üzerine yön ve bilgi tabelalarının yerleştirilmesi,
- Taşkale Öneri Yönetim Alanı ve yakın çevresinde yaşayan halk ve paydaşların bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi,

- Üniversiteler ve paydaşların iş birliğiyle eğitim kurumlarında ve alanda eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi,
- Rehberlik eğitimi verilen alanlara Taşkale'nin dâhil edilmesi,
- Alana dair resmi bir web sitesinin hazırlanması.

10 Yıllık Hedefler:

- Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nın ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtımının yapılması,
- İkinci beş yıllık restorasyon programına uygun şekilde restorasyon projelerinin tamamlanması,
- Belirlenen gezi güzergâhlarının, yapılan kazı çalışmaları ve restorasyon uygulamaları doğrultusunda güncellenmesi,
- Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nı ve çevresinin ulusal ve uluslararası yönetmelik, tüzük ve rehberlere uygun şekilde ve en etkili uygulama yöntemlerinin uygulanarak yönetilmesinin sağlanması,
- Kazı ve restorasyon çalışmalarının ulusal ve uluslararası ortaklıklarla geliştirilmesi,
- Yerel halkın alanın korunması ve tanıtımında etkin rol almasının sağlanması,
- Alandaki koruma, kazı ve araştırma çalışmalarının devam etmesi,
- Alanda ve çevresindeki eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının geliştirilmesi,
- Alanda geliştirilen turizm ve tanıtım faaliyetlerinin toplumsal refahın artmasına katkı sağlaması.

20 Yıllık Hedefler:

- Alanın ÜED'ni oluşturan kültürel değerler ile özgün dokunun bütüncül ve katılımcı bir yaklaşım doğrultusunda korunması, kalkınması ve tanıtılması amacıyla oluşturulan yönetim sisteminin devamlılığının sağlanması,
- Alanda yapılan koruma, onarım ve restorasyon uygulamalarının uluslararası alanda örnek teşkil etmesinin sağlanması,
- Alanın Kaya Oyma Mekânlar teması içinde öne çıkan bir konuma getirilmesi,
- Geliştirilen stratejiler doğrultusunda yöre halkının sosyo-ekonomik olarak gelişiminin sağlanması,

- Alanın bütüncül bir şekilde anlaşıldığı, sistematik bir şekilde yönetildiğinin güvence altına alınması.

4.3.4. İlkeler

Taşkale Öneri Yönetim Alanı'nda kurulacak alan yönetiminin temel ilkeleri şunlardır:

- Şeffaf, yenilikçi ve katılımcı anlayış,
- Sürdürülebilir koruma,
- Bütüncül yaklaşım,
- Etkin ve kurumsal örgütlenme,
- Gelişmiş koruma kültürü,
- Bilimsel, çağdaş yaklaşım,
- Sürdürülebilir şekilde bir alan yönetimi hazırlanması ve uygulanması olarak belirlenmiştir.

Bu ilkeler Yönetim Planındaki hedef ve eylemlerin uygulanabilmesi için önemlidir.

5. SONUÇ

İnsanlığın ortak mirası olarak kabul edilen ve üstün evrensel değerlere sahip doğal ve kültürel miras, küreselleşen dünyamızda savaş, kaynak yetersizliği, ekonomik sebepler, bilinçsizlik vb. tehditlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu ve benzeri tehditler altındaki miras alanlarının korunması gerekliliği “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme” ile 1972 yılında uluslararası bir boyuta taşınmış ve 1978 yılında ilk eserler Dünya Miras Listesi’ne alınarak insanlığın ortak mirası haline gelmiştir. Alanların Dünya Miras Listesi’ne dahil olabilmeleri için bir Alan Yönetim Planı’na sahip olmaları DMK tarafından zorunlu kılınmıştır. Ülkemizde ise 2004 yılında yapılan mevzuat değişikliği ile Alan Yönetimi, Yönetim Planı gibi kavramlar resmîyet kazanmış, hazırlanan Yönetim Planları doğrultusunda alanların uluslararası koruma prensipleri çerçevesinde sürdürülebilir korumanın yanı sıra sosyo-ekonomik kalkınmalarının sağlanması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda, Karaman ili sınırları içinde yer alan Taşkale Yerleşim Alanı tarihi, arkeolojik, mimari ve sosyal bağlamda incelendiğinde, alanda yer alan yapıların gerek tarihi kent dokusu ve mekân kurgusu ile gerekse somut olmayan kültürel miras değerleriyle üstün evrensel değerler taşıdığı açıktır. Taşkale yerleşim alanına ilişkin günümüze kadar herhangi bir planlı, etkili, kurumsal, sürdürülebilir, yenilikçi ve bilimsel koruma yönetimi uygulanmamıştır ve Taşkale, sahip olduğu ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan somut ve somut olmayan kültürel miras değerlerine yönelik tanınırlık, sürdürülebilir koruma ve kalkınma problemlerine karşı bir Alan Yönetim Planı’na ihtiyaç duymaktadır.

Taşkale, sahip olduğu Üstün Evrensel Değerler ve potansiyeller ile de UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi’ne girme potansiyeline sahip bir alandır. Türkiye’den ve dünyadan DML ve DMGL’nde yer alan Taşkale benzeri alanlar ve ÜED kriterleri incelenerek, alanda mevcut kültürel, doğal ve somut olmayan kültürel miras değerleri de dikkate alınarak, Taşkale Yerleşim Alanı’nın, karma kategoride değerlendirilmek üzere (i), (iii), (v), (vi) ve (vii) kriterlerini taşıdığı belirlenmiştir.

Taşkale Alan Yönetim Planı önerisinde, uluslararası rehberler ve onaylı Yönetim Planları incelenerek mevcut durum analizleri, vizyon, hedef ve ilkeler doğrultusunda;

- Şeffaf, yenilikçi ve katılımcı anlayış,
- Sürdürülebilir ve bütüncül koruma yaklaşımı, tanıtım ve yönetim
- Etkin ve kurumsal örgütlenme,

- Paydaşlar, yerel yönetimler ve yöre halkının iş birliği içinde hareket etmesi,
- Bilimsel ve çağdaş yaklaşım,
- Geleneksel yaşamın korunması ve gelecek nesillere aktarılması maddeleri göz önünde bulundurularak aşağıda belirtilen 8 farklı kategoride eylem planları hazırlanmıştır:
- Alan Yönetimi Başkanlığı Organizasyonu ve Kaynak Planlaması,
- Koruma Eylem Planlaması,
- Alanın İşletme Planlaması,
- Ziyaretçi Planlaması,
- Ulaşım ve Dolaşım Planlaması,
- Risk-Kriz Planlaması İtibar Yönetimi ve Tanıtım Planlaması,
- Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması.

Bu çalışma ile elde edilen Taşkale Alan Yönetim Planı ve Dünya Miras Geçici Listesi adaylık denemesi sayesinde bölgede yer alan eser ve alanların korunması ve sürekliliğinin sağlanması, alanın UNESCO-cide alanı olmadan tanıtılması ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, Taşkale Yerleşim Alanı ile ilgili yapılacak bilimsel ve akademik çalışmaların uluslararası alanda hızla artması, alanın tanınırlığıyla birlikte ziyaretçi sayısının artması, alana yapılacak yatırımların ve hizmet olanaklarının çeşitlenmesi böylece ekonomik kalkınmanın sağlanması, alanda mevcut dışa göçün tersine dönerek sosyal yapının eski özgünlüğüne kavuşması ve alanın sürdürülebilir bir koruma anlayışıyla gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla eylemler belirlenmiştir:

- Taşkale alan yönetim başkanlığının oluşturulması ve gelecek dönem yönetim planı çalışma planının hazırlanması,
- Paydaşların alanla ilgili yapılacak çalışmalara dahil olmaları sayesinde alanla ilgili yapılan çalışmanın ulusal ve uluslararası boyuta taşınması,
- Taşkale yerleşim alanı koruma ve restorasyon uygulamalarında ilke ve standartların belirlenerek bir rehber hazırlanması, alanda bulunan tarihi yapıların basit onarım, restorasyon uygulamaları için önceliklerin tespit edilerek restorasyon programlarının hazırlanması,
- Taşkale Kazı Başkanlığı kurularak alanda yapılan kazı çalışmalarının detaylandırılması,
- Yerleşim alanında atıl vaziyette bulunan yapıların, yeniden işlevlendirme çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi,

- Öneri Yönetim Alanı içinde yerel kalkınma süreci de dikkate alınarak İşletme Modeli oluşturulması ve istihdam olanakları ile yerel kalkınmanın sağlanması,
- Öneri yönetim alanında mevcut alt yapı ve çevre düzenleme sorunlarına yönelik projelerin hazırlanması,
- Alanda yer alan eserler ve alanlara özgü riskleri içeren vatandaş/ziyaretçi ve kültürel varlık merkezli Risk-kriz Planı'nın oluşturulması.
- Taşkale Alan Yönetim Başkanlığı'nın çeşitli medya araçlarını içeren medya takip ve analiz sisteminin kurulması böylece alanın itibar yönetimi ve tanıtımının yapılması,
- Taşkale yerleşimi ve çevresinde Taşkale'ye yönelik bilinç ve bilgi düzeyinin artması için halk ve paydaşların bilgilendirilmesi, bilibçlendirilmesi.

Ayrıca, çalışmanın ülkemizde ve dünyada Taşkale benzeri tarihi yerleşim alanlarının yönetim planlarının hazırlanmasında bir rehber ve örnek olabileceği değerlendirilmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., 2017, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, *Yem Yayınları*, İstanbul.
- Akóz, A., 2000, Karaman: Tarih, Kültür, Sanat, *Karaman Valiliği İl Kültür Müdürlüğü*, Karaman.
- Asrav, E. Ç., 2015, Place and Community Driven Conservation and Empowerment In Historic Rural Landscapes: Principles and Strategies for Taşkale Village, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Barışta, H. Ö., 1999, Karaman Taşkale Halılarından Örnekler, *Erdem*, 10 (28), 43-48.
- Barron, L., 2017, UNESCO-cide: does World heritage status do cities more harm than good?, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/cities/2017/aug/30/unescocide-world-heritage-status-hurt-help-tourism> [Ziyaret Tarihi: 26 Şubat 2020].
- Cinoğlu, U., 2002, Türk Arkeolojisinde Theodor Makridi, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, İstanbul, 30-31.
- Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetim Planı, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/Eklenti/57317,diyarbakir-yonetim-planipdf.pdf?0> [Ziyaret Tarihi: 26 Şubat 2020].
- Dostoğlu, N., 2014, UNESCO Dünya Miras Listesi ve Türkiye, *Mimarlık Dergisi*, 379.
- Dülgerler, O. N., 2006, Karamanoğulları Dönemi Mimarisi, *Türk Tarih Kurumu Yayınları*, Ankara.
- Ekmekçioğlu, A., 1992, Taşkale-Kızıllar Halıları, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- English Historic Towns Forum, 1998, Conservation Area Management: A Practical Guide (Korunan Alan Yönetimi Rehberi), *English Heritage*.
- European Committee For Standardization, 2012, European Standard on Conservation of cultural property - Condition survey and report of built cultural heritage, UNI EN 16096, Milano, Italy.
- Eyice, S., 1971, Karadağ (Binbirkilise) ve Karaman Çevresinde Arkeolojik İncelemeler, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, İstanbul, 114-117.
- Feilden, B. M. ve Jokilehto, J., 1998, Management Guidelines For World Heritage Sites (Dünya Kültürel Miras Alanlarının Yönetimi Rehberi), *ICCROM*, Roma.
- Gülcan, A., 1989, Karaman, Mahalle, Kasaba ve Köyleri Tarihçesi, 308-316.
- Gültekin, N. T. ve Uysal, M., 2018, Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliğinde Alan Tanımı: Taşkale Kaya Oyma Tahıl Ambarları Örneği, 13 (3), 36-56.

- ICAHM (ICOMOS Uluslararası Arkeolojik Miras Yönetimi Komitesi), 1990, Charter for The Protection and Management of The Archaeological Heritage (Arkeolojik Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü), Lausanne, <http://icahm.icomos.org/wp-content/uploads/2017/01/1990-Lausanne-Charter-for-Protection-and-Management-of-Archaeological-Heritage.pdf> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- ICOMOS, 1931, Atina Tüzüğü, <https://www.icomos.org/en/167-the-athens-charter-for-the-restoration-of-historic-monuments> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- ICOMOS, 1964, Venedik Tüzüğü (The Venice Charter), <https://www.icomos.org/venicecharter2004/turkish.pdf> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- ICOMOS, 1987, Washington Tüzüğü (Washington Charter), http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- ICOMOS, 1994, Nara Özgünlük Belgesi (The Nara Document On Authenticity), <https://www.icomos.org/charters/nara-e.pdf> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- ICOMOS, 2011, Dünya Mirası Kültür Varlıkları İçin Etki Değerlendirmesi Rehberi, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/Eklenti/4365,kmed-rehberipdf.pdf?0>, [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- ICOMOS Türkiye Millî Komitesi, 2013, ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0784192001542192602.pdf [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2020].
- Intangible Cultural Heritage, 2003, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, Paris, <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2020].
- Karaman İl Özel İdaresi Arşivi.
- Konuk, M., 2009, Karaman ve Çevresindeki Dokumalar, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Konyalı, İ. H., 1967, Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi: Ermenek ve Mut Abideleri, *Baha Matbaası Yayınları*, İstanbul, 346-660.
- Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.02.1986 Tarihli ve 1879 Sayılı Kararı.
- Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.06.1992 Tarihli ve 1360 Sayılı Kararı.
- KOP Bölgesi Turizm Master Planı, 2016, <http://www.kop.gov.tr/proje/kop-bolgesi-turizm-master-plani-projesi/43> [Ziyaret Tarihi: 7 Mayıs 2020].

- Kurt, M., 2011, Antik Çağda Karaman (Laranda) ve Yakın Çevresi: Tarihi Coğrafya-Yerleşimler-Kalıntılar-Buluntular, *Çizgi Kitabevi*, Konya.
- Kurt, M., 2012, Karaman (Laranda) Çevresindeki Kaya Yerleşimleri, *Çizgi Kitabevi*, Konya.
- Madran, E. ve Özgönül, N., 2016, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, *TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, Ankara, 61-74.
- Mısırlıoğlu, A., 2008, Karaman: Tarihi ve Kültürü Bir Zamanlar Karaman.
- Özkan, N., 1992a, Karaman Taşkale'de Geleneksel Mimari, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Özkan, N., 1992b, Otantik Kent Taşkale, *Taşkale Belediyesi*, Karaman.
- Özkan, N., 2002, Atatürk'ün Ata Yurdu Otantik Kent Taşkale (Kızıllar), *Taşkale Belediyesi Kültür Yayınları*, Karaman, 9-70.
- Sezgin, M., 1991, Karaman-Taşkale Kasabası Eski Kadın Kıyafetleri, *Aile ve Toplum*, 1 (2).
- Tapur, T., 2009a, Atatürk'ün Ecdat Yurdu Taşkale Yerleşmesinin Coğrafyası, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 265-292.
- Tapur, T., 2009b, Karaman Şehir Coğrafyası, *Çizgi Kitabevi*, Konya, 22-39.
- Taşkale Köy Muhtarlığı Arşivi.
- Taşkale Koruma Raporu.
- T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu, 5 Kasım 1999, 660 nolu İlke Kararı, Ankara, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-267647/660-nolu-ilke-karari-tasinmaz-kultur-varliklarinin-grup-.html> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2010, 19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Raporu.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Geneli Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistiği, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44798/turkiye-geneli-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varlig-.html> [Ziyaret Tarihi: 26 Şubat 2020].
- T.C. Resmî Gazete, 14 Şubat 1983, 14/04/1982 Tarihli ve 2658 Sayılı Kanun, Sayı: 17959, Ankara, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17959.pdf> [Ziyaret Tarihi: 6 Haziran 2021].

- T.C. Resmî Gazete, 21 Temmuz 1983, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Sayı:18113, Ankara, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18113.pdf> [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2020].
- T.C. Resmî Gazete, 14 Temmuz 2004, 5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Sayı:25535, Ankara, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040727.htm#1> [Ziyaret Tarihi: 29 Şubat 2020].
- T.C. Resmî Gazete, 27 Kasım 2005, Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Sayı:26006, Ankara, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14538/alan-yonetimi-ile-anit-eser-kurulunun-kurulus-ve-gorev1-.html> [Ziyaret Tarihi: 29 Şubat 2020].
- T.C. Resmî Gazete, 17 Ağustos 2011, 648 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Sayı: 28028, Ankara, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/08/20110817-1-1.htm> [Ziyaret Tarihi: 2 Haziran 2021].
- T.C. Resmî Gazete, 12 Kasım 2012, 6360 Sayılı Kanun, Sayı:28489, Ankara, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm> [Ziyaret Tarihi: 8 Haziran 2021].
- T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü Raporu.
- Thomas, L. ve Middleton, J., 2003, Guidelines For Management Planning of Protected Areas (Korunan Alanların Yönetim Planlamasına İlişkin Rehber), *IUCN*.
- Thomas, L., 2006, Türkiye Korunan Alan Yönetiminde IUCN Kategori Sistemi, *T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü*, Ankara.
- Tokay, H. ve Duran, A., 2018, Karaman “Taşkale” Yerleşimi ve Yöresel Mimari Özellikleri, *Tasarım Kuram*, 14 (26), 143-150.
- Topal, C., 2007, Karaman: Kültür Envanteri, *T.C. Karaman Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*, Karaman, 97-117.
- Uçar, H., 1993, III. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Ulusan, E., 2016, Türkiye’de Kültürel Miras Alanlarında Yönetim Planlaması Deneyimi, *İdealkent*, 19(7), 372-401.
- Ulusan, E. ve Yıldırım, A. E., 2016, Temsili, Dengeli ve Güvenilir Bir Liste İçin: Türkiye’nin Dünya Mirası Adaylıklarının Gözden Geçirilmesi, *İdealkent*, 19(7), 444-473.
- UNESCO, 1972, Convention Concerning The Protection Of The World Cultural And Natural Heritage (Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme),

World Heritage Convention, Paris, <https://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].

UNESCO, 2003, Somut Olmayan Kültürel Mirası Korunması Sözleşmesi, Paris, <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> [Ziyaret Tarihi: 1 Haziran 2021].

UNESCO ve World Heritage Centre, 2008, Dünya Mirası Konvansiyonunun Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler, Paris.

UNESCO ve World Heritage Centre, 2010, Managing Disaster Risks for World Heritage, Paris, <http://whc.unesco.org/en/activities/630/> [Ziyaret Tarihi: 30 Mayıs 2021].

UNESCO ve World Heritage Centre, 2017, Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi (Operational Guidelines for The Implementation of The World Heritage Convention), Paris, <http://www.alanbaskanligi.gov.tr/evrak/document-57-11.pdf> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].

UNI EN 16096 (English): Conservation of Cultural Property Condition Survey and Report of Built Cultural Heritage, 2012, Brussels.

Uysal, M., 2019, Taşınmaz Kültür Mirasının Sürdürülebilirliğinde Alan Tanımı ve Farkındalığın Önemi Taşkale Kaya Oyma Ambarları Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

Wijesuriya, G., Thompson, J. ve Young, C., 2013, Managing Cultural World Heritage (Dünya Kültür Mirasının Yönetimi), *UNESCO, ICCROM, IUCN, ICOMOS*, Paris.

World Heritage Centre, 2002, CONF.202/5 The Budapest Declaration on World Heritage, <http://whc.unesco.org/archive/2002/whc-02-conf202-5e.pdf> [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2020].

Web İletileri:

URL-1: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44423/dunya-miras-listesi.html> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

URL-2: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/state=tr> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

URL-3: <https://whc.unesco.org/en/rocktart/> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

URL-4: <http://whc.unesco.org/en/list/> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

URL-5: <https://www.flickr.com/photos/vsmithuk/5574813743> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

URL-6: <https://www.flickr.com/photos/kenlund/4848047309> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

- URL-7: http://en.wikipedia.org/wiki/Rock-hewn_Churches_of_Ivonovo#/media/File:Iglesias_rupestres_de_Basarbovo,_Bulgaria,_2016-05-27,_DD_15.jpg [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-8: <https://pixabay.com/tr/photos/petra-%C3%BCrd%C3%BCn-ma%C4%9Faralar-antik-an%C4%B1t-4342436/> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-9: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/40/Elephanta_Caves_Entrance.jpg [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-10: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mogao_Caves_Exterior_And_Chambers.jpeg [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-11: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/48/Mali_Dogon_03.jpg [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-12: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cultural_Landscape_and_Archaeological_Remains_of_the_Bamiyan_Valley-109154.jpg [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-13: TÜİK, 2019, Nüfus Verileri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- URL-14: TÜİK, 2019, Göç Verileri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-15: <http://whc.unesco.org/en/list/&order=year> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-16: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-204384/ulusal-yonetim-planlari.html> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-17: https://earth.google.com/web/@39.52767945,34.67566662,1642.62456436a,1633569.04607356d,35y,358.51029986h,0t,0r?utm_source=earth7&utm_campaign=vine&hl=tr [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-18: https://earth.google.com/web/@37.20748179,33.50084975,-54299.62882543a,145173.57668012d,35y,359.9337h,0t,0r?utm_source=earth7&utm_campaign=vine&hl=tr [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-19: <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=KARAMAN> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].
- URL-20: <https://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/karaman-deprem-fay-hatti-riskharitasi.html> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- URL-21: TÜİK, 2019, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].
- URL-22: KGM, 3. Bölge Yol Ağı Haritası, <https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Bolgeler/3Bolge/Ilcer/IlKaraman.aspx> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].

URL-23: TCDD Hızlı Tren Hattı, <https://www.tcdd.gov.tr/webfiles/userfiles/images/tcdd-demiryolu-haritasi.jpg?uploads/demiryoluharitasi.jpg> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].

URL-24: <https://www.tcddtasimacilik.gov.tr/trenler/anahat-trenleri/> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].

URL-25: <https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-%C4%B0nsanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsil%C3%AE-Listesi> [Ziyaret Tarihi: 10 Haziran 2021].

URL-26: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2020].